

ช่วยของเงินตรา เช่น
ค่าหรือตราคาส่งออก
การปฏิบัติงานได้ด้วย

เงินในวันที่เกิดรายการ
ราคา 50,000 บาท
ไปปรับปรุงราคาที่ดินที่
เงินด้วยต้นทุนในอดีต

การเงินที่มีความสำคัญ
ผ่านการวิเคราะห์อย่าง

สมุद्रายวันทั่วไป

เพื่ออำนวยความสะดวก

การปรับปรุงไปยังบัญชี

การเงิน รวมทั้งหลักการ
จากนั้นจะเชื่อมโยงให้
แบบที่แสดงฐานะการเงิน
ของงบการเงินที่ใช้อยู่

การปิดบัญชี 8

วัตถุประสงค์ ของบทนี้ เพื่อให้ทราบถึงการเตรียมความพร้อม ที่จะยกยอดคงเหลือในบัญชีหมวดสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ ไปในงวดบัญชีใหม่หลังจากจัดทำงบการเงินในวันสิ้นงวดบัญชีแล้ว นั่นคือการปิดบัญชี การจัดทำงบทดลองหลังจากปิดบัญชี และการผ่านรายการปิดบัญชีไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกลับรายการปรับปรุง เพื่อจัดเตรียมบัญชีต่างๆ ให้พร้อมที่จะเริ่มงวดบัญชีใหม่ต่อไป

เมื่อศึกษาจบบทนี้แล้ว ควรจะทราบถึง

- การปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป
- ขั้นตอนของการปิดบัญชี
- การจัดเตรียมงบทดลองหลังปิดบัญชี
- การบันทึกรายการเปิดบัญชี
- การกลับรายการปรับปรุง

การปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป (Closing Journal Entries)

เมื่อสิ้นงวดบัญชี สมุดแยกประเภทของกิจการจะประกอบด้วย บัญชีต่างๆ 5 หมวดด้วยกัน คือ บัญชีหมวดสินทรัพย์ บัญชีหมวดหนี้สิน บัญชีหมวดทุน บัญชีหมวดรายได้ และบัญชีหมวดค่าใช้จ่าย

บัญชีหมวดรายได้และหมวดค่าใช้จ่าย เป็นบัญชีชั่วคราวที่แสดงถึงผลการปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้นในงวดบัญชีใหม่ จึงควรจะได้มีการสะทาบบัญชีชั่วคราวเหล่านี้ให้หมดไป หรือปิดบัญชีเหล่านี้ให้เป็นศูนย์ นั่นเอง

ขั้นตอนของการปิดบัญชี

ขั้นที่ 1 ปิดบัญชีรายได้ให้เป็นศูนย์

บัญชีรายได้ ซึ่งเป็นบัญชีที่มียอดคงเหลืออยู่ด้านเครดิตจะต้องถูกปิดให้เป็นศูนย์ เพื่อที่จะให้บัญชีรายได้นั้นพร้อมที่จะใช้บันทึกค่าใช้จ่ายของงวดต่อไป และเนื่องจากบัญชีรายได้ทุกบัญชีจะมียอดคงเหลืออยู่ด้านเครดิต (Credit balance) ดังนั้น จึงเดบิตบัญชีรายได้เพื่อที่จะปิดบัญชี โดยเครดิตบัญชี ค่าคราวที่เปิดขึ้นมาใหม่ ซึ่งเรียกว่า บัญชีสรุปกำไรและขาดทุน หรือบัญชีสรุปรายได้ ค่าใช้จ่าย บัญชีนี้จะให้สรุปรายได้ค่าใช้จ่ายต่างๆ ของกิจการไว้เป็นการชั่วคราว

ขั้นที่ 2 ปิดบัญชีค่าใช้จ่ายให้เป็นศูนย์

บัญชีค่าใช้จ่ายซึ่งมียอดคงเหลืออยู่ด้านเดบิตจะต้องถูกปิดให้เป็นศูนย์เพื่อที่จะให้บัญชีค่าใช้จ่ายนั้นพร้อมที่จะใช้บันทึกค่าใช้จ่ายในงวดต่อไปได้ และเนื่องจากค่าใช้จ่ายต่างๆ จะมียอดคงเหลืออยู่ด้านเดบิต เราจึงปิดบัญชีค่าใช้จ่ายโดยเครดิตค่าใช้จ่ายนั้นๆ และจะเดบิตบัญชีที่เปิดขึ้นมาใหม่เป็นการชั่วคราว นั่นก็คือบัญชีสรุปรายได้และค่าใช้จ่าย หรือบัญชีสรุปกำไรและขาดทุน

ขั้นที่ 3 โอนยอดกำไรหรือขาดทุนไปยังบัญชีทุน

หลังจากบันทึกรายการปิดบัญชีขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ในสมุดรายวันทั่วไปและผ่านไปยังบัญชีแยกประเภทแล้ว บัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายต่างๆ ก็จะมียอดคงเหลือเป็นศูนย์ อย่างไรก็ตามยอดคงเหลือในบัญชี สรุปกำไรและขาดทุน ก็ยังคงเป็นกำไรหรือขาดทุนสำหรับงวดเท่านั้น ซึ่งจำนวนนี้จะต้องทำการโอนไปยังบัญชีทุน โดยการเดบิตบัญชีสรุปกำไรและขาดทุน และเครดิตบัญชีทุน ถ้าหากปรากฏว่าในงวดนั้นการดำเนินงานมีผลกำไร แต่ถ้าเป็นกรณีที่การดำเนินงานปรากฏผลขาดทุน การโอนผลขาดทุนไปยังบัญชีทุนก็จะกระทำโดยเดบิตบัญชีทุน และเครดิตบัญชีสรุปกำไรและขาดทุน การกระทำเช่นนี้จะมีผลให้บัญชีสรุปกำไรและขาดทุน ซึ่งเปิดขึ้นมาชั่วคราวถูกปิดให้เป็นศูนย์

ขั้นที่ 4 ปิดบัญชีเงินถอน

ในกรณีที่มีการถอนเงินในระหว่างงวดบัญชี บัญชีเงินถอนจะมียอดคงเหลืออยู่ทางด้านเดบิต ดังนั้นการปิดบัญชีเงินถอนจะกระทำโดยเครดิตบัญชีเงินถอน และเดบิตบัญชีทุน ซึ่งจะทำให้บัญชีทุนลดลงด้วยจำนวนเงินที่ถอนไปในระหว่างงวด

ในตอนถัดไปจะเป็นตัวอย่างการปิดบัญชีของศูนย์บริการล้างรถ นายสมบุรณ์ (โดยสมมติว่าวันที่ 31 พฤษภาคม เป็นวันสิ้นงวดบัญชี)

ตัวอย่างก

ว.ด.ป.	
25..	
พ.ค. 31	
	31
	3
	3

แยกประ
ต่อไป

ตัวอย่างการปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป

ว.ค.ป.	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต	เครดิต
25..				
พ.ค. 31	รายได้จากการล้างรถ	401	2,300	
	สรูปกำไรและขาดทุน	303		2,300
	ปิดบัญชีรายได้ไปยังบัญชีสรูปกำไรและขาดทุน			
31	สรูปกำไรและขาดทุน	303	1,334	
	เงินเดือน	501		600
	ค่าเช่า	502		300
	ค่าไฟฟ้า	503		124
	ค่าวัสดุสำนักงาน	504		200
	ค่าเสื่อมราคา-อุปกรณ์สำนักงาน	505		10
	ค่าเสื่อมราคา-อุปกรณ์ล้างรถ	506		100
	ปิดบัญชีค่าใช้จ่ายต่างๆ ไปยังบัญชีสรูปกำไรและขาดทุน			
31	สรูปกำไรและขาดทุน	303	966	
	ทุน	301		966
	ปิดสรูปกำไรขาดทุนไปยังบัญชีทุน			
31	ทุน	301	500	
	เงินถอน	302		500
	ปิดบัญชีเงินถอนไปลดยอดทุน			

หลังจากได้บันทึกรายการปิดบัญชีทั้งหมดในสมุดรายวันทั่วไปและผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องแล้ว จะมีแต่ยอดคงเหลือของบัญชี ต่อไปนี้เท่านั้นที่จะยกยอดไปในงวดต่อไป ซึ่งจะสรุปได้ดังนี้

- บัญชีในหมวดสินทรัพย์จะมียอดคงเหลือด้านเดบิต
- บัญชีในหมวดหนี้สินจะมียอดคงเหลือด้านเครดิต
- บัญชีในหมวดทุนจะมียอดคงเหลือด้านเครดิต
- บัญชีเงินถอนจะมียอดคงเหลือเป็นศูนย์
- บัญชีในหมวดรายได้จะมียอดคงเหลือเป็นศูนย์
- บัญชีในหมวดค่าใช้จ่ายจะมียอดคงเหลือเป็นศูนย์

ทำให้เป็นศูนย์ เพื่อที่จะ
บัญชีรายได้ทุกบัญชีจะมี
เพื่อที่จะปิดบัญชี โดย
หรือบัญชีสรูปรายได้
าว

ศูนย์เพื่อที่จะให้บัญชี
ใช้จ่ายต่างๆ จะมียอด
จะเดบิตบัญชีที่เปิดขึ้น
รูปกำไรและขาดทุน

วันทั่วไปและผ่านไปยัง
เหลือเป็นศูนย์ อย่างไรก็ตาม
เดบิตสำหรับงวดเท่านั้น
และขาดทุน และเครดิต
กรณีที่การดำเนินงาน
บัญชีทุน และเครดิต
ขาดทุน ซึ่งเปิดขึ้นมา

คงเหลืออยู่ทางด้านเดบิต
บัญชีทุน ซึ่งจะทำให้

ยสมบูรณ์ (โดยสมมติว่า

กล่าวโดยสรุปคือ จะมีแต่บัญชีที่ปรากฏอยู่ในงบแสดงฐานะการเงินเท่านั้นที่จะมียอดคงเหลือยกไป ในงวดต่อไป

ต่อไปนี้เป็น การแสดงบัญชีแยกประเภทต่างๆ ของศูนย์บริการล้างรถ นายสมบูรณ์ หลังจากผ่านรายการปิดบัญชีไปยังบัญชีแยกประเภทแล้ว

<table border="1"> <tr><th colspan="2">เงินสด</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">1,300</td><td></td></tr> </table>	เงินสด		1,300		<table border="1"> <tr><th colspan="2">ลูกหนี้</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">400</td><td></td></tr> </table>	ลูกหนี้		400			
เงินสด											
1,300											
ลูกหนี้											
400											
<table border="1"> <tr><th colspan="2">วัสดุสำนักงาน</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">800</td><td style="text-align: center;">ปรับปรุง 200</td></tr> </table>	วัสดุสำนักงาน		800	ปรับปรุง 200	<table border="1"> <tr><th colspan="2">อุปกรณ์สำนักงาน</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">800</td><td></td></tr> </table>	อุปกรณ์สำนักงาน		800			
วัสดุสำนักงาน											
800	ปรับปรุง 200										
อุปกรณ์สำนักงาน											
800											
<table border="1"> <tr><th colspan="2">อุปกรณ์ล้างรถ</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">3,600</td><td></td></tr> </table>	อุปกรณ์ล้างรถ		3,600		<table border="1"> <tr><th colspan="2">เจ้าหนี้</th></tr> <tr><td></td><td style="text-align: center;">4,300</td></tr> </table>	เจ้าหนี้			4,300		
อุปกรณ์ล้างรถ											
3,600											
เจ้าหนี้											
	4,300										
<table border="1"> <tr><th colspan="2">เงินถอน-นายสมบูรณ์</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">500</td><td style="text-align: center;">ทุน 500</td></tr> </table>	เงินถอน-นายสมบูรณ์		500	ทุน 500	<table border="1"> <tr><th colspan="2">ทุน-นายสมบูรณ์</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">เงินถอน 500</td><td style="text-align: center;">1,800</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">สรุปกำไรขาดทุน 966</td><td></td></tr> </table>	ทุน-นายสมบูรณ์		เงินถอน 500	1,800	สรุปกำไรขาดทุน 966	
เงินถอน-นายสมบูรณ์											
500	ทุน 500										
ทุน-นายสมบูรณ์											
เงินถอน 500	1,800										
สรุปกำไรขาดทุน 966											
<table border="1"> <tr><th colspan="2">เงินเดือน</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">600</td><td style="text-align: center;">สรุปกำไรขาดทุน 600</td></tr> </table>	เงินเดือน		600	สรุปกำไรขาดทุน 600	<table border="1"> <tr><th colspan="2">รายได้จากการล้างรถ</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">สรุปกำไรขาดทุน 2,300</td><td style="text-align: center;">2,300</td></tr> </table>	รายได้จากการล้างรถ		สรุปกำไรขาดทุน 2,300	2,300		
เงินเดือน											
600	สรุปกำไรขาดทุน 600										
รายได้จากการล้างรถ											
สรุปกำไรขาดทุน 2,300	2,300										
<table border="1"> <tr><th colspan="2">ค่าไฟฟ้า</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">100</td><td style="text-align: center;">สรุปกำไรขาดทุน 124</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">ปรับปรุง 24</td><td></td></tr> </table>	ค่าไฟฟ้า		100	สรุปกำไรขาดทุน 124	ปรับปรุง 24		<table border="1"> <tr><th colspan="2">ค่าเช่า</th></tr> <tr><td style="text-align: center;">300</td><td style="text-align: center;">สรุปกำไรขาดทุน 300</td></tr> </table>	ค่าเช่า		300	สรุปกำไรขาดทุน 300
ค่าไฟฟ้า											
100	สรุปกำไรขาดทุน 124										
ปรับปรุง 24											
ค่าเช่า											
300	สรุปกำไรขาดทุน 300										

เงิน
ค่าเช่า
ค่าใช้
ค่าวั
ค่าใช้
ค่าใช้
ทุน

การจัด
(Prep

เตรียม
บัญชี
หลังปิด
รายได้

เงินเท่านั้นที่จะมียอด
นายสมบุรณ์ หลังจาก

ค่าเสื่อมราคา-อุปกรณ์สำนักงาน	
ปรับปรุง 10	สรุปลำไรขาดทุน 10

ค่าวัสดุสำนักงาน	
ปรับปรุง 200	สรุปลำไรขาดทุน 200

ค่าเสื่อมราคา-อุปกรณ์ล้างรถ	
ปรับปรุง 100	สรุปลำไรขาดทุน 100

ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์สำนักงาน	
	ปรับปรุง 10

ค่าไฟฟ้าค้างจ่าย	
	ปรับปรุง 24

ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์ล้างรถ	
	ปรับปรุง 100

นี้

สำนักงาน

นี้

สมบุรณ์

การล้างรถ

เช่า

สรุปลำไรขาดทุน

เงินเดือน	600	รายได้จากการล้างรถ	2,300
ค่าเช่า	300		
ค่าไฟฟ้า	124		
ค่าวัสดุสำนักงาน	200		
ค่าเสื่อมราคา-อุปกรณ์สำนักงาน	10		
ค่าเสื่อมราคา-อุปกรณ์ล้างรถ	100		
ทุน	<u>966</u>		
	<u>2,300</u>		<u>2,300</u>

**การจัดเตรียมงบทดลองหลังปิดบัญชี
(Preparing the post-closing trial balance)**

การปฏิบัติงานขั้นสุดท้ายตอนสิ้นงวดบัญชีในกระบวนการทำบัญชีด้วยมือ คือการจัดเตรียมงบทดลองหลังปิดบัญชี วัตถุประสงค์ที่ต้องจัดทำงบทดลองหลังปิดบัญชีก็เพื่อทดสอบว่าบัญชีแยกประเภทต่างๆ มียอดคงเหลือดุลกัน ก่อนที่จะเริ่มการปฏิบัติงานงวดต่อไป งบทดลองหลังปิดบัญชีจะประกอบด้วยบัญชีเหล่านี้เท่านั้นคือ สินทรัพย์ หนี้สินและทุน ทั้งนี้เพราะบัญชีรายได้ ค่าใช้จ่าย และเงินถอนได้ถูกปิดไปแล้ว

สรุปลำไรขาดทุน 300

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของบัญชีของศูนย์บริการล้างรถนายสมบูรณ์

ศูนย์บริการล้างรถ นายสมบูรณ์
งบทดลองหลังปิดบัญชี
วันที่ 31 พฤษภาคม 25..

เลขที่บัญชี	บัญชี	เดบิต	เครดิต
101	เงินสด	1,300	
102	ลูกหนี้	400	
104	วัสดุสำนักงาน	600	
120	อุปกรณ์สำนักงาน	800	
121	ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์สำนักงาน		10
122	อุปกรณ์ล้างรถ	3,600	
123	ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์ล้างรถ		100
201	เจ้าหนี้		4,300
203	ค่าไฟฟ้าค้างจ่าย		24
301	ทุน-นายสมบูรณ์		2,266
		6,700	6,700

การบันทึกรายการเปิดบัญชี (Opening Entries)

โดยปกติแล้วเมื่อเริ่มงวดบัญชีใหม่ กิจกรรมส่วนใหญ่มักจะเปลี่ยนสมุดบัญชีชุดใหม่และก่อนที่จะเริ่มบันทึกรายการค้าในงวดบัญชีต่อไป ก็ควรจะได้บันทึกรายการสินทรัพย์ หนี้สินและ ส่วนของผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งคงเหลือมาจากงวดบัญชีก่อน (ตามที่ปรากฏในงบทดลองหลังปิดบัญชีของงวดก่อน) ทั้งนี้เพราะบัญชีต่างๆ ในงบทดลองหลังปิดบัญชี เราถือว่าเป็นรายการแสดงฐานะของกิจการซึ่งจะต้องยกยอดต่อไปเรื่อยๆ จะตัดทอนเป็นงวดๆ เหมือนบัญชีต่างๆ ในหมวดรายได้ ค่าใช้จ่ายไม่ได้ การบันทึกยอดยกมาของรายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของผู้เป็นเจ้าของ เรียกว่า รายการเปิดบัญชี

ซึ่งเราจ
ล้างรถ
วันที่ 1

ว.ด.น

25.

มิ.ย.

การกลั

วันสิ้นง

วิธีบันทึกรายการเปิดบัญชี

รายการเปิดบัญชีนั้น เราจะบันทึกกันในสมุดรายวันทั่วไป โดยใช้วันที่ต้นงวดบัญชีใหม่ ซึ่งเราจะแสดงตัวอย่างการเปิดบัญชี โดยใช้ข้อมูลจากงบทดลองหลังปิดบัญชีของศูนย์บริการล้างรถ นายสมบุรณ์ โดยสมมติว่า วันสิ้นงวดบัญชีคือวันที่ 31 พ.ค. และงวดบัญชีใหม่ คือวันที่ 1 มิ.ย.

สมุดรายวันทั่วไป

ว.ด.ป.	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต	เครดิต
25..				
มิ.ย. 1	เงินสด	101	1,300	
	ลูกหนี้	102	400	
	วัสดุสำนักงาน	104	600	
	อุปกรณ์สำนักงาน	120	800	
	อุปกรณ์ล้างรถ	122	3,600	
	ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์สำนักงาน	121		10
	ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์ล้างรถ	123		100
	เจ้าหนี้	201		4,300
	ค่าไฟฟ้าค้างจ่าย	203		24
	ทุน-นายสมบุรณ์	301		2,266
	สินทรัพย์/หนี้สิน และทุนยกมาจากงวดก่อน			
			6,700	6,700

เครดิต
10
100
4,300
24
2,266
6,700

มุดบัญชีชุดใหม่และ
 นทรัพย์ หนี้สินและ
 งบทดลองหลังปิด
 ว่าเป็นรายการแสดง
 บัญชีต่างๆ ในหมวด
 วนของผู้เป็นเจ้าของ

การกลับรายการปรับปรุง (Reversing Entries)

เพื่อความสะดวกและกันการหลงลืม เรามักจะกลับรายการต่างๆ ซึ่งเราได้ปรับปรุงไว้เมื่อวันสิ้นงวดบัญชีก่อน ซึ่งรายการที่เราต้องกลับรายการเมื่อต้นงวดบัญชีใหม่ได้แก่รายการเหล่านี้

- รายได้ค้างรับ
- ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย
- รายได้รับล่วงหน้า ซึ่งได้บันทึกไว้เป็นรายได้ และได้รับการปรับปรุงเป็นรายได้รับล่วงหน้า
- ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า ซึ่งได้บันทึกไว้เป็นค่าใช้จ่ายและได้ปรับปรุงเป็นค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า

วิธีการกลับรายการ

รายได้ค้างรับ เพื่อให้เข้าใจว่าการกลับรายการบันทึกอย่างไร เราจะต้องทราบเสียก่อนว่า รายได้ค้างรับเดิมได้ปรับปรุงไว้อย่างไร การปรับปรุงรายได้ค้างรับในวันสิ้นงวดบัญชีจะเป็นดังนี้

เดบิต รายได้ค้างรับ	XX	
เครดิต รายได้		XX
ดังนั้นเราจึงกลับรายการด้วยการ		
เดบิต รายได้	XX	
เครดิต รายได้ค้างรับ		XX

กล่าวคือบัญชีใดที่เคยปรับปรุงไว้ด้านเดบิต เราก็จะเครดิต ส่วนบัญชีใดที่เคยปรับปรุงเครดิตเราก็จะเดบิต และเมื่อมีการรับเงินในงวดบัญชีใหม่ ก็จะบันทึกบัญชีง่ายๆ โดยการ

เดบิต เงินสด	XX	
เครดิต รายได้		XX

โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเป็นรายได้ของงวดบัญชีก่อนหรือไม่ ดังนั้น รายได้ซึ่งเป็นของงวดบัญชีก่อนก็จะถูกตัดยอดหายไปด้วยรายการกลับรายการรายได้ค้างรับ ซึ่งมีผลให้บัญชีรายได้อัตโนมัติมียอดรออยู่ด้านเดบิตก่อนแล้ว

ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย บันทึกกลับรายการโดย

เดบิต ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	XX	
เครดิต ค่าใช้จ่าย		XX

และในงวดบัญชีใหม่นี้ ถ้าหากมีการจ่ายเงินค่าใช้จ่ายที่ค้างจ่ายจำนวนนี้จะบันทึกบัญชีโดย

เดบิต ค่าใช้จ่าย	XX	
เครดิต เงินสด		XX

รายได้รับล่วงหน้า บันทึกกลับรายการโดย

เดบิต รายได้รับล่วงหน้า	XX	
เครดิต รายได้		XX

งทราบเสียก่อนว่า
บัญชีจะเป็นดังนี้

ทั้งนี้เพราะเดิมได้ปรับปรุงไว้โดย		
เดบิต รายได้	xx	
เครดิต รายได้รับล่วงหน้า		xx
แต่ถ้าเดิมปรับปรุงไว้โดย		
เดบิต รายได้รับล่วงหน้า	xx	
เครดิต รายได้		xx

เราไม่จำเป็นต้องกลับรายการปรับปรุง แต่จะรอไปปรับปรุงรายได้ของงวดต่อไปให้ถูกต้อง
ในวันสิ้นงวดบัญชีอีกครั้งหนึ่ง

ชี้ใดที่เคยปรับปรุง
ๆ โดยการ

ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า

ทำนองเดียวกับรายได้รับล่วงหน้า คือจะบันทึกกลับรายการโดย

เดบิต ค่าใช้จ่าย	xx	
เครดิต ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า		xx

รายได้ซึ่งเป็นของ
ผลให้บัญชีรายได้

ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการจ่ายค่าใช้จ่าย ไม่ว่าจะ เป็นของงวดบัญชีใด เรบันทึกโดย

เดบิต ค่าใช้จ่าย	xx	
เครดิต เงินสด		xx

ดังนั้น เราจึงปรับปรุงโดย

เดบิต ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า	xx	
เครดิต ค่าใช้จ่าย		xx

บันทึกบัญชีโดย

สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนที่เป็นของงวดบัญชีต่อไป จะถูกโอนไปอยู่ในบัญชีค่าใช้จ่ายล่วงหน้า
ซึ่งก่อนที่จะเริ่มงวดบัญชีต่อไป เราจะกลับรายการ โอนค่าใช้จ่ายล่วงหน้าไปเป็นค่าใช้จ่าย บัญชี
ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า ซึ่งเป็นยอดยกมาทางด้านสินทรัพย์ก็จะหมดไป ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าก็จะกลายมา
เป็นค่าใช้จ่ายประจำงวดใหม่

สรุปท้ายบท

บทนี้ เป็นการแสดงถึงกระบวนการบัญชีในวันสิ้นงวดบัญชี ซึ่งได้แก่การปิดบัญชีชนิดชั่วคราว ประเภท รายได้ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ไปยังบัญชีสรุปกำไรขาดทุน เพื่อสรุปผลการดำเนินงานไปรวมที่ส่วนของผู้ถือหุ้น ในรูปของการสรุปกำไรขาดทุนและสรุปต่อไปยังบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้น (บัญชีทุน) เพื่อเป็นการยกยอดคงเหลือเฉพาะบัญชีในกลุ่ม สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งจัดเป็นบัญชีถาวรไปในงวดบัญชีใหม่ รวมทั้งการกลับรายการปรับปรุงที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการบันทึกบัญชีในงวดต่อไปด้วย

การ

วัตถุประสงค์
สำหรับกิจ
กิจการให้
นอกจากนี้
งวดบัญชี

เมื่อศึกษา

การคำนวณ
กิจ
กำไรของ
ที่ขาย รว

การปิดบัญชีชนิด
รูปผลการดำเนินงาน
บัญชีส่วนของผู้ถือหุ้น
และส่วนของผู้
ปรับปรุงที่จำเป็น ทั้งนี้

การบัญชีสำหรับกิจการจำหน่ายสินค้า

9

วัตถุประสงค์ ของบทนี้ เพื่อต้องการให้ทราบถึงการบันทึกบัญชีและการจัดทำรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการที่จำหน่ายสินค้า (ไม่ว่าจะเป็นกิจการค้าส่งหรือค้าปลีก) ในส่วนที่แตกต่างไปจาก กิจการให้บริการ นั่นก็คือในเรื่องของการขายสินค้า การรับคืนสินค้าและการให้ส่วนลดแก่ลูกค้า นอกจากนี้ก็ยังแตกต่างกันในเรื่องของการกำหนดและบันทึกต้นทุนของสินค้าที่ขายในระหว่างงวดบัญชี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการคำนวณกำไรขาดทุนของกิจการประเภทนี้

เมื่อศึกษาจบบทนี้แล้ว ควรจะทราบถึง

- การคำนวณกำไรขาดทุนของกิจการจำหน่ายสินค้า
- การบันทึกบัญชีเมื่อมีการขายสินค้า
- ต้นทุนของสินค้าที่ขาย
- การกำหนดราคาทุนของสินค้าที่ขาย
- ความแตกต่างของวิธีตรวจนับสินค้าคงเหลือกับวิธีบันทึกต้นทุนสินค้าทุกครั้งที่มีการขาย
- กระดาษทำการของกิจการที่จำหน่ายสินค้า
- งบการเงินสำหรับกิจการที่จำหน่ายสินค้า
- รูปแบบของงบกำไรขาดทุนสำหรับกิจการที่จำหน่ายสินค้า
- การปิดบัญชีสำหรับกิจการจำหน่ายสินค้า

การคำนวณกำไรขาดทุนของกิจการจำหน่ายสินค้า

กิจการจำหน่ายสินค้าทั้งในระดับค้าส่งและค้าปลีก จะมีรายได้หลักจากการขายสินค้า ดังนั้น กำไรของกิจการประเภทนี้จะเกิดขึ้นได้ในกรณีที่รายได้จากการขายสินค้าสูงกว่าต้นทุนของสินค้าที่ขาย รวมกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งอาจจะแสดงให้เห็นภาพโดยย่อได้ดังนี้.-

ร้าน ไทยรุ่งเรือง
งบกำไรขาดทุน (โดยย่อ)
สำหรับงวด.....

	รายได้จากการขายสินค้า	××
หัก	ต้นทุนขาย	(××)
	กำไรขั้นต้น	××
หัก	ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	(××)
	กำไรสุทธิ (ขาดทุนสุทธิ)	××

กำไรขั้นต้น (gross profit) คือผลต่างของรายได้สุทธิจากการขายกับต้นทุนขาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กำไรขั้นต้น คือกำไรของกิจการก่อนหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

รายได้จากการขายสินค้า

รายได้สุทธิจากการขายสินค้า คือ จำนวนเงินที่เกิดจากการขายสินค้า หักด้วยรายการรับคืน และส่วนลดที่ให้กับลูกค้า ซึ่งอาจจะแสดงรายการขายสินค้าในงบกำไรขาดทุนได้ดังนี้.-

ร้าน ไทยรุ่งเรือง
งบกำไรขาดทุน (บางส่วน)
สำหรับงวด.....

	รายได้จากการขาย	××
หัก	รับคืน	(××)
	ส่วนลดจ่าย	(××)
	ขายสุทธิ	××

การบันทึกบัญชีเมื่อมีการขายสินค้า

รายได้จากการขายสินค้า (gross sales) ในงบกำไรขาดทุนซึ่งแสดงให้เห็นเพียงบางส่วนนั้น รวมทั้งการขายเงินสด และการขายเงินเชื่อ ซึ่งถ้าหากขายเป็นเงินสดก็จะบันทึกบัญชีโดย

เดบิต	เงินสด	××
	เครดิต ขาย	××

และถ้าหากขายสินค้าเป็นเงินเชื่อก็จะบันทึกบัญชีโดย

เดบิต ลูกหนี้ ××

    เครดิต ขาย ××

ซึ่งกิจการบางแห่งอาจจะแยกเป็นบัญชีขายสดและบัญชีขายเชื่อ ทั้งการขายเงินสดและการขายเงินเชื่อ ในที่นี้ แสดงให้ดูในลักษณะของการบันทึกในสมุดรายวันทั่วไป

การรับคืนสินค้า

กิจการจำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่จะยินยอมให้ลูกค้านำสินค้าที่ชำรุดหรือไม่ได้คุณลักษณะคุณภาพตามต้องการมาคืน และลดหนี้ให้ หรืออาจจะตกลงให้ลูกค้าเก็บสินค้าไว้ไม่ต้องนำมาคืน แต่ยอมลดหนี้ให้ การรับคืนสินค้า จะบันทึกโดย

เดบิต รั้งคืน ××

    เครดิต ลูกหนี้ ××

แต่ถ้าการรับคืนเกิดขึ้นหลังจากกิจการได้รับชำระเงินจากลูกค้าหรือลูกหนี้แล้ว ก็จะเป็นที่กการรับคืน โดย

เดบิต รั้งคืน ××

    เครดิต เงินสด ××

กล่าวคือกิจการจะต้องชำระเงินสดเป็นค่าสินค้าที่รับคืนหรือเป็นค่าส่วนลดที่ยอมให้

ส่วนลดจากการขายสินค้า

การขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ มักจะกำหนดเงื่อนไขการชำระเงินไว้ด้วย เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดเรื่องจำนวนเงินและเวลาที่จะจ่ายเงิน ตามปกติ จะระบุเงื่อนไขการชำระเงินไว้ในใบกำกับสินค้า เช่น เงื่อนไข “n/10 EOM” หมายความว่า ให้ชำระเงินภายใน 10 วันหลังจากวันสิ้นเดือน

ในกรณีที่การให้เครดิตเป็นเวลานาน ผู้ขายมักจะให้ส่วนลด (Cash discount) สำหรับผู้ที่จ่ายเงินก่อนกำหนด เช่น อาจกำหนดเงื่อนไขไว้ในใบกำกับสินค้าว่า 2/10, n/60 ซึ่งหมายความว่า ระยะเวลาการให้เครดิต 60 วัน แต่ผู้ซื้อสินค้าจะได้รับส่วนลด 2% จากจำนวนเงินในใบกำกับสินค้า ถ้าหากชำระเงินภายใน 10 วันนับจากวันที่ใบกำกับสินค้า

××

(××)

××

(××)

××

ใบต้นทูนขาย หรือ
งาน

แก้ด้วยรายการรั้งคืน
ได้ดังนี้.-

××

(××)

××

หัดดูเพียงบางส่วนนั้น
ใ้กับบัญชีโดย

แต่ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ขายมักจะไม่ทราบแน่นอนว่าลูกค้าจะชำระเงินภายในกำหนดเวลาที่จะได้รับส่วนลดหรือไม่ ดังนั้น ส่วนลดจากการขายสินค้าจึงจะบันทึกบัญชีต่อเมื่อลูกค้าชำระเงินภายในกำหนดเท่านั้น กล่าวคือจะไม่บันทึกเกี่ยวกับส่วนลดไว้ล่วงหน้า ข้างล่างนี้คือการบันทึกบัญชีในกรณีที่ถูกค้าชำระเงินภายในกำหนดที่ได้รับส่วนลดเงินสด

เดบิต	เงินสด	××
	ส่วนลดจ่าย	××
	เครดิต ลูกหนี้	××

บัญชีส่วนลดจ่ายจะเป็นบัญชีสะสมส่วนลดเงินสดที่ให้กับลูกค้า ซึ่งชำระเงินภายในเวลาที่ให้ส่วนลด ยอดรวมของส่วนลดจ่ายทั้งหมด จะนำไปหักจากรายได้จากการขาย เพื่อให้ทราบยอดขายสุทธิ

ต้นทุนของสินค้าที่ขาย (Cost of goods sold)

ในบทที่ว่าด้วยงบการเงิน เราได้กล่าวถึงหลักการจับคู่รายได้กับค่าใช้จ่ายมาแล้ว (Matching Concept) ซึ่งเป็นการนำค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในขั้นตอนที่ก่อให้เกิดรายได้ไปเปรียบเทียบกับรายได้ที่ได้รับ เพื่อที่จะได้ทราบจำนวนกำไรขาดทุนที่ถูกต้อง ในกิจการจำหน่ายสินค้าเกือบทุกแห่ง ค่าใช้จ่ายที่สำคัญซึ่งก่อให้เกิดรายได้ ก็คือ ต้นทุนขาย (Cost of Goods Sold - CGS) การคำนวณกำไรขาดทุนของกิจการจำหน่ายสินค้าในงวดเวลาหนึ่งๆ ให้ถูกต้องจำเป็นต้องกำหนดมูลค่าหรือต้นทุนของสินค้าที่ขายในระหว่างงวดให้ถูกต้อง เพื่อที่จะนำไปเปรียบเทียบกับรายได้จากการขายในงวดเดียวกัน

ราคาทุนของสินค้าประกอบไปด้วยต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายทุกชนิดซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดหา และจัดเตรียมสินค้าไว้เพื่อขาย ปกติแล้วต้นทุนของสินค้า ได้แก่ -

1. ราคาตามใบกำกับสินค้าของสินค้าที่ซื้อมาเพื่อขาย
2. ค่าขนส่งที่ต้องจ่ายไปสำหรับสินค้าที่ซื้อมาขาย

ซึ่งถ้าหากสามารถขายสินค้าที่ซื้อมา ได้ทั้งหมด ต้นทุนของสินค้าที่ขายก็คือราคาทุนของสินค้าที่จัดหามา และถ้าไม่สามารถขายสินค้าที่ซื้อมา ได้ทั้งหมด มีบางส่วนคงเหลืออยู่ ส่วนที่ขายไปเท่านั้นจึงจะเป็นต้นทุนขาย ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่จะต้องนำไปหักจากรายได้จากการขายในงบกำไรขาดทุน ส่วนสินค้าที่คงเหลืออยู่ จะนำไปแสดงเป็นรายการหนึ่งของสินทรัพย์หมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงิน

การกำ

เท่าใด

2 วิธีค้

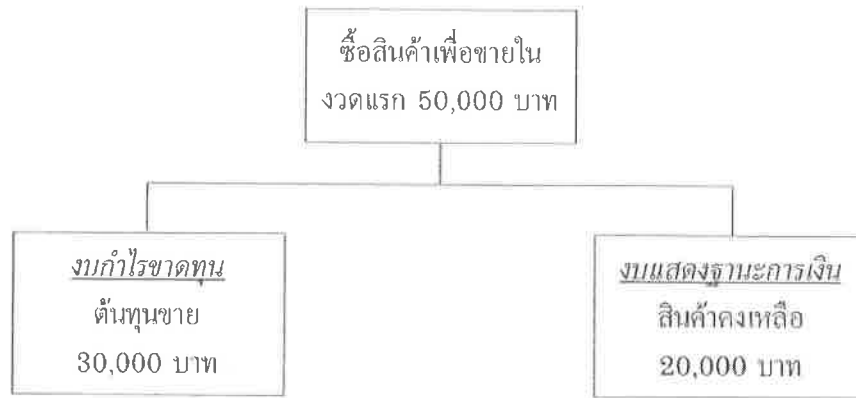
สินค้าที่

ของสิน

a Phy

เพื่อข

กำหนดเวลาที่จะ
ลูกค้าชำระเงิน
นี่คือการบันทึก

เงินภายในเวลาที่
เพื่อให้ทราบยอด

การกำหนดราคาทุนของสินค้าที่ขาย

เมื่อกิจการขายสินค้าที่ซื้อมาไม่หมด ปัญหาอยู่ที่ว่าจะกำหนดราคาทุนของสินค้าที่ขายเท่าใด และจะกำหนดราคาทุนของสินค้าคงเหลืออยู่เท่าใด ในเรื่องนี้ นักบัญชีมีวิธีการแก้ปัญหาอยู่ 2 วิธีด้วยกัน คือ

- 1) ตรวจสอบสินค้าคงเหลือแล้วตีราคาส่วนที่เหลือ (Periodic Inventory System)
- 2) บันทึกต้นทุนสินค้าที่ขายทุกครั้ง (Perpetual Inventory System)

วิธีตรวจสอบสินค้าคงเหลือ (The Periodic Inventory System)

กิจการจะทราบต้นทุนของสินค้าที่ขายและสินค้าคงเหลือได้โดยการบันทึกรายละเอียดสินค้าที่ซื้อในระหว่างงวด ต้นทุนของสินค้าที่กิจการมีเพื่อขาย ก็คือ ราคาทุนของสินค้าต้นงวด บวกต้นทุนของสินค้าทั้งหมดที่ซื้อในระหว่างงวด เมื่อทำการตรวจสอบสินค้าคงเหลือเป็นจำนวนหน่วย (Taking a Physical Inventory) และตีราคาสินค้าคงเหลือแล้ว ก็จะนำไปหักออกจากต้นทุนของสินค้าที่มีเพื่อขาย เพื่อคำนวณหาต้นทุนของสินค้าที่ขาย

แล้ว (Matching
เปรียบเทียบ
มูลค่ากับ
มูลค่า
การคำนวณ
กำหนดมูลค่าหรือ
รายได้จากการขาย

ข้องกับการจัดหา

ก็คือราคาทุนของ
คงเหลืออยู่ ส่วนที่
ได้จากการขายใน
ในทรัพย์สินหมุนเวียน

ข้างล่างนี้แสดงให้เห็นการคำนวณต้นทุนสินค้าที่ขายในงบกำไรขาดทุน ในกรณีที่กิจการใช้วิธีตรวจนับสินค้าคงเหลือ

ร้าน.....
งบกำไรขาดทุน (บางส่วน)
สำหรับงวด.....

	ขาย	××	
หัก	รับคืนและส่วนลดจ่าย	(××)	××
	ต้นทุนขาย :-		
	สินค้าคงเหลือต้นงวด	××	
บวก	ซื้อสุทธิ	××	
	สินค้าที่มีไว้เพื่อขาย	××	
หัก	สินค้าคงเหลือปลายงวด	(××)	(××)
	กำไรขั้นต้น		××

วิธีบันทึกต้นทุนของสินค้าที่ขายทุกครั้งที่มีการขาย
(The Perpetual Inventory System)

กิจการที่ใช้วิธีนี้ จะบันทึกต้นทุนของสินค้าที่ขายและสินค้าคงเหลือทุกครั้งที่มีการขายโดยไม่รอจนถึงวันสิ้นงวดบัญชีแล้วจึงบันทึก เหมือนกับวิธีตรวจนับสินค้าคงเหลือ (Periodic Inventory System) สินค้าคงเหลือจะคำนวณได้จากการนำต้นทุนสินค้าที่ขายไปหักออกจากราคาทุนของสินค้าที่มีทั้งสิ้นเพื่อขาย ดังนั้น กิจการจึงจำเป็นต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าแต่ละชนิดว่ามีการซื้อ ขายและคงเหลือเท่าใด ทั้งในลักษณะของจำนวนหน่วย ราคาทุนต่อหน่วย และจำนวนเงิน

กรณีที่เกิดกิจการ

รูปแบบที่ใช้บันทึกสินค้าแบบ Perpetual Inventory System อาจเป็นดังนี้.-

ชื่อสินค้า _____									
เลขที่สินค้า _____									
ว.ด.ป.	รับ			จ่าย			คงเหลือ		
	จำนวน หน่วย	@	จำนวนเงิน	จำนวน หน่วย	@	จำนวนเงิน	จำนวน หน่วย	@	จำนวนเงิน
xx									
(xx)									
xx									

งที่มีการขายโดย
สิ้น (Periodic
ยไปหักออกจาก
ดเกี่ยวกับสินค้า
คาทุนต่อหน่วย

จากการบันทึกรายละเอียดของสินค้าที่ขาย ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นจะทำให้กิจการสามารถทราบต้นทุนของสินค้าที่ขายและราคาทุนของสินค้าคงเหลือได้ทุกขณะ สะดวกที่จะนำข้อมูลไปจัดทำงบการเงินระหว่างงวดบัญชี (Interim financial statements) และเป็นการควบคุมสินค้าคงเหลืออย่างรัดกุมวิธีหนึ่งด้วย กิจการหลายแห่งบันทึกการรับจ่ายสินค้าเฉพาะจำนวนหน่วย โดยไม่บันทึกจำนวนเงิน และใช้วิธี periodic inventory system ในการคำนวณต้นทุนขายและสินค้าคงเหลือในภายหลัง

ข้างล่างนี้แสดงให้เห็นรายการต้นทุนขายที่จะไปปรากฏในงบกำไรขาดทุน ในกรณีที่เกิดกิจการใช้วิธีบันทึกต้นทุนของสินค้าทุกครั้งที่มีการขาย

ร้าน.....
งบกำไรขาดทุน (บางส่วน)
สำหรับงวด.....

	ขาย	xx	
หัก	รับคืนและส่วนลดจ่าย	(xx)	xx
	ต้นทุนขาย		(xx)
	กำไรขั้นต้น		xx

จะสังเกตได้ว่า ต้นทุนขายที่แสดงในงบกำไรขาดทุนได้มาจากข้อมูลที่ได้สะสมไว้ในบัญชี ต้นทุนขายในระหว่างงวดบัญชี หรืออาจจะได้มาจากรายละเอียดการขายที่ได้บันทึกไว้ใน card สินค้าต่างๆ รวมกัน

ดังนั้น ไม่ว่าจะกิจการจะเลือกใช้การบันทึกสินค้าและต้นทุนขายแบบ perpetual หรือ periodic การแสดงรายการในงบกำไรขาดทุนก็คงแตกต่างกันเฉพาะในส่วนต้นทุนขายเท่านั้น ส่วนรายการค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ก็คงนำไปหักจากกำไรขั้นต้นเพื่อให้ได้กำไรสุทธิ ทำนองเดียวกัน และไม่แตกต่างไปจากกิจการให้บริการแต่อย่างใด

เปรียบเทียบวิธีตรวจนับสินค้าคงเหลือ (Periodic) กับวิธีบันทึกต้นทุนสินค้าทุกครั้งที่มีการขาย (Perpetual)

กิจการจะเลือกใช้วิธีใดในการกำหนดต้นทุนขายและสินค้าคงเหลือขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้าที่ขาย ตามปกติแล้วกิจการพวก Department Store หรือร้านขายของชำที่มีรายการสินค้ามาก และราคาของสินค้าแต่ละชิ้นค่อนข้างน้อยย่อมไม่สะดวกที่จะใช้วิธีบันทึกต้นทุนสินค้าทุกครั้งที่มีการขาย แต่กิจการที่ขายสินค้าซึ่งมีปริมาณไม่มาก แต่ราคาต่อหน่วยของสินค้าสูง อาจจะบันทึกต้นทุนสินค้าทุกครั้งที่มีการขายก็ได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากิจการจะใช้วิธี perpetual inventory system กิจการก็ต้องตรวจนับสินค้าคงเหลือที่มีอยู่จริง ในวันสิ้นงวด เพื่อเปรียบเทียบกับสินค้าคงเหลือตามที่ได้บันทึกไว้ หากไม่ตรงกัน จะได้ทำการปรับปรุงให้ถูกต้องกับสินค้าที่มีอยู่จริง

และรา

1. ขา	
รา	
รา	
เงิ	
2. รั	
3. รั	10
4. รั	10
5. ฐ	
เงิ	
6. จำ	
7. สง	
8. จำ	10
9. จำ	
ได้	

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับสินค้า ในกรณี Perpetual และ Periodic

เพื่อจะให้เห็นความแตกต่างของการใช้วิธีทั้งสองในการกำหนดต้นทุนของสินค้าที่ขาย และราคาทุนของสินค้าคงเหลือ จะได้แสดงให้เห็นถึงการบันทึกบัญชี ในเหตุการณ์ต่างๆ ดังนี้.-

รายการสินค้า	perpetual	periodic
1. ขายสินค้าเป็นเงินสด ราคาทุน 100 บาท ราคาขาย 150 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30	เดบิต ลูกหนี้ 150 เครดิต ขาย 150 เดบิต ต้นทุนขาย 100 เครดิต สินค้า 100	เดบิต ลูกหนี้ 150 เครดิต ขาย 150 ไม่ต้องบันทึกต้นทุนขาย
2. รับคืนสินค้าที่ขาย 20%	เดบิต รับคืน 30 เครดิต ลูกหนี้ 30 เดบิต สินค้า 20 เครดิต ต้นทุนขาย 20	เดบิต รับคืน 30 เครดิต ลูกหนี้ 30 ไม่ต้องบันทึกต้นทุนสินค้าที่รับคืน
3. รับชำระหนี้จากลูกค้าภายใน 10 วัน	เดบิต เงินสด 117.6 ส่วนลดจ่าย 2.4 เครดิต ลูกหนี้ 120	เดบิต เงินสด 117.6 ส่วนลดจ่าย 2.4 เครดิต ลูกหนี้ 120
4. รับชำระหนี้จากลูกค้าเกินกำหนด 10 วัน	เดบิต เงินสด 120 เครดิต ลูกหนี้ 120	เดบิต เงินสด 120 เครดิต ลูกหนี้ 120
5. ซื้อสินค้าเป็นเงินสด 80 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30	เดบิต สินค้า 80 เครดิต เจ้าหนี้ 80	เดบิต ซื้อ 80 เครดิต เจ้าหนี้ 80
6. จ่ายค่าขนส่งสินค้าที่ซื้อ 10 บาท	เดบิต สินค้า 10 , เครดิต เงินสด 10	เดบิต ค่าขนส่งเข้า 10 เครดิต เงินสด 10
7. ส่งสินค้าคืน 20 บาท	เดบิต เจ้าหนี้ 20 เครดิต สินค้า 20	เดบิต เจ้าหนี้ 20 เครดิต ส่งคืน 20
8. จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ภายใน 10 วัน	เดบิต เจ้าหนี้ 60 เครดิต เงินสด 58.8 สินค้า 1.2	เดบิต เจ้าหนี้ 60 เครดิต เงินสด 58.8 ส่วนลดรับ 1.2
9. จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้โดยไม่ได้รับส่วนลด	เดบิต เจ้าหนี้ 60 เครดิต เงินสด 60	เดบิต เจ้าหนี้ 60 เครดิต เงินสด 60

××

(××)

××

สะสมไว้ในบัญชี
บันทึกไว้ใน card

perpetual หรือ
ต้นทุนขายเท่านั้น
ไรสุทธิ ทำนอง

สินค้าทุกครั้ง

อยู่กับชนิดของ
รายการสินค้ามาก
สินค้าทุกครั้งที่มี
จะบันทึกต้นทุน

ก็จะต้องตรวจนับ
ตามที่ได้บันทึกไว้

จะเห็นว่า ถ้ากิจการใช้วิธี Perpetual รายการที่มีผลกระทบต่อราคาทุนของสินค้าและต้นทุนขาย จะบันทึกที่บัญชีทั้งสองทันทีที่เกิดรายการดังกล่าวขึ้น แต่ถ้ากิจการใช้วิธี Periodic กิจการจะมีบัญชีเกี่ยวกับทุนของสินค้าหลายบัญชีด้วยกัน ได้แก่ บัญชีซื้อ บัญชีค่าขนส่งเข้า บัญชีส่งคืน และบัญชีส่วนลดรับ ซึ่งการคำนวณ ยอดซื้อสุทธิ หรือราคาทุนของสินค้าที่ซื้อจะเป็นดังนี้.

	ซื้อ		XX
บวก	ค่าขนส่งเข้า		<u>XX</u>
			XXX
หัก	ส่งคืน	(XX)	
	ส่วนลดรับ	(XX)	<u>(XX)</u>
	ซื้อสุทธิ		XX

บัญชีแยกประเภทของสินค้าทั้ง 2 วิธี แตกต่างกันดังนี้.-

สินค้า		สินค้า	
สินค้าต้นงวด	XX	ส่งคืน	XX
ซื้อ	XX	ส่วนลดรับ	XX
ค่าขนส่งเข้า	XX		
รับคืน	XX		

วิธี perpetual

วิธี periodic

กระดามทำการของกิจการที่จำหน่ายสินค้า (ใช้วิธีบันทึกสินค้าแบบ Periodic)

กิจการที่จำหน่ายสินค้าก็เหมือนกับกิจการที่ให้บริการ กล่าวคือในตอนสิ้นงวดบัญชีอาจใช้กระดามทำการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดทำงบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน และรายการปรับปรุงต่างๆ ซึ่งรายการที่อาจจะมีเพิ่มขึ้นในกระดามทำการของกิจการจำหน่ายสินค้าคือ สินค้าต้นงวด และ สินค้าปลายงวด รวมทั้ง บัญชีอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า ดังที่จะเห็นได้จากตัวอย่างในหน้าถัดไป

ของสินค้าและ
วิธี Periodic
บัญชีค่าขนส่งเข้า
มูลค่าที่ซื้อจะเป็น

บริษัท เหลืองแดง จำกัด
กระดามทำการ
สำหรับปี สิ้นสุด 31 ธันวาคม 25....

	งบทดลอง		รายการปรับปรุง		งบกำไรขาดทุน		งบแสดงฐานะการเงิน	
	เดบิต	เครดิต	เดบิต	เครดิต	เดบิต	เครดิต	เดบิต	เครดิต
เงินสด	20,000						20,000	
ลูกหนี้	25,000						25,000	
สินค้า (ต้นงวด)	60,000				60,000			
ที่ดิน	120,000						120,000	
อาคาร	140,000						140,000	
ค่าเสื่อมราคาสะสม- อาคาร		70,000		1) 14,000				84,000
ตัวเงินจ่าย		20,000						20,000
เจ้าหนี้		30,000						30,000
หุ้นทุน		150,000						150,000
กำไรสะสม		78,000						78,000
เงินในผล ขาย	10,000						10,000	
รับคืน		500,000				500,000		
ส่วนลดจ่าย	4,000				4,000			
ซื้อ	2,000				2,000			
ส่วนลดรับ		300,000				300,000		
ค่าขนส่งเข้า		2,000				2,000		
ค่าโฆษณา		1,000				1,000		
เงินเดือน	10,000				10,000			
ค่าส่งของ	20,000				20,000			
	100,000				100,000			
	40,000				40,000			
	851,000	851,000						
ค่าเสื่อมราคา			1) 14,000		14,000			
			14,000	14,000				
สินค้าปลายงวด						70,000	70,000	
					550,000	573,000		
กำไรสุทธิ					23,000			23,000
					573,000	573,000	385,000	385,000

××
××
×××
(××)
××

c
Periodic)
ในงวดบัญชีอาจใช้
ฐานะการเงิน และ
การจำหน่ายสินค้า
เรือขายสินค้า ดังที่

ประเด็นสำคัญของการจัดทำกระดาษทำการสำหรับกิจการจำหน่ายสินค้าที่ควรสังเกตคือ วิธีการบันทึก **สินค้าคงเหลือปลายงวด** หลังจากตรวจนับและตีราคาสินค้าคงเหลือปลายงวดแล้ว จะบันทึกไว้ในบรรทัดแรกหลังจากยอดรวมรายการปรับปรุง สินค้าคงเหลือปลายงวดนี้ จะไม่ปรากฏในงบทดลอง แต่ตัวเลขสินค้าคงเหลือปลายงวดจะนำไปไว้ในช่องเครดิตของงบกำไรขาดทุนและช่องเดบิตของงบแสดงฐานะการเงิน

สำหรับบัญชีต่างๆ เกี่ยวกับการซื้อขาย รวมทั้งบัญชีสินค้าต้นงวดจะนำไปแสดงในงบกำไรขาดทุน เพื่อคำนวณต้นทุนขาย ตัวอย่างกระดาษทำการแสดงรายการปรับปรุงค่าเสื่อมราคาอาคารเพียงรายการเดียว แต่ถึงแม้จะมีรายการปรับปรุงอีกก็รายการก็ตาม หลักการจัดทำกระดาษทำการก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง นั่นคือ ตัวเลขหลังจากการปรับปรุงแล้วเท่านั้น จึงจะนำไปออกยอดในงบแสดงฐานะการเงินหรืองบกำไรขาดทุน รายละเอียดอื่นๆ นอกจากที่กล่าวมา ยังคงถือปฏิบัติเหมือนกับกิจการที่ให้บริการ

ส่วนกระดาษทำการของกิจการที่จำหน่ายสินค้าและใช้วิธีบันทึกสินค้าแบบ perpetual นั้น ไม่ผู้จะมีปัญหาอะไรมากนัก นอกจากมีรายการต้นทุนขายเพิ่มขึ้นในงบกำไรขาดทุน และมีรายการสินค้าคงเหลือเพิ่มอยู่ในงบแสดงฐานะการเงิน รายการอื่นๆ ยังคงถือหลักปฏิบัติทำนองเดียวกับกิจการที่ให้บริการ

งบการเงินสำหรับกิจการที่จำหน่ายสินค้า

หลังจากจัดทำกระดาษทำการเรียบร้อยแล้ว งานขั้นต่อไปคือการจัดทำงบการเงินจากข้อมูลในกระดาษทำการ ต่อจากนั้น ก็จะทำการปรับปรุงและปิดบัญชี และในลำดับสุดท้ายก็จะจัดทำงบทดลองหลังปิดบัญชี เป็นอันสิ้นสุดวัฏจักรการบันทึกบัญชีของกิจการจำหน่ายสินค้า

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างงบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม และงบแสดงฐานะการเงิน ซึ่งได้นำข้อมูลจากกระดาษทำการของบริษัท เหลืองแดง จำกัด มาจัดทำ

บริษัท เหลืองแดง จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 25..

ขาย		500,000		
หัก รับคืน	(4,000)			
ส่วนลดจ่าย	(2,000)	(6,000)		494,000
ต้นทุนขาย				
สินค้าต้นงวด		60,000		
บวก ซื้อสุทธิ		<u>307,000</u>		
สินค้าที่มีเพื่อขาย		367,000		
หัก สินค้าปลายงวด		(70,000)	(297,000)	
กำไรขั้นต้น				197,000
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน				
ค่าใช้จ่ายในการขาย				
ค่าส่งของ	(40,000)			
ค่าโฆษณา	(20,000)	(60,000)		
ค่าใช้จ่ายบริหารและทั่วไป				
เงินเดือน	(100,000)			
ค่าเสื่อมราคา	(14,000)	(114,000)	(174,000)	
กำไรสุทธิ				<u>23,000</u>

งบกำไรขาดทุนของกิจการจำหน่ายสินค้า ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 3 ส่วนคือ

- 1) ส่วนของรายได้
- 2) ส่วนต้นทุนขาย
- 3) ส่วนของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งแยกเป็นค่าใช้จ่ายในการขายและ ค่าใช้จ่ายบริหารทั่วไป ค่าใช้จ่ายในการขายจะรวมค่าใช้จ่ายทุกอย่างในการส่งเสริมการขาย การโฆษณา และเงินเดือนฝ่ายขาย ส่วนค่าใช้จ่ายบริหารและทั่วไป รวมค่าใช้จ่ายต่างๆ ไปในสำนักงาน เช่น ในแผนกบัญชี แผนกบุคคล และแผนกสินเชื่อ

บริษัท เหลืองแดง จำกัด
งบกำไรสะสม
สำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 25..

	กำไรสะสมต้นงวด	78,000	
บวก	กำไรสุทธิสำหรับงวด	<u>23,000</u>	
	รวม	101,000	
หัก	เงินปันผล	<u>(10,000)</u>	
	กำไรสะสม	<u>91,000</u>	

บริษัท เหลืองแดง จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25..
สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน			
	เงินสด	20,000	
	ลูกหนี้	25,000	
	สินค้า	<u>70,000</u>	115,000
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
	ที่ดิน	120,000	
	อาคาร	140,000	
หัก	ค่าเสื่อมราคาสะสม-อาคาร	<u>(84,000)</u>	<u>56,000</u>
	รวมสินทรัพย์		<u>291,000</u>

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

หนี้สินหมุนเวียน			
	ตั๋วเงินจ่าย	20,000	
	เจ้าหนี้	<u>30,000</u>	50,000
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
	หุ้นทุน	150,000	
	กำไรสะสม	<u>91,000</u>	<u>241,000</u>
	รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		<u>291,000</u>

รูปแบบ

รายละเอียด
ลักษณะ

รายได้

ขาด

ค่าใช้จ่าย

ต้นทุน
ค่า
ค่า

กำไร

กำไร

รวมกันทั้ง

งบกำไรขาด

รายละเอียด

การปิดบัญชี

ถ้า

ให้บริการ

รูปแบบของงบกำไรขาดทุน (Format of income statements)

งบกำไรขาดทุน อาจจะแสดงได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

- แบบยอดขั้นเดียว (Single Step) หรือ
- แบบยอดหลายขั้น (Multiple Step)

ที่แสดงเป็นตัวช่วยให้ดูในตอนต้นนั้น เป็นงบกำไรขาดทุนแบบยอดหลายขั้น คือ มีรายละเอียดแยกเป็นส่วนๆ แต่ถ้าจะแสดงงบกำไรขาดทุนแบบยอดขั้นเดียว ก็อาจจะอยู่ในลักษณะนี้

บริษัท เหลืองแดง จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปี สิ้นสุด 31 ธันวาคม 25..

	รายได้	
	ขายสุทธิ	494,000
	ดอกเบี้ยรับ (สมมติเพิ่มเติม)	<u>50,000</u>
	รวมรายได้	544,000
115,000	ค่าใช้จ่าย	
	ต้นทุนขาย	(297,000)
	ค่าใช้จ่ายในการขาย	(60,000)
	ค่าใช้จ่ายบริหารและทั่วไป	<u>(114,000)</u>
	รวมค่าใช้จ่าย	(471,000)
<u>176,000</u>	กำไรสุทธิ	<u>73,000</u>
<u>291,000</u>		

50,000

241,000

291,000

กล่าวคือ จะสรุปรายได้ทุกชนิดรวมไว้ด้วยกัน และนำค่าใช้จ่ายทุกชนิดรวมทั้งต้นทุนขายรวมกันทั้งหมด แล้วจึงนำยอดรวมทั้งสองเปรียบเทียบกันเป็นกำไรหรือขาดทุนสุทธิ ซึ่งการทำงบกำไรขาดทุนในรูปแบบนี้ค่อนข้างเหมาะสมกับกิจการขนาดใหญ่ โดยอาจจะมีการประกอบแสดงรายละเอียดของแต่ละรายการในงบกำไรขาดทุนเพิ่มเติม

การปิดบัญชีสำหรับกิจการจำหน่ายสินค้า

ถ้าหากเป็นกิจการที่ใช้วิธีบันทึกสินค้าแบบ perpetual การปิดบัญชีก็คงเหมือนกิจการให้บริการเพียงแต่บัญชีหมวดรายได้จะมีบัญชีขายเพิ่มขึ้นและบัญชีหมวดค่าใช้จ่ายจะมีบัญชี

ต้นทุนขายเพิ่มขึ้น สำหรับกิจการที่ใช้วิธีบันทึกสินค้าแบบ Periodic จะมีข้อแตกต่างในประเด็นของสินค้าต้นงวด ซึ่งต้องโอนไปยังบัญชีกำไรขาดทุน นอกจากนี้ในประเด็นที่แตกต่างคือ การบันทึกสินค้าคงเหลือปลายงวดไปพร้อมๆ กับการปิดบัญชี ซึ่งจะแสดงขั้นตอนการปิดบัญชีกรณี Periodic ให้เห็นได้ดังนี้.-

(1) เดบิต กำไรขาดทุน	550,000	
เครดิต สินค้า (ต้นงวด)		60,000
เครดิต ซื้อ		300,000
เครดิต ราคิน		4,000
เครดิต ส่วนลดจ่าย		2,000
เครดิต ค่าขนส่งเข้า		10,000
เครดิต ค่าโฆษณา		20,000
เครดิต เงินเดือน		100,000
เครดิต ค่าส่งของ		40,000
เครดิต ค่าเสื่อมราคา		14,000
โอนสินค้าคงเหลือต้นงวด และปิดบัญชีที่มียอดคงเหลือด้านเดบิตเข้าบัญชีกำไรขาดทุน		
(2) เดบิต สินค้า (ปลายงวด)	70,000	
เดบิต ขาย	500,000	
เดบิต ส่งคืน	2,000	
เดบิต ส่วนลดรับ	1,000	
เครดิต กำไรขาดทุน		573,000
บันทึกสินค้าปลายงวดและปิดบัญชีที่มียอดคงเหลือด้านเครดิตเข้าบัญชีกำไรขาดทุน		
(3) เดบิต กำไรขาดทุน	23,000	
เครดิต กำไรสะสม		23,000
โอนกำไรขาดทุนเข้ากำไรสะสม		
(4) เดบิต กำไรสะสม	10,000	
เครดิต เงินปันผล		10,000
โอนเงินปันผลไปหักกำไรสะสม		

งบแสดง
อีกครั้ง

กำไรสุทธิ

สรุป

สำหรับ
สินค้า
ประสิทธิ
ซึ่งเรีย
ต้นงวด
บริษัท

่างในประเด็น
กต่างคือ การ
เปิดบัญชีกรณี

เมื่อผ่านรายการปิดบัญชีไปยังบัญชีแยกประเภทแล้ว ก็จะเหลือเฉพาะบัญชีที่จะนำไปจัดทำ
งบแสดงฐานะการเงินเท่านั้น ซึ่งอาจจะจัดทำบทดลองหลังปิดบัญชีเพื่อทดสอบความถูกต้อง
อีกครั้งก็ได้

หลังจากผ่านรายการปิดบัญชีไปยังบัญชีแยกประเภทแล้ว บัญชีกำไรขาดทุนและบัญชี
กำไรสะสม จะปรากฏดังนี้

60,000
300,000
4,000
2,000
10,000
20,000
100,000
40,000
14,000
กำไรขาดทุน

กำไรขาดทุน

สินค้า (ต้นงวด)	60,000	ขาย	500,000
ซื้อ	300,000	ส่งคืน	2,000
รับคืน	4,000	ส่วนลดรับ	1,000
ส่วนลดจ่าย	2,000	สินค้า (ปลายงวด)	70,000
ค่าขนส่งเข้า	10,000		
ค่าโฆษณา	20,000		
เงินเดือน	100,000		
ค่าส่งของ	40,000		
ค่าเสื่อมราคา	14,000		
โอนกำไรไปกำไรสะสม	<u>23,000</u>		
	<u>573,000</u>		<u>573,000</u>

573,000
กำไรขาดทุน

กำไรสะสม

เงินปันผล	10,000	ยกมา	78,000
ยกไป	<u>91,000</u>	โอนมาจากกำไรขาดทุน	<u>23,000</u>
	<u>101,000</u>		<u>101,000</u>

23,000

10,000

สรุปท้ายบท

บทนี้ เป็นการสร้างความเข้าใจการจัดทำงบการเงิน และขั้นตอนการบันทึกธุรกรรม
สำหรับกิจการที่จำหน่ายสินค้า ในส่วนที่แตกต่างจากกิจการที่ไม่ให้บริการ นั่นคือในส่วนของการขาย
สินค้า การคำนวณต้นทุนสินค้าที่ขาย และการวัดมูลค่าสินค้าคงเหลือในราคาทุน สำหรับการวัด
ประสิทธิภาพของกิจการที่ขายสินค้า มักจะใช้อัตราส่วนยอดขาย เทียบกับสินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย
ซึ่งเรียกว่าอัตรากำไรของสินทรัพย์ทั้งหมด การถัวเฉลี่ยสินทรัพย์ คือการนำสินทรัพย์คงเหลือ
ต้นงวด รวมกับสินทรัพย์คงเหลือปลายงวดแล้วหารด้วยสอง ตัวอย่างของ บริษัท ดอกไม้ และ
บริษัท ไม้ ปรากฏ ดังนี้

	<u>บริษัท ดอกไม้</u>	<u>บริษัท ใบไม้</u>
ยอดขาย	41,366	31,846
สินทรัพย์รวม (บาท)		
ต้นงวด	50,409	19,742
ปลายงวด	44,317	20,908

อัตรากรรมของสินทรัพย์ถัวเฉลี่ยของแต่ละบริษัท ปรากฏดังนี้

	<u>บริษัท ดอกไม้</u>	<u>บริษัท ใบไม้</u>
อัตราส่วนยอดขายต่อสินทรัพย์	0.87	1.57
$0.87 = 41,366 / \{ (50,409 + 44,317) / 2 \}$		
$1.57 = 31,846 / \{ (19,742 + 20,908) / 2 \}$		

จากอัตราส่วนข้างต้น จะเห็นได้ว่า บริษัท ใบไม้ ใช้สินทรัพย์ได้มีประสิทธิภาพมากกว่าบริษัท ดอกไม้ ซึ่งการเปรียบเทียบควรทำอยู่เป็นประจำทุกปี และที่สำคัญ ควรเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมเดียวกันด้วย จึงจะประเมินความสามารถของแต่ละกิจการได้ชัดเจน

วัตถุประสงค์

และกา

สมาคม

สมาคม

เมื่อศึก

ลักษณะ

คำว่า เงิน

หรือสระ

ขนาดดี

ได้ เราก็

เป็นเงิน

กล่าวคือ

เป็นเงิน

ธิภาพมากกว่า
เปรียบเทียบกับ
เราได้ชัดเจน

การบัญชีเกี่ยวกับเงินสด และเงินฝากธนาคาร 10

วัตถุประสงค์ ของบทนี้เพื่อต้องการให้เข้าใจถึงความหมายของคำว่าเงินสด การบริหารเงินสด และการควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสด รวมทั้งให้สามารถบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินสดและเงินฝากธนาคารได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อช่วยในการบริหารเงินสด รวมทั้งการเก็บรักษาเงินสด และเงินฝากธนาคารเป็นไปอย่างปลอดภัย โดยมีการใช้จ่ายไปในทางที่ถูกต้อง

เมื่อศึกษาจบบทนี้แล้ว ควรจะทราบถึง

- ลักษณะของเงินสด และการบริหารเงินสด
- วิธีการควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสด
- วิธีพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคารและบันทึกรายการปรับปรุงที่จำเป็น
- การแปลความ ความเพียงพอของเงินสดที่กิจการมีอยู่

ลักษณะของเงินสด

ในการดำเนินธุรกิจ กิจการจะต้องเกี่ยวข้องกับเงินสดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในทางบัญชี คำว่า **เงินสด** หมายถึงเงินเหรียญ ธนบัตร เงินฝากธนาคารในบัญชีกระแสรายวันและบัญชีออมทรัพย์ หรือสะสมทรัพย์ ซึ่งสามารถถอนออกมาเป็นเงินสดได้ทุกขณะ นอกจากนั้นยังรวมถึงเช็ค ตราพ หนาณัติ ซึ่งกิจการมีสิทธิจะได้รับเงิน หรืออาจสรุปได้ว่าสินทรัพย์ที่ธนาคารยอมรับเข้าบัญชีเงินฝากได้ เราก็จัดเป็นเงินสดในทางบัญชี ดังนั้นกิจการส่วนใหญ่จึงมักจะแยกบัญชีเงินสดให้เห็นได้ชัดเจน เป็นเงินสดซึ่งฝากไว้ที่ธนาคาร หรือเงินสดซึ่งกิจการยังครอบครองอยู่ โดยแยกชื่อบัญชีให้ชัดเจน กล่าวคือ เงินสดที่อยู่กับธนาคาร ก็จะบันทึกไว้ในบัญชีเงินฝากธนาคาร และรายการต่างๆ ซึ่งจัดว่าเป็นเงินสด แต่กิจการเก็บรักษาไว้ยังไม่ได้นำฝากธนาคาร จะบันทึกไว้ใน บัญชีเงินสด

การบริหารเงินสด

1. ให้น้ำใจว่ามีเงินสดเพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินงาน และไม่เก็บเงินสดไว้มากเกินความจำเป็น
2. หากมีเงินสดเหลือ เกินกว่าความจำเป็น จะต้องหาทางนำเงินสดไปลงทุนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
3. จัดให้มีระบบที่จะบันทึกการรับเงิน การจ่ายเงิน และการรายงานเงินสดคงเหลืออย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อป้องกัน เก็บรักษา เงินสดไว้ในที่ปลอดภัย ไม่ให้สูญหาย หรือใช้จ่ายไปในทางที่ไม่ถูกต้อง

การควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสด

วิธีที่ช่วยให้มีการเก็บรักษาเงินสดอย่างปลอดภัย และป้องกันการใช้จ่ายเงินสดอย่างไม่ถูกต้อง ได้แก่

- การวางระบบการจ่ายเงินโดยใช้เช็คของกิจการ และกำหนดผู้มีอำนาจอนุมัติแต่ละวงเงินให้ชัดเจน
- ใช้ระบบเงินสดย่อยในการจ่ายเงินเล็กน้อยที่ไม่สะดวกในการใช้เช็ค
- จัดระบบให้นำเงินฝากธนาคารทุกวัน
- ให้มีผู้ตรวจสอบเงินสดรับประจำวันกับใบนำเงินฝากธนาคาร
- จัดให้มีการกระพยยอดเงินฝากธนาคารทุกสิ้นเดือน
- จัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ฝ่ายบัญชี เพื่อบันทึกรายการรับจ่ายเงินให้ครบถ้วน
- จัดให้มีการรายงานเงินสดรับจ่ายและยอดคงเหลืออย่างน้อยเดือนละครั้ง
- จัดให้มีการตรวจสอบค่าใช้จ่ายและตั้งหน้ก่อนอนุมัติจ่ายเงิน (ใช้ระบบใบสำคัญจ่าย)
- แบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้เก็บรักษาเงินสด และผู้บันทึกบัญชี

เงินขาดและเกินบัญชี

ในการรับจ่ายและเก็บรักษาเงินสดแต่ละวัน มักจะมีข้อผิดพลาดเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นโดยพนักงาน เช่น เงินสดที่เหลือในตอนสิ้นวันขาดหรือเกินไปจากที่รายงานในเครื่องบันทึกเงินสด ตัวอย่างเช่น ยอดขายเงินสดที่บันทึกไว้ เท่ากับ 4,500 บาท แต่เงินสดที่ตรวจนับในลิ้นชักหรือกล่องเก็บเงิน ปรากฏเป็นยอด 4,485 บาท กรณีนี้เงินสดขาดบัญชีไป 15 บาท หากตรวจไม่พบว่าเป็นความบกพร่องของพนักงานผู้ใดที่จะต้องรับผิดชอบชดใช้ กิจการก็จะต้องบันทึกเงินขาดบัญชีจำนวนดังกล่าว เป็นค่าใช้จ่ายของกิจการ ดังนี้

เดบิต

เครดิต

เดบิตเพิ่มมูลค่า

เงินสด

กิจการ

เพื่อป้องกัน

ฝากประจำ

สั่งจ่ายเงิน

บุคคลที่เป็น

ไปยังผู้มีสิทธิ

กระแสราย

ยอดคงเหลือ

ยอดคงเหลือ

การพิสูจน์

การ

เงินสดอยู่

ต้องใช้เช็ค

กิจการจะมี

ธนาคาร

บัญชีของ

ถูกต้องที่

ความเคล

ตรวจสอบ

วิ

1

สมุดบัญชี

2

ดไว้มากเกินไป
ลงทุนให้เกิด
คงเหลืออย่าง
หรือใช้จ่ายไปใน
ยเงินสดอย่าง
เจอนุมัติแต่ละ
้ครบถ้วน
รั้ง
ใบสำคัญจ่าย)
น้อยๆ ที่เกิดขึ้น
เครื่องบันทึก
ตรวจนับในลิ้นชัก
5 บาท หากตรวจ
จะต้องบันทึกเงิน

เดบิต เงินขาดและเกินบัญชี

15

เครดิต เงินสด

15

กรณีที่เป็นเงินเกินบัญชีก็จะบันทึกเครดิต เงินขาดและเกินบัญชี เป็นรายได้อื่นๆ และเดบิตเพิ่มบัญชีเงินสดให้เหลือตามจำนวนที่มีอยู่จริง

เงินฝากธนาคาร

กิจการโดยทั่วไป จะวางระบบให้นำเงินสดที่ได้รับ เข้าฝากกับธนาคารเป็นประจำทุกวัน เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการสูญหาย และการทุจริต ซึ่งบัญชีเงินฝากธนาคาร จะมีทั้งในรูปเงินฝากประจำ เงินฝากสะสมทรัพย์ และเงินฝากกระแสรายวันที่ต้องใช้เช็คในการถอนเงิน ในการสั่งจ่ายเงินด้วยเช็คจัดเป็นวิธีการควบคุมภายในอย่างหนึ่ง เพราะเรามีกระบวนชื่อหน่วยงาน หรือบุคคลที่เป็นผู้รับเงินในเช็ค และขีดคร่อมเช็คเพื่อนำเข้าบัญชีเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อการจ่ายเงินไปยังผู้มีสิทธิรับเงินจริง และสะดวกแก่การติดตามตรวจสอบการจ่ายเงินในภายหลัง เงินฝากกระแสรายวันที่กิจการใช้จึงมักมีการเคลื่อนไหวมากกว่าเงินฝากชนิดอื่น ดังนั้นในตอนสิ้นเดือน ยอดคงเหลือที่ธนาคารแจ้งมาในใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร (Bank Statement) จึงมักไม่ตรงกับยอดคงเหลือที่กิจการบันทึกไว้

การพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร

การกระทบหรือพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคารนั้นถือว่าเป็นวิธีการควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสดอย่างหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะพิสูจน์เฉพาะเงินฝากธนาคารประเภทเงินฝากกระแสรายวัน ที่ต้องใช้เช็คในการถอนเงินออกจากบัญชี และไม่มีสมุดเงินฝากธนาคาร ทั้งนี้เพราะในเดือนหนึ่งๆ กิจการจะมีรายการฝากเงิน ถอนเงินในบัญชีประเภทนี้ค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นโอกาสให้ยอดเงินฝากธนาคารตามใบแจ้งยอดของธนาคาร (Bank Statement) ไม่ตรงกับยอดเงินฝากธนาคารตามสมุดบัญชีของกิจการ (Book Record) กิจการจึงจำเป็นต้องหายอดที่ถูกต้องเพื่อจัดทำงบการเงินให้ถูกต้องที่สุด ส่วนบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทอื่นๆ มักไม่ค่อยมีปัญหาข้อแตกต่างเนื่องจากความเคลื่อนไหวของบัญชีเงินฝากประเภทอื่นๆ อาจจะมีไม่บ่อยนักและมีสมุดบัญชีเงินฝาก ให้ตรวจสอบได้

วัตถุประสงค์ของการทำงานพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคารก็เพื่อ

1. ตรวจสอบความแตกต่างของยอดเงินฝากตามที่ธนาคารแจ้งมา กับยอดเงินฝากตามสมุดบัญชีของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง
2. เพื่อหายอดเงินฝากธนาคารที่ถูกต้อง ที่จะปรากฏในงบแสดงฐานะการเงินของกิจการ

การพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร (Reconciling the Bank Account) จัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบว่ายอดคงเหลือในบัญชีเงินฝากธนาคารประเภท กระแสรายวัน (Current Account) ตามสมุดบัญชีของกิจการ กับยอดเงินฝากที่ธนาคารบันทึกให้ตามใบแจ้งยอด (Bank Statement) มียอดคงเหลือที่ถูกต้องตรงกัน นับเป็นวิธีการควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสดวิธีหนึ่ง เพราะตามปกติแล้วยอดคงเหลือที่ธนาคารแจ้งมาในตอนสิ้นเดือนมักไม่ค่อยตรงกับยอดคงเหลือที่ปรากฏในสมุดของผู้ฝากเงิน ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการคือ

1. มีบางรายการที่กิจการบันทึกแล้ว แต่ธนาคารยังไม่ได้บันทึก
2. มีบางรายการที่ธนาคารบันทึกแล้วแต่ยังไม่ปรากฏในสมุดของกิจการที่เป็นผู้ฝากเงิน
3. ความผิดพลาดต่างๆ ที่อาจมีได้ทั้งจากผู้ฝากเงินและจากธนาคาร

เพื่อให้เข้าใจถึงข้อแตกต่างที่อาจจะเกิดขึ้นได้ จึงจะขอกล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดข้อแตกต่างเหล่านั้น ดังนี้คือ

1. เวลา (Time) ปกติแล้วการฝากเงินจะต้องเสียเวลาระยะหนึ่ง กล่าวคือ การบันทึกฝากเงิน ผู้ฝากเงินจะบันทึกวันที่จัดส่งเงินหรือ check ไป สำหรับด้านธนาคารนั้นจะบันทึกเป็นเงินฝากให้ต่อเมื่อได้รับเงินแล้ว ดังนั้นจึงเกิดช่องว่างของการรับรู้ ทำให้ยอดเงินฝากอาจไม่ตรงกัน

เนื่องจากมีเงินฝาก “อยู่ระหว่างทาง” (Deposit in Transit) หรือระหว่างรอเรียกเก็บ

2. การขาดการติดต่อ (Lack of Communication) ตัวอย่างได้แก่ การที่ธนาคารคิดค่าสมุดเช็คเล่มใหม่ที่ลูกค้าขอเบิกไปแต่ไม่ได้แจ้งรายการนี้ให้ลูกค้าทราบ จนกว่าลูกค้าจะได้รับใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร (Bank Statement)

3. ความผิดพลาด (Errors) ในการบันทึกการรับเงินและจ่ายเงินทั้งผู้ฝากเงินและธนาคารมีโอกาสจะบันทึกผิดได้ง่าย ซึ่งอันนี้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดข้อแตกต่าง

ก่อนที่จะพิจารณาถึงวิธีพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร เราควรจะมาพิจารณาหรือศึกษาถึงรายการต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างยอดคงเหลือที่ธนาคารแจ้งมาและยอดคงเหลือตามบัญชีของกิจการ ตลอดจนความหมายและคำศัพท์ต่างๆ ที่มักจะปรากฏในใบแจ้งยอดของธนาคาร

รายการที่บันทึกโดยกิจการผู้ฝากเงินแล้ว แต่ธนาคารยังไม่ได้บันทึก

1. เช็คค้างเบิก (Outstanding Checks) คือเช็คที่ผู้ฝากเขียนสั่งจ่ายเงินไปแล้ว และบันทึกในสมุดรายวันจ่ายเงิน หรือทะเบียนจ่ายเช็คไปแล้ว เนื่องจากส่งมอบให้ลูกค้าไปแล้วแต่ลูกค้าหรือผู้ที่ได้รับเช็คไป ยังไม่ได้นำไปขึ้นเงินที่ธนาคาร ดังนั้นเช็คเหล่านี้จึงนำไปลดยอดเงินฝากตามสมุดบัญชีของกิจการผู้ฝากเงินแล้ว ทั้งๆ ที่ยังไม่มีการรับรู้ใดๆ โดยธนาคารเลย

2. อาจใช้เวลาที่นำส่งทันทีเป็นวันสุดท้ายกับเงินฝากเงินฝากที่

ราย 1.

2. เช่นธนาคาร

ใบ

ในระหว่างภายใน 7 ธนาคารส

1.
2.
3.
4.
5.
น
เป็นที่เข้า

ปรากฏว่าเคยเพิ่มตามจำนวน

ตรวจสอบ
) ตามสมุด
(ent) มียอด
การปกติแล้ว
ในสมุดของ

ผู้ฝากเงิน

ที่เกิดข้อแตก

การบันทึก
จะบันทึกเป็น
อาจไม่ตรงกัน
เก็บ

ที่ธนาคารคิด
ลูกค้าจะได้รับ

ผู้ฝากเงินและ
ต่าง

หรือศึกษาถึง
ยอดคงเหลือ
ใบแจ้งยอดของ

เงินไปแล้ว และ
ไปแล้วแต่ลูกค้า
ยอดเงินฝากตาม

2. เงินฝากระหว่างทาง (Deposits in Transit) เงินหรือ check ที่ผู้ฝากนำส่งธนาคาร อาจใช้เวลา 1-2 วัน ในการเดินทางและหักล้างบัญชี ธนาคารจึงจะบันทึกเป็นเงินฝากให้ แม้แต่เช็คที่นำส่งทันที ปกติแล้ววันรุ่งขึ้นธนาคารจึงจะบันทึกเพิ่มยอดเงินฝากให้ ดังนั้นถ้าหากวันฝากเงินเป็นวันสุดท้ายของเดือน ก็จะปรากฏว่ามีข้อแตกต่างระหว่างเงินฝากตามใบแจ้งยอดของธนาคาร กับเงินฝากตามสมุดของผู้ฝากเงิน เนื่องจากตามปกติธนาคารจะส่งยอดมาให้โดยตัดเพียงเงินฝากที่ได้รับในวันสิ้นเดือน

รายการที่บันทึกโดยธนาคารแล้วแต่ยังไม่ปรากฏในสมุดบัญชีของผู้ฝาก ได้แก่

1. ยอดหักบัญชี ตามที่ธนาคารแจ้งมาซึ่งเกิดขึ้นจาก

- เอกสาร Debit Memos ต่างๆ
- ค่าบริการ (Service Charges)
- เงินฝากที่คืนมา (Deposit Reversals) อาจเนื่องจากเงินในบัญชีผู้ส่งจ่ายเช็คมีไม่พอ

2. ยอดเพิ่มบัญชี ตามที่ธนาคารแจ้งมาซึ่งเกิดขึ้นจากเอกสาร Credit Memos ต่างๆ เช่นธนาคารเก็บเงินตามตั๋วเงินรับให้

ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร (The Bank Statement)

ตามปกติประมาณเดือนละครั้ง ธนาคารจะส่งรายการเงินนำฝากและเช็คที่เบิกเงินที่ธนาคาร ในระหว่างเดือนมาให้กิจการผู้ฝากเงินตรวจสอบว่าถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องก็ให้คัดค้านไป ภายใน 7 วัน มิฉะนั้นจะถือว่ายอดที่ธนาคารแจ้งมาในใบแจ้งยอดนั้นถูกต้อง ในใบแจ้งยอดที่ธนาคารส่งมาจะประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

- ยอดคงเหลือ ณ วันต้นงวด
- เช็คที่จ่ายไปทั้งหมดในระหว่างงวด
- เงินฝากที่ได้รับทั้งหมดในระหว่างงวด
- รายการต่างๆ ที่บวก และหักบัญชีของกิจการในระหว่างงวด
- ยอดคงเหลือ ณ วันสิ้นงวด ตามที่ธนาคารแจ้งมา

นอกจากนั้นในใบแจ้งยอดเงินฝากจะมีบางรายการที่มีศัพท์เฉพาะ ซึ่งธนาคารกำหนดขึ้นมา เป็นที่เข้าใจกัน เช่น

CR (Check Return) หมายถึงเช็คที่กิจการได้รับจากลูกค้า แล้วนำฝากเข้าบัญชีแต่ปรากฏว่า เช็คนั้นไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ (Not Sufficient Fund...NSF) ถ้าหากธนาคารได้เคยเพิ่มยอดเงินฝากให้กิจการตอบรับเช็คฉบับนั้นแล้ว ธนาคารก็จำเป็นจะต้องลดยอดเงินฝากลงตามจำนวนเงินในเช็คที่คืนมา ในบางธนาคารก็ใช้คำว่า NSF ซึ่งย่อมาจากคำว่า "Not Sufficient

Fund” ซึ่งหมายถึงเงินไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามการที่เช็คเรียกเก็บเงินไม่ได้อาจจะมีสาเหตุอื่นก็ได้ นอกจากมีเงินไม่พอ

SC (Service Charge) เป็นค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการที่ธนาคารให้แก่ลูกค้า เช่น ในการช่วยเก็บเงินตามตัวเงินรับให้

OD (Bank Overdraft) หรือเงินเบิกเกินบัญชี ในบางกรณีเมื่อได้มีการตกลงกันระหว่างลูกค้ากับธนาคาร ธนาคารอาจจะอนุมัติให้ลูกค้าบางรายเขียนสั่งจ่ายเงินได้ทั้งที่ไม่มีเงินในบัญชี แต่จะต้องกำหนดวงเงินไว้ด้วยว่าจะเขียนเช็คเกินบัญชีได้เท่าใด ซึ่งในกรณีนี้ก็เหมือนกิจการกู้ยืมเงิน ธนาคารมาใช้จ่าย เพียงแต่ว่าธนาคารจะคิดดอกเบี้ยเฉพาะระยะเวลาที่มียอดเบิกเกินบัญชีตามวันที่เบิกเกินบัญชีเท่านั้น ถ้าเมื่อใดมีเงินฝาก ลูกค้าก็จะนำไปฝากปิดยอดเบิกเกินบัญชี ทำให้ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยจึงนับว่าเป็นวิธีที่สะดวกสำหรับลูกค้า

EC (Error Correction) เมื่อธนาคารบันทึกรายการใดผิดพลาดในใบแจ้งยอดเงินฝากตามปกติแล้วจะไม่มีการลบออก แต่จะแก้ไขโดยบันทึกหักล้างกันในทางตรงกันข้าม โดยใช้อักษร EC กำกับว่าเป็นรายการแก้ไข เช่น บันทึกจ่ายเช็ค จำนวน 39.93 เป็น 93.39 ธนาคารก็จะบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดในช่องตรงกันข้ามด้วยตัวเลข 93.39 แล้วเขียนอักษร EC กำกับ ต่อจากนั้นจึงจะบันทึกยอดที่ถูกตัดคือ 39.93 ในช่องหรือคอลัมน์ที่ถูกตัด

ขั้นตอนในการจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคาร

1. เปรียบเทียบรายการเงินฝากในสมุดบัญชีกับรายการเงินฝากที่แจ้งมาในใบแจ้งยอดของธนาคาร รายการเงินฝากใดที่ปรากฏในสมุดของกิจการแต่ยังไม่ปรากฏในใบแจ้งยอดของธนาคาร เรียกว่าเป็น “เงินฝากระหว่างทาง” ซึ่งจะต้องนำไปบอกยอดที่แจ้งมาโดยธนาคาร (ผู้ฝากเงินควรจะต้องตรวจสอบด้วยว่า เงินฝากระหว่างทางปลายเดือนก่อนได้ปรากฏในใบแจ้งยอดเป็นรายการฝากของเดือนปัจจุบันแล้ว)

2. เปรียบเทียบรายการเช็คที่นำไปขึ้นเงินที่ธนาคารกับเช็คที่ปรากฏเป็นรายการจ่ายเงินในสมุดรายวันจ่ายเงิน หรือทะเบียนจ่ายเช็คของกิจการ เช็คจำนวนใดที่ปรากฏในสมุดรายวันจ่ายเงิน หรือทะเบียนจ่ายเช็คแล้ว แต่ไม่ปรากฏในใบแจ้งยอดของธนาคาร เรียกว่าเป็น “เช็คค้างเบิก” (Outstanding Check) ซึ่งควรนำไปหักออกจากยอดที่ธนาคารแจ้งมา

3. สำหรับรายการที่จะต้องนำไปหักจากยอดคงเหลือตามสมุดของกิจการผู้ฝากเงิน ได้แก่ รายการพวกค่าให้บริการ (Service Charge) รายการ Debit Memos ต่างๆ และรายการเช็คคืน ซึ่งแจ้งมากับใบแจ้งยอดของธนาคาร รายการเหล่านี้จะต้องมีการปรับปรุงด้วย ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

4.
นำเข้าเครดิต
การปรับปรุง

ตัวอย่าง
สม
บริษัทมียอด
บัญชีของ
1.
ซึ่งทางบริษัท
ธนาคารส่ง
2.
ยังไม่ได้นำ
เช็คดังกล่าว

3.
ด้วยจำนวน
20,000 บ
4.
สมุดของบริษัท

เหตุอื่นก็ได้

คำ เช่น ใน

งกันระหว่าง

มีเงินในบัญชี

การกู้ยืมเงิน

กินบัญชีตาม

ทำให้ไม่ต้อง

งยอดเงินฝาก

โดยใช้อักษร

การก็จะบันทึก

ับ ต่อจากนั้น

ใบแจ้งยอดของ

อดของธนาคาร

(ผู้ฝากเงินควร

ยอดเป็นรายการ

รายการจ่ายเงินใน

ดูรายวันจ่ายเงิน

“เช็คค้างเบิก”

ผู้ฝากเงิน ได้แก่

ละรายการเช็คคืน

ซึ่งจะได้อธิบาย

4. รายการที่จะต้องนำไปบวกยอดคงเหลือตามสมุดของผู้ฝากเงิน ได้แก่ รายการที่ธนาคารนำเข้าเครดิตบัญชีให้ผู้ฝากเงิน เช่น รายการเก็บเงินตามตั๋วเงินรับได้ ซึ่งรายการเหล่านี้จะต้องมีการปรับปรุงเช่นกัน

ตัวอย่างการจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคาร

สมมติว่า ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 25.. ธนาคารกรุงเทพ แจ้งมายังบริษัท มหาชัยว่า บริษัทมียอดเงินฝากคงเหลือ ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 256,073 บาท แต่ยอดคงเหลือในสมุดบัญชีของบริษัทมหาชัยเท่ากับ 287,315 บาท ซึ่งตรวจสอบพบว่ามีข้อแตกต่างดังต่อไปนี้

1. มีการฝากเงินไปยังธนาคารในตอนเที่ยงวันที่ 31 พฤษภาคม จำนวน 87,465 บาท ซึ่งทางบริษัทมหาชัย บันทึกบัญชีเรียบร้อยแล้ว แต่รายการนี้ไม่ปรากฏในใบแจ้งยอดเงินฝากที่ธนาคารส่งมาให้

2. จากการตรวจสอบในทะเบียนจ่ายเช็ค ปรากฏว่ามีเช็คอยู่ 5 ฉบับที่จ่ายแล้ว แต่ผู้รับเช็คยังไม่ได้นำไปเบิกเงินที่ธนาคาร จึงยังไม่ปรากฏในใบแจ้งยอดที่ธนาคารส่งมา ณ วันที่ 31 พฤษภาคม เช็คดังกล่าวคือ

เช็คหมายเลข	ลงวันที่	จำนวนเงิน
2592	4 พ.ค.	3,468
2603	7 พ.ค.	16,357
2638	18 พ.ค.	12,902
2681	29 พ.ค.	12,310
2686	31 พ.ค.	<u>3,631</u>
		<u>48,668</u>

3. จากการตรวจสอบใบแจ้งยอดธนาคาร ปรากฏว่าธนาคารได้เพิ่มยอดเงินฝากให้บริษัท ด้วยจำนวน 21,850 บาท ซึ่งเป็นการเก็บเงินจากตั๋วเงินรับ ซึ่งในจำนวนนั้นประกอบด้วยเงินต้น 20,000 บาท และดอกเบี้ย 1,850 บาท

4. จากใบแจ้งยอดที่ธนาคารส่งมา ปรากฏว่ามีรายการที่ธนาคารหักบัญชีแต่ไม่ปรากฏในสมุดของบริษัท มหาชัย ดังต่อไปนี้

ค่าบริการ	1,350 บาท
ค่าสมุดเช็ค	1,420 บาท
เช็คคืน	11,525 บาท

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคาร ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 25.. ได้ดังนี้

บริษัท มหาชัย จำกัด
งบพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร
31 พฤษภาคม 25..

	ยอดคงเหลือตามใบแจ้งยอดของธนาคาร	256,073	
บวก	เงินฝากระหว่างทาง	<u>87,465</u>	
		343,538	
หัก	เช็คค้างจ่าย ณ 31 พ.ค.		
	# 2592	3,468	
	# 2603	16,357	
	# 2638	12,902	
	# 2681	12,310	
	# 2681	<u>3,631</u>	<u>48,668</u>
	ยอดเงินฝากธนาคารที่ถูกต้อง		<u>294,870</u>
	ยอดคงเหลือตามสมุดบัญชีของบริษัท	287,315	
บวก	ตัวเงินรับที่ธนาคารเก็บเงินได้	<u>21,850</u>	
			309,165
หัก	ค่าบริการ	1,350	
	ค่าสมุดเช็ค	1,420	
	เช็คคืน	<u>11,525</u>	<u>14,295</u>
	ยอดเงินฝากธนาคารที่ถูกต้อง		<u>294,870</u>

ซึ่งการพิสูจน์วิธีนี้ เรียกว่าเป็นวิธีหายยอดที่ถูกต้อง เพื่อจะได้นำยอดคงเหลือที่ถูกต้องนี้ ไปแสดงในงบดุลด้วย จึงเป็นวิธีที่นิยมมากกว่า การพิสูจน์จากยอดเงินฝากตามใบแจ้งยอดของธนาคาร ไปหายยอดเงินฝากตามสมุดบัญชีของบริษัท หรือจากยอดตามสมุดบัญชีของบริษัทไปหายยอดคงเหลือตามใบแจ้งยอดของธนาคาร

ยอด
คงเหลือ

ยอด
บวก เงิน

ค่า

ค่า

เช็ค

หัก
เช็ค
ตัว

การ

ที่ธนาคาร

รายการใด

ทางตรงกัน

รับรู้รายการ

ยอดเงินฝาก

สำหรับ

ยอดของธนา

มาแล้วในกร

จากตัว

สังเกตได้ว่า

1. ราย

เกิดจากปัจจัย

ก.

ข.

2. ราย

จากปัจจัยการ

ก.

พฤษภาคม

อย่างไรก็ตามถ้าจะพิสูจน์จากยอดคงเหลือตามใบแจ้งยอดของธนาคารไปให้เท่ากับยอดคงเหลือตามสมุดบัญชีของบริษัทก็ทำได้ดังนี้ (ใช้ตัวอย่างเดิมของบริษัท มหาชัย จำกัด)

	ยอดคงเหลือตามใบแจ้งยอดของธนาคาร		256,073
บวก	เงินฝากระหว่างทาง	87,465	
	ค่าบริการ	1,350	
	ค่าสมุดเช็ค	1,420	
	เช็คคืน	<u>11,525</u>	<u>101,760</u>
			357,833
หัก	เช็คค้างจ่าย 5 ฉบับ	48,668	
	ตัวเงินรับที่ธนาคารเก็บเงินให้	<u>21,850</u>	<u>70,518</u>
	ยอดเงินฝากตามสมุดบัญชีของกิจการ		<u>287,315</u>

6,073
7,465
3,538

18,668
14,870
37,315
21,850
09,165
14,295
94,870

เหลือที่ต้องนี้
ใบแจ้งยอดของ
ของบริษัทไปหา

การพิสูจน์วิธีนี้ เราต้องการตรวจสอบว่า ถ้าปรับปรุงข้อแตกต่างทั้งหลายแล้วยอดเงินฝากที่ธนาคารแจ้งมา จะตรงกันกับยอดเงินฝากที่ปรากฏในสมุดบัญชีของบริษัท ดังนั้นจึงมีหลักอยู่ว่ารายการใด ที่บริษัทบันทึกแล้วไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือหักธนาคารก็ควรกระทำเช่นนั้นด้วย แต่ในทางตรงกันข้าม รายการใดที่กิจการยังไม่ได้บันทึกไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือหัก ธนาคารก็ยังไม่ควรรับรู้รายการเช่นนั้นด้วย ด้วยวิธีนี้เราจะสามารถปรับปรุงให้ยอดเงินฝากที่ธนาคารแจ้งมาตรงกับยอดเงินฝากตามบัญชีของกิจการได้โดยไม่มียาก

สำหรับวิธีพิสูจน์จากยอดเงินฝากตามสมุดบัญชีของกิจการไปหายอดเงินฝากตามใบแจ้งยอดของธนาคาร ปกติกิจการจะไม่ค่อยใช้วิธีนี้ แต่ถ้าจะกระทำก็มีหลักการทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในกรณีพิสูจน์จากยอดของธนาคารไปหายอดของบริษัท

จากตัวอย่างบทพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร วิธีหายอดที่ถูกต้องซึ่งได้กล่าวมาแล้วเราจะสังเกตได้ว่า

1. รายการที่นำไปบวกหรือหักยอดคงเหลือตามใบแจ้งยอดของธนาคาร คือ รายการที่เกิดจากปัจจัยของเวลา เช่น
  - ก. รายการเงินฝากระหว่างทาง
  - ข. รายการเช็คค้างเบิก
2. รายการที่นำไปบวกหรือหักยอดคงเหลือตามสมุดบัญชีของกิจการ คือ รายการที่เกิดจากปัจจัยการขาดการติดต่อระหว่างธนาคารและกิจการ เช่น
  - ก. รายการตัวเงินรับที่ธนาคารเก็บเงินให้

- ข. ค่าบริการที่ธนาคารคิดจากกิจการ
 ค. ค่าสมุดเช็ค
 ง. เช็คที่กิจการนำฝากแล้วเก็บเงินไม่ได้
3. ให้สังเกตว่าในตัวอย่างที่กล่าวมา ไม่มีข้อผิดพลาดจากการบันทึกทั้งทางด้านธนาคารและทางด้านกิจการ

รายการปรับปรุงหลังจากทำงบพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร

บริษัทมหาชน จะต้องทำการปรับปรุงรายการที่ธนาคารบันทึกแล้วแต่ตนเองไม่ได้บันทึก เนื่องจากการขาดการติดต่อ ซึ่งตามตัวอย่างที่กล่าวมารายการที่บริษัทมหาชน ควรจะปรับปรุงในสมุดรายวันทั่วไป ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 25.. ได้แก่

1. เดบิต เงินฝากธนาคาร	21,850	
เครดิต ตัวเงินรับ		20,000
เครดิต ดอกเบี้ยรับ		1,850
บันทึกรายการที่ธนาคารเก็บเงินตามตัวเงินรับพร้อมดอกเบี้ยให้		
2. เดบิต ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	2,770	
เครดิต เงินฝากธนาคาร		2,770
บันทึกค่าบริการและค่าสมุดเช็ค		
3. เดบิต ลูกหนี้	11,525	
เครดิต เงินฝากธนาคาร		11,525
บันทึกเช็คของลูกค้าซึ่งนำฝากธนาคารแล้วเก็บเงินไม่ได้		

เมื่อผ่านรายการเหล่านี้ไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องแล้ว จะทำให้ยอดเงินฝากธนาคารที่จะไปปรากฏในงบดุลของบริษัทมหาชน ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 25.. เป็นยอดที่ถูกต้อง คือ 294,870

ระบบเงินสดย่อย

เนื่องจากการใช้เช็คเพื่อชำระค่าใช้จ่ายบางรายการอาจไม่สะดวก ดังนั้นจึงมีการกำหนดวงเงินสดย่อยขึ้นมาจำนวนหนึ่งตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงานให้ผู้รักษาเงินสดย่อยจัดเก็บเพื่อที่จะใช้จ่ายรายการเล็กๆ น้อยๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน ใน

ระบบเงินสด
 เงินสดย่อย
 กำหนด จ
 โดยใช้หลัก
 แล้วก็จะมี

การรายง
 อา

การแปล
 ก
 สภาพคล
 ซึ่งเป็นสิน
 ทุนตามก
 อัตราสว
 หากอัตรา
 โดยไม่มี

สรุปทำ
 ก
 ทรัพย์สิน
 การดำเ
 เงินฝาก
 รับ-จ่าย

ด้านธนาคาร

งไม่ได้บันทึก
จะปรับปรุงใน

ระบบเงินสดย่อยนั้นเมื่อได้รับการอนุมัติวงเงินแล้ว ก็จะขออนุมัติทำเช็คเบิกเงินออกมาให้ผู้รักษาเงินสดย่อยเก็บไว้ใช้จ่าย หลังจากผู้รักษาเงินสดย่อยใช้เงินสดย่อยตามหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานกำหนด จนใกล้จะเต็มวงเงินที่มี ผู้รักษาเงินสดย่อยก็จะทำการเบิกชดเชยเงินจำนวนที่ได้ใช้ไป โดยใช้หลักฐานการใช้จ่ายแบบการขออนุมัติเบิกเงินชดเชยวงเงินสดย่อย เมื่อได้รับเงินชดเชยมาแล้วก็จะนำมาใช้จ่ายวนเวียนเช่นนี้ต่อไป

การรายงานเงินสดในงบแสดงฐานะการเงิน

อาจแยกรายงานเป็น

- เงินสด และรายการเทียบเท่าเงินสด (เช่นเงินฝากประจำหรือเงินลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลที่มีอายุไม่เกิน 3 เดือน) ซึ่งสามารถเบิก/ถอนใช้ได้ทันที
- เงินสดที่ถูกจำกัดการใช้ (เช่นเงินสดที่ต้องกันไว้ตามข้อตกลงกับเจ้าหนี้ หรือธนาคาร)

การแปลความ ความเพียงพอของเงินสด

กิจการโดยทั่วไปจะใช้อัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน เพื่อวัดสภาพคล่องหรือความสามารถในการชำระหนี้สินหมุนเวียน แต่หากกิจการไม่แน่ใจว่าลูกหนี้ สินค้า ซึ่งเป็นสินทรัพย์หลักๆ ในหมวดสินทรัพย์หมุนเวียนจะสามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้รวดเร็วทันตามกำหนดที่จะชำระหนี้ได้หรือไม่ กิจการก็อาจจะประเมินความเพียงพอของเงินสดโดยใช้อัตราส่วนของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเทียบกับหนี้สินหมุนเวียนซึ่งอาจสรุปได้ว่า หากอัตราส่วนสูงกว่า 1 ก็แปลว่ากิจการมีเงินสดคงเหลือพอเพียงที่จะชำระหนี้สินหมุนเวียนได้โดยไม่มีปัญหา

สรุปท้ายบท

การบริหารทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพถือเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายจัดการ ซึ่งในบรรดาทรัพย์สินทั้งหลาย เงินสดถือเป็นรายการที่เป็นหัวใจสำคัญในการรักษาสภาพคล่อง และช่วยให้การดำเนินงานประจำวันเป็นไปอย่างราบรื่น ดังนั้น การควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสดและเงินฝากธนาคาร จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจ เพื่อให้การดูแลเก็บรักษา รวมทั้งการรับ-จ่ายเงินสด ตลอดจนการวิเคราะห์ความเพียงพอของเงินสดเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม

เงินฝากธนาคาร
ที่ถูกต้อง คือ

จึงมีการกำหนด
เงินสดย่อยจัดเก็บ
อ 1 เดือน ใน

วัตถุประสงค์ ของบทนี้เพื่อต้องการให้ทราบถึงประเภทต่างๆ ของลูกหนี้ การประมาณหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ และผลกระทบต่องบการเงิน ลักษณะของตัวเงินรับ รวมถึงการบัญชีและการรายงานลูกหนี้และตัวเงินรับในงบแสดงฐานะการเงิน (งบดุล)

เมื่อศึกษาจบบทนี้แล้ว ควรจะทราบถึง

- การบัญชีสำหรับหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้
  - วิธีรับรู้เมื่อเกิดหนี้สูญ
  - วิธีตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
- ลักษณะของตัวเงินรับและการบัญชีเกี่ยวกับตัวเงินรับ
- การรายงานลูกหนี้และตัวเงินรับในงบแสดงฐานะการเงิน
- การแปลความหมายประสิทธิภาพของการบริหารลูกหนี้

กิจการจำนวนมากขายสินค้าและบริการด้วยการให้เครดิต ซึ่งทำให้เกิดลูกหนี้หรือตัวเงินรับขึ้นมา คำว่า ลูกหนี้หรือตัวเงินรับ (Receivables) หมายถึง สิทธิเรียกร้องเงินจากหน่วยงานอื่นหรือบุคคลอื่น ปกติแล้วลูกหนี้และตัวเงินรับจะเป็นสัดส่วนที่มีนัยสำคัญในกลุ่มของสินทรัพย์หมุนเวียน และจะรายงานในงบแสดงฐานะการเงินด้วยมูลค่าที่คาดว่าจะเก็บเงินได้ (Net Realizable Value : NRV) ซึ่งมูลค่าที่คาดว่าจะเก็บเงินได้ มาจากการนำประมาณการหนี้ที่จะเก็บไม่ได้ไปหักออกจากยอดลูกหนี้ทั้งหมดนั่นเอง

เราอาจจัดประเภทสิทธิเรียกร้องที่จะได้รับเงินสดออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ลูกหนี้ (Account Receivable)

รายการสำคัญที่ก่อให้เกิดลูกหนี้ คือการขายสินค้าและบริการเป็นเงินเชื่อ ซึ่งมักจะเก็บเงินได้ภายในเวลา 30 วันหรือ 60 วัน ดังนั้นจึงจัดรายการลูกหนี้เป็น สินทรัพย์หมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงิน

2. ตัวเงินรับ (Note Receivable)

เป็นเอกสารสัญญาที่ลูกค้าซึ่งเป็นหนี้กิจการ จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดจะใช้เงินอย่างเป็นทางการ ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวคาดว่าจะเก็บได้ภายใน 1 ปี จึงมักจะจัดตัวเงินรับเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน

3. ลูกหนี้อื่นๆ (Other Receivable)

ได้แก่ดอกเบียค้างรับ รายได้ค่าเช่าค้างรับ และลูกหนี้ที่เป็นเงินยืม หรือเงินทรงจ่ายให้กับลูกจ้าง พนักงานในหน่วยงานเอง

การบัญชีสำหรับหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ (Uncollectible Receivables)

ในการขายหรือให้บริการเป็นเงินเชื่อ อาจจะมีลูกหนี้จำนวนหนึ่งที่เก็บเงินไม่ได้ วิธีการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับลูกหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้มีอยู่ 2 วิธีคือ

1. วิธีรับรู้เมื่อเกิดหนี้สูญ (Direct Write-Off Method)
2. วิธีตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Allowance Method) สำหรับส่วนที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้

1. วิธีรับรู้เมื่อเกิดหนี้สูญ (Direct Write-Off Method)

วิธีนี้จะบันทึกหนี้สูญเป็นค่าใช้จ่ายเมื่อลูกหนี้รายนั้นเก็บเงินไม่ได้แล้ว เช่นในวันที่ 10 มีนาคม 25.. ลูกหนี้ D.L.Ross จำนวน 4,200 บาท เก็บเงินไม่ได้ ก็จะบันทึกบัญชีโดย

เดบิต หนี้สูญ	4,200.-	
เครดิต ลูกหนี้ - DL Ross		4,200.-

และถ้าต่อมา ลูกหนี้จำนวนดังกล่าวนำเงินมาชำระหนี้ จะบันทึกโดยตั้งลูกหนี้ขึ้นมาใหม่ และกลับรายการค่าใช้จ่ายหนี้สูญ

เดบิต ลูกหนี้ - DL Ross	4,200.-	
เครดิต หนี้สูญ		4,200.-

หลังจากนั้น จึงบันทึกรับเงินสดจากลูกหนี้โดย

เดบิต เงินสด	4,200.-	
เครดิต ลูกหนี้ - DL Ross		4,200.-

2. วิธีตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Allowance Method)

วิธีนี้จะบันทึกค่าใช้จ่ายหนี้สูญ (Bad Debt) โดยการประมาณลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ ตอนปลายงวด ตัวอย่างเช่น ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25.. บริษัท Ex Tone คาดว่าลูกหนี้จำนวน

40,000
เด
บิต
งบแสดง
ได้รับสุ
รับรูราย
จะเก็บได้
ส
จำนวน
ในบาง
จำนวน
ดังนี้
วิธีการ
1. ก
ดังนี้

เงินอย่างเป็นทางการ
เป็นสินทรัพย์

40,000 บาท จาก 1,000,000 บาทจะเก็บเงินไม่ได้ ก็จะบันทึกโดย	
เดบิต หนี้สงสัยจะสูญ	40,000.-
เครดิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	40,000.-

นทตรงจ่าย

บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าทรัพย์สินคือ นำไปหักยอดลูกหนี้ในงบแสดงฐานะการเงิน ซึ่งจำนวนสุทธิที่คาดว่าจะเก็บเงินได้คือ 960,000 บาท จะเรียกว่าเงินที่จะได้รับสุทธิ (Net Realizable Value-NRV) การปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้ค่าใช้จ่ายถูกต้องตามหลักการรับรู้รายได้ และยอดลูกหนี้สุทธิที่ปรากฏในงบแสดงฐานะการเงินก็เป็นไปตามจำนวนเงินที่คาดว่าจะเก็บได้จริง

es)

ไม่ได้ วิธีการ

สมมติว่าในเดือนมกราคมปีถัดไปไม่สามารถเก็บเงินจากลูกหนี้ที่ชื่อ John Parker เป็นจำนวน 6,000 บาท ซึ่งเป็นลูกหนี้รายหนึ่งที่สงสัยจะสูญในจำนวน 40,000 บาท

จะเก็บไม่ได้

การบันทึกบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป ก็จะปรากฏดังนี้	
เดบิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	6,000.-
เครดิต ลูกหนี้ John Parker	6,000.-

ในวันที่ 10
ธโดย

กล่าวคือเมื่อเกิดหนี้ที่เก็บเงินไม่ได้จริงๆ ก็จะไม่กระทบค่าใช้จ่ายหรือ NRV แต่อย่างไรก็ตามในบางครั้งบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ อาจมียอดคงเหลืออยู่ด้านเดบิต ถ้าหากการตัดหนี้สูญมีจำนวนมากกว่าที่เคยประมาณการไว้

หนี้ขึ้นมาใหม่

ถ้าหากมีลูกหนี้บางส่วนที่ตัดบัญชีไปแล้ว กลับมาชำระเงินให้ กิจการก็จะตั้งลูกหนี้ขึ้นมาใหม่ดังนี้

เดบิต ลูกหนี้	5,000.-
เครดิต ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	5,000.-
เมื่อได้รับเงินก็จะ	
เดบิต เงินสด	5,000.-
เครดิต ลูกหนี้	5,000.-

วิธีการประมาณการหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ สามารถทำได้ 2 วิธีคือ

1. ประมาณเป็นเปอร์เซ็นต์ของยอดขายเชื่อ ตามประสบการณ์ในอดีต
2. ประมาณจากการวิเคราะห์ยอดลูกหนี้คงเหลือ

1. การประมาณจากยอดขายเชื่อ

ยกตัวอย่างเช่นในปี 25.. มียอดขายเชื่อ 3,000,000 บาท คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ 1.5% ดังนั้นค่าใช้จ่ายหนี้สูญที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ก็จะประมาณ 45,000 บาท ซึ่งจำนวนนี้ไม่ต้องคำนึงถึง

จะเก็บเงินไม่ได้
ว่าลูกหนี้จำนวน

ยอดคงเหลือในบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ดังนั้นการบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปคือ

เดบิต	หนี้สงสัยจะสูญ	45,000.-
เครดิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	45,000.-

2. การประมาณจากการวิเคราะห์ลูกหนี้คงเหลือ

ปกติแล้วลูกหนี้ที่ค้างชำระนาน ก็จะมีโอกาสเก็บเงินได้น้อยกว่าลูกหนี้ที่ค้างชำระระยะเวลาสั้นกว่า การประมาณหนี้สงสัยจะสูญตามระยะเวลาค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ เรียกว่าการวิเคราะห์อายุหนี้ (Aging the Account Receivables) ดังตัวอย่าง ซึ่งสมมติว่า ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25.. บริษัท ABC มีลูกหนี้ ทั้งหมด 67,000 บาท ปรากฏรายละเอียดดังนี้ :

วันที่พ้นกำหนดชำระ	จำนวนลูกหนี้	%ที่จะเก็บเงินไม่ได้	จำนวนที่ประมาณ
ยังไม่พ้นกำหนด	45,000	1%	450
1-30 วัน	15,000	3%	450
31-60 วัน	5,000	5%	250
เกิน 60 วัน	<u>2,000</u>	10%	<u>200</u>
	<u>67,000</u>		<u>1,350</u>

ดังนั้น ก็จะประมาณลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ 1,350 บาท โดยบันทึกบัญชี

เดบิต	หนี้สงสัยจะสูญ	1,350
เครดิต	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	1,350

และนำค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ไปรายงานหักจากยอดลูกหนี้รวม 67,000 บาท เป็นยอดสุทธิเพียง 65,650 บาท รายงานไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน

ตั๋วเงินรับ (Note Receivable)

ตั๋วเงินรับคือ ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ลูกหนี้จัดทำขึ้น เพื่อสัญญาว่าจะจ่ายเงินให้กับเจ้าหนี้

- ในจำนวนที่แน่นอนตามที่ระบุในหน้าตั๋ว
- ในวันที่ระบุ หรือตามคำบอกกล่าว
- ให้กับเจ้าหนี้หรือผู้ถือตั๋ว

วันที่ตั๋วครบกำหนดจ่ายเงินเรียกว่า Due Date หรือ Maturity Date

ต่อไปคือ

การบัญชีเกี่ยวกับตัวเงินรับ

สมมติว่ากิจการ ได้รับตัวเงินรับมูลค่า 6,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 12% ระยะเวลา 30 วัน ลงวันที่ 21 พ.ย. 25.. จากลูกหนี้ที่ชื่อ Bunn การบันทึกบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป จะเป็นดังนี้

เดบิต	ตัวเงินรับ	6,000.-
	เครดิต ลูกหนี้-Bunn	6,000.-

ต่อมาวันที่ 21 ธันวาคม 25.. ตัวครบกำหนด 30 วัน การบันทึกบัญชี คือ

เดบิต	เงินสด	6,060.-
	เครดิต ตัวเงินรับ	6,000.-
	เครดิต ดอกเบี้ยรับ (12% ของ 6,000 × $\frac{30}{360}$)	60.-

และถ้าตัวเงินรับดังกล่าวไม่สามารถขึ้นเงินได้ ก็ถือเป็นตัวขาดความน่าเชื่อถือ (Dishonored Note Receivable) ซึ่งจะต้องตั้งบัญชีลูกหนี้ขึ้นมาใหม่ ทั้งจำนวนเงินหน้าตัวและดอกเบี้ย โดยล้างบัญชีตัวเงินรับออกไป การบันทึกบัญชีก็จะเป็นดังนี้

เดบิต	ลูกหนี้	6,060.-
	เครดิต ตัวเงินรับ	6,000.-
	เครดิต ดอกเบี้ยรับ	60.-

การรายงานลูกหนี้และตัวเงินรับในงบแสดงฐานะการเงิน

ลูกหนี้และตัวเงินรับจะรายงานอยู่ในหัวข้อสินทรัพย์หมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงิน โดยนำบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ แสดงหักจากยอดลูกหนี้เพื่อให้ปรากฏยอดสุทธิที่คาดว่าจะเก็บเงินได้ ดังตัวอย่าง

บริษัท.....

งบแสดงฐานะการเงิน (บางส่วน)

ณ. 31 ธ.ค. 25..

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินสด		119,500
ตัวเงินรับ		250,000
ลูกหนี้	445,000	
หัก ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	15,000	430,000
ดอกเบี้ยค้างรับ		14,500

งชำระระยะ
เรียกว่าการ
ณ วันที่ 31
นี้

ที่ประมาณ

450

450

250

200

1,350

บัญชี

ท เป็นยอดสุทธิ

กับเจ้าหนี้

การแปลความหมายประสิทธิภาพของการบริหารลูกหนี้

วิธีประเมินประสิทธิภาพของการบริหารลูกหนี้ คือดูจำนวนวันที่เก็บเงินจากลูกหนี้ให้เหมาะสมกับธุรกิจและเปรียบเทียบกับกิจการอื่นที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยที่จำนวนวันเฉลี่ยนับตั้งแต่ขายจนเก็บเงินได้คำนวณจาก 365 วันหารด้วยอัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ ซึ่งอัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้เท่ากับยอดขายเชื่อหารลูกหนี้คงเหลือเฉลี่ย ตัวอย่างเช่น กิจการแห่งหนึ่งมียอดขายเชื่อ 22,527,000 บาท ในปี 25×× และมียอดลูกหนี้ต้นงวด 2,860,000 บาท ปลายงวด 1,429,000 บาท

$$\text{ดัชนีอัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้} = \frac{22,527,000}{(2,860,000 + 1,429,000)/2} = 10.5$$

$$\text{จำนวนวันที่เก็บเงินจากลูกหนี้เฉลี่ย} = 365 \div 10.5 = 34.8 \text{ วัน}$$

โดยปกติ จำนวนวันที่เก็บเงินจากลูกหนี้ไม่ควรจะนานจนเกินไปทั้งนี้พิจารณาควบคู่กับระยะเวลาให้สินเชื่อของกิจการเอง และเปรียบเทียบกับกิจการอื่น ในอุตสาหกรรมเดียวกันด้วย

สรุปท้ายบท

ลูกหนี้เกิดจากการขายสินค้าหรือการให้บริการเป็นเงินเชื่อ การบริหารลูกหนี้ และการควบคุมภายในอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจ เพราะจะส่งผลต่อสภาพคล่องขององค์กร โดยสรุปควรจัดให้มีระบบการควบคุมภายในลูกหนี้ และตัวเงินรับ ดังนี้

- จัดให้มีการอนุมัติสินเชื่อ อย่างเป็นระบบ โดยผู้มีอำนาจ
- ควรจัดให้มีการบันทึกลูกหนี้เป็นรายบุคคล รายบริษัท
- ติดตามเก็บเงินจากลูกหนี้ที่ได้รับตรงเวลา
- จัดให้มีการยืนยันยอดจากลูกหนี้ เมื่อสิ้นงวดบัญชี
- มีการขออนุมัติจากผู้มีอำนาจ ก่อนตัดบัญชีลูกหนี้เป็นหนี้สูญ
- มีการรายงานลูกหนี้ที่เกินกำหนดชำระเงิน อย่างสม่ำเสมอ

วัตถุประสงค์
คงเหลือวิ
สินค้าต้อง
เพียงพอ
คงเหลือให้

ใน

3 ประการ

เมื่อศึกษา

กลูกหนี้ให้
ที่จำนวนวัน
ของลูกหนี้
ตัวอย่างเช่น
หนี้ต้นงวด

การรายงานสินค้าคงเหลือ และ ต้นทุนขาย 12

10.5

วัตถุประสงค์ ของบทนี้เพื่อต้องการให้ทราบถึงวิธีการคำนวณต้นทุนขาย และมูลค่าของสินค้าคงเหลือวิธีต่างๆ ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป รวมทั้งผลกระทบของวิธีการคำนวณต้นทุนสินค้าต่องบการเงิน ซึ่งหลักการบริหารสินค้าคงเหลือให้มีประสิทธิภาพก็คือ ให้มีสินค้าคงเหลือเพียงพอกับความต้องการของลูกค้า ในขณะที่เดียวกันก็พยายามให้มีต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงเหลือให้น้อยที่สุด

ถาควบคู่กับ
เกี่ยวกันด้วย

ในการบริหารสินค้าคงเหลือให้เกิดประสิทธิภาพดังกล่าว ระบบบัญชีมีบทบาทสำคัญ 3 ประการด้วยกันคือ

- ให้ข้อมูลสินค้าคงเหลือที่ถูกต้องในการจัดทำงบการเงิน
- ให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับ จำนวนสินค้าคงเหลือ และต้นทุนของสินค้าคงเหลือ
- ให้ข้อมูลที่ช่วยในการป้องกันไม่ให้เกิดความสูญเสียจากการใช้ผิดประเภทหรือจากการถูกลักขโมย

หนี้ และการ
จะส่งผลต่อ
เงินรับ ดังนี้

เมื่อศึกษาจบบทนี้แล้ว ควรจะทราบถึง

- ลักษณะของสินค้าคงเหลือและต้นทุนขาย
- สมมติฐานในการคำนวณต้นทุนของสินค้าที่ขาย รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะการเงิน
- วิธีการคำนวณมูลค่าสินค้าคงเหลือ แบบตรวจนับสินค้าคงเหลือปลายงวด (periodic) โดยใช้วิธีการคำนวณต้นทุนดังต่อไปนี้: วิธีเฉพาะเจาะจง วิธีต้นทุนซื้อมาก่อน ถือว่าใช้ต้นทุนนั้นขายไปก่อน และวิธีต้นทุนถัวเฉลี่ย
- ผลกระทบของวิธีการคำนวณต้นทุนสินค้าต่องบการเงิน
- เทคนิคการประมาณมูลค่าของสินค้าคงเหลือ และต้นทุนขาย
- การแปลความหมายประสิทธิภาพการบริหารสินค้าคงเหลือ

ลักษณะของสินค้าคงเหลือและต้นทุนขาย

สินค้าคงเหลือ เป็นสินทรัพย์ที่จับต้องได้ กิจการถือไว้สำหรับ

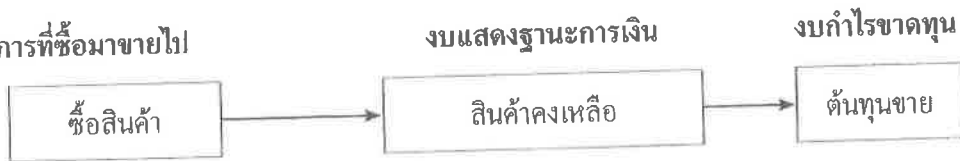
1. ขายตามลักษณะของธุรกิจ
2. ใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการ

กิจการที่เป็นผู้ผลิตสินค้าจะมีสินค้าคงเหลือที่ประกอบด้วย 3 ลักษณะดังนี้คือ

1. วัตถุดิบ ใช้สำหรับผลิตสินค้าสำเร็จรูป
2. งานระหว่างผลิตคือ สินค้าที่ยังผลิตไม่เสร็จ
3. สินค้าสำเร็จรูปคือ สินค้าที่ผลิตเสร็จพร้อมนำไปจำหน่ายต่อไป

การรับรู้ต้นทุนสินค้าคงเหลือ (Flow of Inventory Costs)

กิจการที่ซื้อมาขายไป

กิจการที่เป็นผู้ผลิตสินค้า

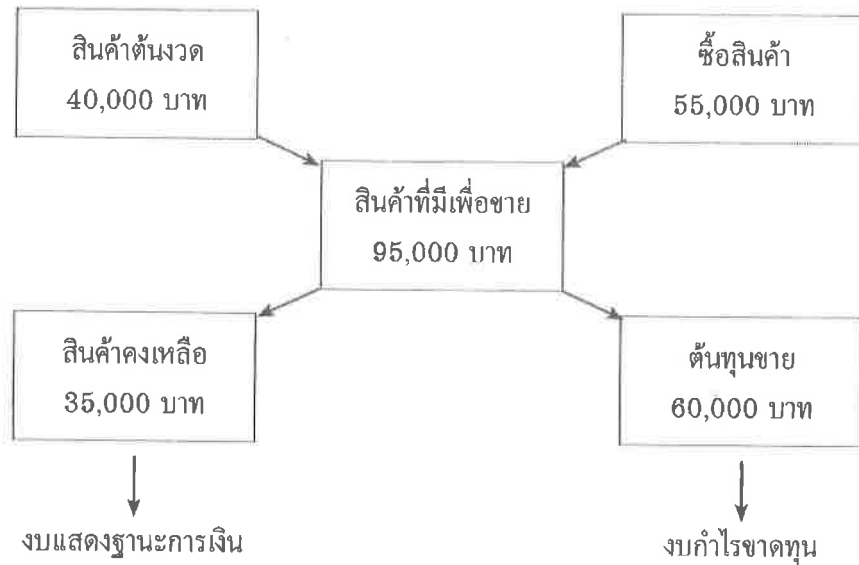
ต้นทุน
ต้นทุน

สมมติฐาน
1.
สินค้าบา
และการ
1
2
3

วิธีเฉพาะ
วิธี
ออกไปก็
วิธี
รวมทั้งมี
เช่น บ้าน

ต้นทุนขาย (Cost of Goods Sold)

คือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการขายสินค้า คำนวณได้จากการนำยอดที่จำหน่ายคูณด้วย ต้นทุนต่อหน่วย ข้างล่างนี้แสดงให้เห็นถึงต้นทุนขายของกิจการที่ซื้อมาขายไป

กำไรขาดทุน
ต้นทุนขาย

สมมติฐานในการคำนวณต้นทุนของสินค้าที่ขาย

ในกรณีที่สินค้าชนิดเดียวกันซื้อมาหลายครั้ง ด้วยราคาทุนที่แตกต่างกัน เมื่อมีการขาย สินค้าบางส่วนออกไป และยังมีบางส่วนคงเหลืออยู่ สมมติฐานในการคำนวณต้นทุนสินค้าคงเหลือ และการคำนวณต้นทุนขายที่นิยมมีอยู่ 3 วิธีดังนี้

1. วิธีเฉพาะเจาะจง (Specific identification)
2. วิธีต้นทุนซื้อมาก่อนถือว่าขายออกไปก่อน (First-in, First-out)
3. วิธีถัวเฉลี่ย (Weighted Average)

วิธีเฉพาะเจาะจง (Specific identification Method)

วิธีนี้จะต้องบันทึกข้อมูลสินค้าที่ซื้อมาแยกเป็นแต่ละรายการ เมื่อขายสินค้านั้นรายการใด ออกไปก็จะบันทึกต้นทุนของรายการนั้น เป็นค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนขาย

วิธีนี้จะไม่เหมาะกับสินค้าที่มีลักษณะเหมือนๆ กัน และต้นทุนต่อหน่วยค่อนข้างต่ำ รวมทั้งมีปริมาณค่อนข้างสูง แต่จะเหมาะสมกับสินค้าที่มีราคาต่อหน่วยแพง และมีจำนวนไม่มาก เช่น บ้าน รถยนต์ เครื่องจักร หรือเพชรพลอย

ต้นทุนขาย

วิธีต้นทุนซื้อมาก่อนถือว่าขายออกไปก่อน (First In First Out method)

วิธีนี้สมมติว่าต้นทุนสินค้าที่ซื้อมาก่อนจะถูกนำไปขายก่อน ส่วนต้นทุนสินค้าที่ซื้อมาทีหลังจะเหลืออยู่เป็นสินค้าคงเหลือ อย่างไรก็ตาม ข้อสมมติเรื่องต้นทุนนี้ไม่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของตัวสินค้า

วิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average Method)

กับวิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต้นทุนสินค้าที่มีทั้งหมด ดังนั้นต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าที่ขายกับต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าที่เหลืออยู่จะเหมือนกัน

ตัวอย่างการคำนวณต้นทุนสินค้าคงเหลือแบบ Periodic

สมมติว่าร้านเฟอร์นิเจอร์แห่งหนึ่งมีชั้นวางหนังสือคงเหลือยกมาจำนวนหนึ่งและได้ซื้อชั้นวางหนังสือมาในระหว่างปี 25x4 ดังนี้

1 ม.ค.	สินค้ายกมา	20 หน่วย	หน่วยละ 90	= 1,800
10 มี.ค.	ซื้อ	30 หน่วย	หน่วยละ 100	= 3,000
21 ก.ย.	ซื้อ	40 หน่วย	หน่วยละ 110	= 4,400
18 พ.ย.	ซื้อ	10 หน่วย	หน่วยละ 120	= 1,200
	สินค้าที่มีทั้งหมด	100 หน่วย		10,400

ถ้าขายสินค้าได้ 70 หน่วย คงเหลืออยู่ 30 หน่วย ต้นทุนขายวิธีต่างๆ จะคำนวณได้ดังนี้

วิธีเฉพาะเจาะจง

สมมติว่าขายสินค้าที่ซื้อในวันที่ 10 มี.ค. และวันที่ 21 ก.ย. ดังนั้นต้นทุนขาย

$$= (30 \times 100) + (40 \times 110)$$

$$= 3,000 + 4,400$$

$$= 7,400$$

สินค้าคงเหลือจึงเท่ากับ $10,400 - 7,400 = 3,000$ บาท

วิธีต้นทุนซื้อมาก่อนขายไปก่อน

ต้นทุนที่ขาย คือ

$$20 \times 90 = 1,800$$

$$30 \times 100 = 3,000$$

$$20 \times 110 = 2,200$$

$$= 7,000$$

รวมต้นทุนขาย

$$= 10,400 - 7,000 = 3,400 \text{ บาท}$$

สินค้าคงเหลือ

วิธีถ่วงเฉลี่ย

ผลกระท

รับรองที่

แตกต่าง

ให้กำไร

แตกต่าง

แตกต่าง

ทางเลือ

เท่าที่ก

เหมาะ

การตร

ปกติแ

ก็มีก

ตัวสิน

ขาดหา

นอกจากสินค้าขาดหาย บางครั้งมูลค่าสินค้าอาจลดลงเนื่องจากสินค้าล้าสมัย หรือไม่เป็นที่นิยมของตลาด ทำให้จะต้องปรับปรุงลดมูลค่าของสินค้าลงจากที่เคยบันทึกไว้ในราคาทุนที่ได้มา ซึ่งถ้ามูลค่าที่ลดลงไม่มากนัก อาจบันทึกไปที่บัญชีต้นทุนขาย แต่ถ้ามีมูลค่าสูง อาจจะต้องบันทึกโดยตรงไปที่บัญชี ผลขาดทุนจากการลดลงของราคาสินค้า ดังนั้นรายการปรับปรุงจะเป็นดังนี้

เดบิต	ขาดทุนจากการลดลงของราคาสินค้า	XX	
	เครดิต	สินค้าคงเหลือ	XX

การรายงานสินค้าคงเหลือในงบแสดงฐานะการเงิน

หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปกำหนดให้ใช้วิธีการราคาทุนหรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับสุทธิ (Net Realizable Value) แล้วแต่อย่างใดจะต่ำกว่า ดังนั้นถ้ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับต่ำกว่าราคาทุน ก็จะต้องปรับปรุงผลต่างเป็นค่าใช้จ่ายดังนี้

เดบิต	ขาดทุนจากการตีราคาสินค้า	XX	
	เครดิต	สินค้าคงเหลือ	XX

เทคนิคการประมาณมูลค่าสินค้าคงเหลือและต้นทุนขาย

ในกิจการที่ใช้วิธีบันทึกสินค้าในตอนสิ้นงวด (Periodic Inventory System) การตรวจนับสินค้าทุกเดือนก็จะเสียค่าใช้จ่ายสูง และสิ้นเปลืองเวลา ดังนั้นกิจการที่จะต้องจัดทำงานการเงินเป็นรายเดือนหรือรายไตรมาส ก็จะต้องหาวิธีการประมาณสินค้าคงเหลือ และต้นทุนสินค้าที่ขายขึ้นมา วิธีหนึ่งที่กิจการทั่วไปใช้ในการประมาณคือ วิธีอัตรากำไรขั้นต้น (Gross profit method) โดยที่กิจการประเภทร้านขายปลีก ก็จะประมาณด้วยอีกวิธีหนึ่งที่เรียกว่าวิธีราคาขายปลีก (The retail method)

วิธีอัตรากำไรขั้นต้น

จัดเป็นวิธีที่สะดวก และง่ายในการประมาณสินค้าคงเหลือและต้นทุนสินค้าที่ขาย โดยวิธีนี้ สมมุติว่าอัตรากำไรขั้นต้นในปีปัจจุบันยังเป็นอัตราเดียวกับในปีที่แล้วหรือในหลายปีที่ผ่านมา ดังนั้นเมื่อเรารู้ยอดขายสุทธิ ก็สามารถนำอัตรากำไรขั้นต้นมาคูณยอดขายสุทธิเพื่อให้ได้จำนวนกำไรขั้นต้น หลังจากนั้น นำกำไรขั้นต้นไปหักยอดขายสุทธิ ก็จะได้ยอดต้นทุนขาย เมื่อนำต้นทุนขายไปหักจากสินค้าที่มีเพื่อขาย ก็จะได้สินค้าที่เหลืออยู่ไปแสดงในงบแสดงฐานะการเงิน

ตัวอย่าง กิจการแห่งหนึ่งมีสินค้าคงเหลือต้นงวด 50,000 บาท ระหว่างงวดเดือนซื้อสินค้ามาสุทธิ 20,000 บาท และมียอดขายสุทธิในระหว่างเดือน 30,000 บาท กิจการมีอัตรากำไรขั้นต้นตามปกติ 40% ของยอดขายสุทธิ ดังนั้นจะคำนวณต้นทุนขายได้ 60% ของ

30,0
โดย
ได้ตัว
วิธี
ราคา
(Cos

การ
วัดจำ
เหมาะ
กิจการ
จาก
เท่ากับ

1 ปี มี

คงเหลือ

หรือไม่เป็น
ลาทุนที่ได้มา
จะต้องบันทึก
เป็นดังนี้

30,000 บาท เท่ากับ 18,000 บาท (ต้นทุนขาย = ขาย - กำไรขั้นต้น) ทำให้ได้สินค้าคงเหลือ
โดยประมาณ = 50,000 + 20,000 - 18,000 = 52,000 บาท

วิธีประมาณแบบนี้ สามารถนำมาใช้ตรวจสอบกับผลการตรวจนับสินค้าจริงในตอนปลายงวด
ได้ด้วยว่ามีความใกล้เคียงกันหรือไม่

วิธีราคาขายปลีก

ความแตกต่างของวิธีนี้กับวิธีอัตรากำไรขั้นต้นอยู่ที่ กิจการจะต้องหยอดสินค้าคงเหลือใน
ราคาขายปลีกให้ได้เสียก่อน แล้วค่อยประมาณกลับเป็นราคาทุนโดยใช้ อัตราส่วนต้นทุนกับราคาขาย
(Cost ratio)

ตัวอย่าง กิจการแห่งหนึ่ง มีข้อมูลดังนี้

สินค้าที่มีเพื่อขายในราคาทุน	450,000 บาท
สินค้าที่มีเพื่อขายในราคาขายปลีก	1,000,000 บาท
อัตราส่วนทุนต่อราคาขาย	45%
สินค้าคงเหลือในราคาขายปลีก	300,000 บาท
ดังนั้น สินค้าคงเหลือในราคาทุนโดยประมาณ	135,000 บาท
(ซึ่ง 135,000 มาจาก 45% ของ 300,000 นั่นเอง)	

การแปลความหมายประสิทธิภาพการบริหารสินค้าคงเหลือ

สำหรับการวิเคราะห์ว่า กิจการบริหารสินค้าคงเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จะใช้วิธี
วัดจำนวนวัน ที่สามารถขายสินค้าได้หลังจากผลิต หรือซื้อ มา โดยจะต้องเป็นจำนวนวัน ที่
เหมาะสมกับธุรกิจ เพื่อไม่ให้มีปัญหาสินค้าค้างนานเกินไป ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสภาพคล่องของ
กิจการ ดังนั้นจึงมักจะใช้การพิจารณาจำนวนวันแล้วเฉลี่ยจนกว่าจะขายสินค้าได้ โดยการคำนวณ
จากการนำ 365 วันหารด้วยอัตราหมุนเวียนของสินค้า ซึ่งอัตราหมุนเวียนของสินค้าจะ
เท่ากับ ต้นทุนสินค้าที่ขายหารสินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย

ดังนั้น จำนวนวันหลังจากการซื้อหรือผลิตเสร็จแล้ว จนกว่าจะขายได้โดยสมมติให้
1 ปี มี 365 วัน = $\frac{365 \times \text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}{\text{ต้นทุนขาย}}$

ตัวอย่างเช่น กิจการแห่งหนึ่งมีต้นทุนขายในปี 25xx = 29,267,000 บาท มีสินค้า
คงเหลือต้นงวด 954,200 บาท ปลายงวด 2,749,000 บาท

รับสุทธิ (Net
ราคาทุน) ก็จะ

) การตรวจนับ
ดทำงานการเงิน
ทุนสินค้าที่ขาย
profit method)
ขายปลีก (The

ที่ขาย โดยวิธีนี้
ที่ผ่านมา ดังนั้น
ให้ได้จำนวนกำไร
นำต้นทุนขายไป

ระหว่างงวดเดือน
บาท กิจการมี
ยได้ 60% ของ

$$\text{ดังนั้น อัตราการหมุนเวียนของสินค้า} = \frac{29,267,000}{(954,200 + 2,749,000)/2} = 15.8 \text{ ครั้ง}$$

$$\text{จำนวนวันที่ขายสินค้าได้เฉลี่ย} = \frac{365}{15.8} = 23.1 \text{ วัน}$$

กล่าวโดยสรุป อัตราการหมุนเวียนของสินค้ายิ่งสูงแปลว่า กิจการขายสินค้าได้คล่องซึ่งหมายถึงความมีประสิทธิภาพในการบริหารสินค้าคงเหลือ และนำไปสู่สภาพคล่องของกิจการ อย่างไรก็ตามกิจการที่ดำเนินงานในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน อาจจะมีอัตราการหมุนเวียนของสินค้าที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเปรียบเทียบจึงต้องระมัดระวังในเรื่องนี้ด้วย

สรุปท้ายบท

กิจการที่จำหน่ายสินค้า จะต้องรักษาระดับสินค้าคงเหลือให้มีเพียงพอกับความต้องการของลูกค้า มิฉะนั้นอาจทำให้สูญเสียยอดขาย ในขณะที่เดียวกันการมีสินค้าคงเหลือมากเกินไปก็จะส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา และยังเสี่ยงต่อความเสียหายจากราคาสินค้าลดลง หรือความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนไป การบริหารสินค้าคงเหลือที่มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยข้อมูลทางบัญชีเกี่ยวกับจำนวนสินค้าคงเหลือที่เป็นปัจจุบัน และมูลค่าสินค้าคงเหลือ รวมทั้งต้นทุนขายที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดทำงบการเงินเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

การบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

และสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน
(Fixed Assets and Intangible Assets)

13

วัตถุประสงค์ ของบทนี้เพื่อต้องการให้ทราบถึงลักษณะและประเภทของสินทรัพย์ที่มีตัวตน และไม่มีตัวตน หลักการจำแนกต้นทุน การคำนวณค่าเสื่อมราคาวิธีต่างๆ การบันทึกและการจำหน่ายสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนรวมทั้งการรายงานสินทรัพย์ดังกล่าวในงบแสดงฐานะการเงิน

เมื่อศึกษาจบบทนี้แล้ว ควรจะทราบถึง

- ลักษณะ ประเภท และต้นทุนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
- การคำนวณค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน โดยวิธีต่อไปนี้
  - วิธีเส้นตรง (Straight-line method)
  - วิธีจำนวนหน่วยของผลผลิต (Units-of-production method)
  - วิธียอดลดลง 2 เท่าของเส้นตรง (Double-declining balance method)
- วิธีบันทึกการจำหน่ายสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน และวิธีการรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการจำหน่าย
- วิธีคำนวณมูลค่าเสื่อมสิ้น และการบันทึกมูลค่าเสื่อมสิ้นของทรัพย์สินประเภททรัพย์สินสาธารณะ
- การบัญชีสำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน ประเภทสัมปทาน ลิขสิทธิ์ และค่าความนิยม
- การรายงานสินทรัพย์ที่มีตัวตน รวมทั้งสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน ในงบการเงิน

ลักษณะของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Fixed Assets)

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน คือ สินทรัพย์ที่มีอายุใช้งานนานและมีลักษณะคงทนถาวร เช่น ที่ดิน อุปกรณ์ เครื่องจักร โดยทั่วไป สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนจะมีลักษณะดังนี้

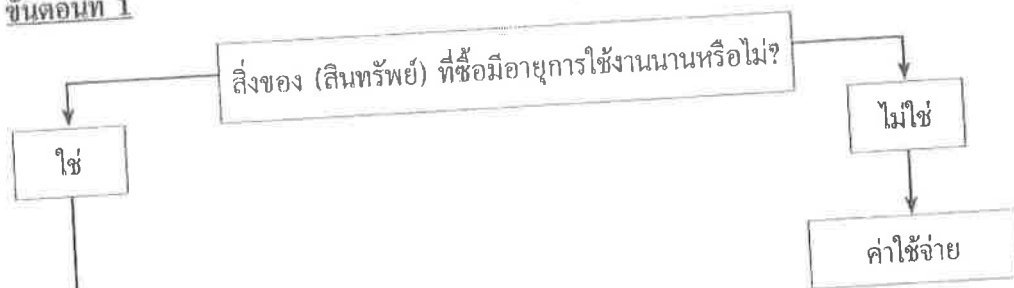
1. มีตัวตน มองเห็นได้ จึงเรียกว่า Tangible assets
2. สินทรัพย์เหล่านั้น กิจการเป็นเจ้าของ และใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามปกติ
3. ในการดำเนินงานตามปกติ กิจการไม่คิดจะขายสินทรัพย์เหล่านั้น

ปกติแล้วสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน หรือที่เรียกว่า ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ หรือสมัยก่อนเรียกว่า สินทรัพย์ถาวร จะมีสัดส่วนที่ค่อนข้างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ

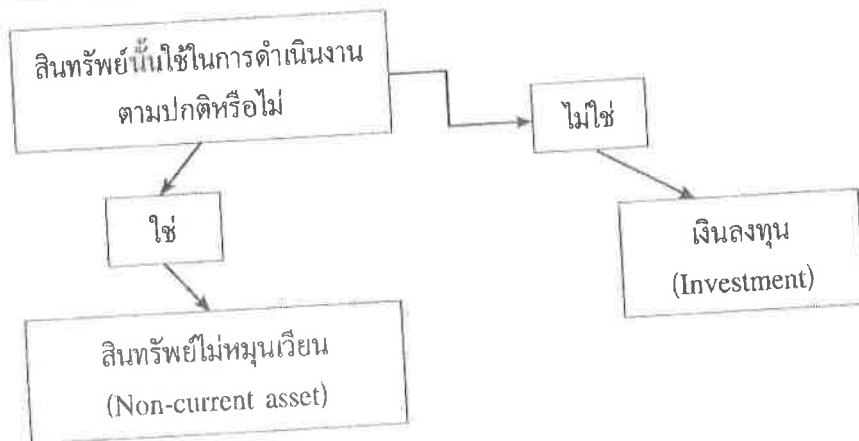
การจัดประเภทต้นทุน (Classifying Costs)

ต้นทุนที่เกิดขึ้นอาจจัดประเภทเป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Non-current assets) หรือเงินลงทุน (Investment) หรือค่าใช้จ่าย (Expense) ก็ได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าจะบันทึก หรือจัดประเภทอย่างไร จะแสดงให้เห็นในแผนผังข้างล่างนี้

ขั้นตอนที่ 1

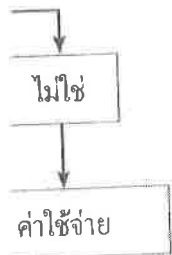
ขั้นตอนที่ 2

ตาม
สินค้า
จะต่อ
ในกา

ตาม
ที่ดิน

ต้น

สิน
เครือ

ตัว
ที่ติ

หรือสมัยก่อน
ทั้งหมดของ

assets) หรือ
พิจารณาว่าจะ

การจัดประเภทต้นทุนเป็นสินทรัพย์ประเภทใด จะต้องคำนึงถึงลักษณะการประกอบธุรกิจตามปกติของแต่ละกิจการ **ตัวอย่าง** กิจการที่เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ จะถือว่ารถยนต์เป็นสินค้า ไม่ใช่สินทรัพย์ประเภทไม่หมุนเวียนของกิจการ ในขณะที่รถยนต์ของกิจการที่ขายแวนตา จะต้องจัดเป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน หรือ Non-current assets เนื่องจากเป็นสินทรัพย์ที่ไม่ได้ใช้ในการหารายได้ตามปกติของธุรกิจ

เช่นเดียวกับ เงินลงทุน (Investments) คือ การลงทุนในสินทรัพย์ที่ไม่ได้ใช้ในการดำเนินงานตามปกติ แต่ถือไว้สำหรับการขายในอนาคต เช่น ที่ดินที่ยังไม่ได้พัฒนา ถือไว้สำหรับการขายในอนาคต ที่ดินนั้นก็จะต้องรายงานอยู่ในงบแสดงฐานะการเงิน เป็นเงินลงทุน ไม่ใช่สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

ต้นทุนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (The Cost of Non-current Assets)

ต้นทุนในการได้มาซึ่งสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน จะรวมถึงจำนวนเงินทุกอย่างที่จ่ายไป เพื่อให้สินทรัพย์นั้นอยู่ในสถานที่ และอยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้ เช่น ค่าขนส่ง ค่าติดตั้ง เครื่องจักร ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนเครื่องจักร

ตัวอย่าง ต้นทุนในการจัดหาสินทรัพย์ประเภทต่างๆ

ที่ดิน (Land) จะรวมต้นทุนเหล่านี้

- ราคาทุนที่ซื้อ
- ภาษีซื้อ
- ค่าคำขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐบาล
- ค่านายหน้า
- ค่าโอนกรรมสิทธิ์
- ค่าสำรวจ
- ค่าภาษีทรัพย์สิน
- ค่ารถถอนอาคารที่ไม่ใช่หักด้วยมูลค่าซาก (ถ้ามี)
- ค่าถมดิน และปรับระดับดิน
- ค่าทำทางเดิน และถนนรอบๆ ที่ดิน

การปรับปรุงที่ดิน (Land Improvement) จะรวมต้นทุนเหล่านี้

- ค่าปลูกต้นไม้และพุ่มไม้
- ค่าล้อมรั้วที่ดิน
- ค่าแสงสว่างรอบๆ ที่ดิน
- ค่าทางเดินในที่จอดรถ

อาคาร จะรวมต้นทุนเหล่านี้

- ค่าออกแบบ
- ค่าธรรมเนียมวิศวกร
- ค่าเบี้ยประกันภัยระหว่างการก่อสร้าง
- ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อนำมาใช้ในการก่อสร้าง
- ทางเดินรอบๆ หรือไปยังอาคาร
- ภาษีที่ผู้ซื้อต้องรับผิดชอบ
- ค่าซ่อมแซม (กรณีซื้ออาคารเก่า)
- การปรับปรุงสภาพอาคารใหม่ (กรณีซื้ออาคารเก่า)
- การปรับปรุงอาคารเพื่อการใช้สอย
- การขอใบอนุญาตในการใช้อาคารจากหน่วยงานรัฐบาล

เครื่องจักรและอุปกรณ์ จะรวมต้นทุนเหล่านี้

- ภาษีซื้อ
- ค่าขนส่ง
- ค่าติดตั้ง
- ค่าซ่อมแซม (กรณีซื้ออุปกรณ์ที่ใช้แล้ว)
- การปรับปรุงสภาพ (กรณีซื้ออุปกรณ์ที่ใช้แล้ว)
- การปรับปรุงเพื่อการใช้สอย
- การทดสอบการใช้งาน
- การขอใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐบาล

ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการเตรียมสินทรัพย์ สำหรับการใช้นั้นจะนำมาวมเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและไม่เพิ่มประโยชน์ของสินทรัพย์จะถูกบันทึกไว้เป็นค่าใช้จ่ายยกตัวอย่างเช่น ค่าใช้จ่ายตามรายการข้างล่างนี้ ควรรวมไว้ในประเภทค่าใช้จ่าย (Expense)

1. ความเสียหายโดยภัยธรรมชาติ
2. ความผิดพลาดในการติดตั้ง
3. ความสูญเสียจากการขโมยที่ไม่ได้มีการประกันภัย
4. ความเสียหายระหว่างการหีบห่อ และการติดตั้ง
5. ค่าปรับในการไม่มีใบอนุญาตที่ถูกต้องจากหน่วยงานรัฐบาล

อาคาร จะรวมต้นทุนเหล่านี้

- ค่าออกแบบ
- ค่าธรรมเนียมวิศวกร
- ค่าเบี้ยประกันภัยระหว่างก่อสร้าง
- ค่าดอกเบี้ยกู้ยืมเพื่อมาใช้ในการก่อสร้าง
- ทางเดินรอบๆ หรือไปยังอาคาร
- ภาษีที่ดินที่ต้องรับผิดชอบ
- ค่าซ่อมแซม (กรณีซื้ออาคารเก่า)
- การปรับปรุงสภาพอาคารใหม่ (กรณีซื้ออาคารเก่า)
- การปรับปรุงอาคารเพื่อการปล่อย
- การขอใบอนุญาตในการใช้อาคารจากหน่วยงานรัฐบาล

เครื่องจักรและอุปกรณ์ จะรวมต้นทุนเหล่านี้

- ภาษีซื้อ
- ค่าขนส่ง
- ค่าติดตั้ง
- ค่าซ่อมแซม (กรณีซื้ออุปกรณ์ที่ใช้แล้ว)
- การปรับปรุงสภาพ (กรณีซื้ออุปกรณ์ที่ใช้แล้ว)
- การปรับปรุงเพื่อการปล่อย
- การทดสอบการใช้งาน
- การขอใบอนุญาตจากหน่วยงานรัฐบาล

ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการเตรียมสินทรัพย์ สำหรับการใช้เท่านั้นที่จะนำมารวมเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและไม่เต็มประโยชน์ของสินทรัพย์จะถูกบันทึกได้เป็นค่าใช้จ่ายปกติอย่างเช่น ค่าใช้จ่ายตามรายการข้างล่างนี้ ความรวมไว้อุบัติประเภทค่าใช้จ่าย (Expense)

1. ความเสียหายโดยธรรมชาติ
2. ความผิดพลาดในการติดตั้ง
3. ความสูญเสียจากการขโมยที่ไม่ได้มีการประกันภัย
4. ความเสียหายระหว่างการบินหรือ และการติดตั้ง
5. ค่าปรับในการมีใบอนุญาตที่ถูกต้องจากหน่วยงานรัฐบาล

กิจการอาจจะมีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างทรัพย์สินไว้ใช้เอง เช่น การสร้างอาคารใหม่ ค่าใช้จ่ายโดยตรงที่เกิดขึ้นในการก่อสร้าง เช่น ค่าแรงงาน และค่าวัสดุก่อสร้าง ควรจะบันทึกเป็นสินทรัพย์โดยเดิมนอกจากนี้ ยังมี "งานที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง" เมื่อการก่อสร้างเสร็จสิ้น ก็จะเครดิต "งานที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง" และเดบิตทรัพย์สินที่เหมาะสม เช่น อาคารสำหรับบางกิจการ งานที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างอาจมีจำนวนเงินค่อนข้างมาก

ค่าใช้จ่ายที่จัดขึ้นเป็นทุน และค่าใช้จ่ายที่นำไปหักการรายได้ (Capital and Revenue Expenditures)

เมื่อได้สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนและนำไปใช้ในการดำเนินงานแล้ว อาจมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในการบำรุงรักษาและการซ่อมแซมตามปกติ นอกจากนี้ อาจมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในการปรับปรุงทรัพย์สินหรือการซ่อมแซมพิเศษ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่มีประโยชน์สำหรับช่วงเวลาปัจจุบันเท่านั้น จึงจะถือเป็นค่าใช้จ่ายที่นำไปหักการรายได้ (Revenue Expenditure) ส่วนค่าใช้จ่ายที่ปรับปรุงทรัพย์สินให้ดีขึ้น หรือขยายอายุการใช้งานของทรัพย์สินจะเป็นค่าใช้จ่ายที่จัดขึ้นเป็นทุน (Capital Expenditure)

การบำรุงรักษาและการซ่อมแซมตามปกติ (Ordinary Maintenance and Repairs)

จะบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย เช่น จ่ายค่าปรับเครื่องรถยนต์ให้เดินเรียบ 500 บาท เป็นเงินสด จะบันทึกโดย

เดบิต ค่าซ่อมแซม และบำรุงรักษา	500
เครดิต เงินสด	500

การปรับปรุงให้ดีขึ้น (Asset Improvements)

เช่น กิจการจ่ายเงิน 25,000 บาท เพื่อติดตั้งอุปกรณ์ของขึ้นรถยนต์ทุก อาถรรพ์เป็นค่าใช้จ่ายประเภทที่ต้องจัดขึ้นเป็นทุน (เพิ่มทรัพย์สิน) เนื่องจากจะเป็นการเพิ่มคุณภาพ อุปกรณ์ของให้ดีขึ้น ซึ่งจะบันทึกโดย

เดบิต รถยนต์ทุก	25,000
เครดิต เงินสด	25,000

การซ่อมแซมพิเศษ (Extraordinary Repairs)

หลังจากใช้ทรัพย์สินไประยะหนึ่งแล้ว อาจจะมีการจ่ายค่าซ่อมแซมเป็นพิเศษ เพื่อขยายอายุการใช้งานของทรัพย์สินออกไป เช่น เปลี่ยนเครื่องยนตร์รถยนต์ที่ใกล้จะหมดอายุเป็นเงิน 50,000 บาท เพื่อให้สามารถใช้งานได้ไปอีก 8 ปี กรณีนี้จะบันทึกโดย

เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-รถบรรทุก	50,000	
เครดิต เงินสด		50,000

ให้สังเกตว่า จะบันทึกเดบิตค่าเสื่อมราคาสะสม หากค่าใช้จ่ายนั้นขยายอายุการใช้งานของสินทรัพย์

การเช่าสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนมาใช้ (Leasing)

การเช่าทรัพย์สิน เช่น รถยนต์ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ อาคาร เป็นวิธีการที่ใช้ในการดำเนินงานธุรกิจโดยทั่วไป ซึ่งในการเช่า จะมีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ฝ่ายด้วยกัน คือ

1. ผู้ให้เช่า (Lessor)
2. ผู้เช่า (Lessee)

ภายใต้สัญญาเช่า ผู้เช่าจะจ่ายค่าเช่าเป็นงวดๆ ตามสัญญา ซึ่งอาจจัดสัญญาเช่าได้เป็น

2 ประเภทคือ

1. สัญญาเช่าเพื่อซื้อ (Capital Lease) หรือ
2. สัญญาเช่าเพื่อใช้ (Operating Lease)

สัญญาเช่าเพื่อซื้อ (Capital Lease)

จะบันทึกเสมือนหนึ่ง ผู้เช่าเป็นผู้ซื้อทรัพย์สิน ดังนั้นผู้เช่าจะบันทึก เดบิต สินทรัพย์ด้วยราคายุติธรรม และเครดิต สัญญาเช่าระยะยาวเป็นหนี้สิน โดยมีการตัดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ที่เช่า ออกเป็นค่าใช้จ่ายตามระยะเวลาของการเช่า หรือตามอายุของสินทรัพย์ แล้วแต่ระยะเวลาใดจะสั้นกว่า

สัญญาเช่าเพื่อใช้ (Operating Lease)

จะบันทึกเสมือนหนึ่งผู้เช่า เช่าทรัพย์สินมาใช้เป็นระยะเวลาตามสัญญา ดังนั้นผู้เช่าจะบันทึก เดบิต ค่าเช่า เป็น ค่าใช้จ่าย และเครดิตเงินสด สำหรับค่าเช่าแต่ละงวด ส่วนหนี้สินที่เป็นค่าเช่าในอนาคตจะยังไม่บันทึก อย่างไรก็ตาม จะมีการเปิดเผยภาระหนี้สินดังกล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

โดยทั่วไป เมื่อกล่าวถึงการเช่าก็จะหมายถึง การเช่าเป็นงวดๆ เพื่อที่จะใช้ทรัพย์สิน ในการดำเนินงาน (Operating Lease)

การบัญชีสำหรับค่าเสื่อมราคา (Accounting for Depreciation)

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน หรือ สินทรัพย์ถาวรทุกรายการ ยกเว้น ที่ดิน จะมีการเสื่อมสภาพจากการให้บริการ หรือการใช้งานตามเวลาที่ผ่านไป ดังนั้นจึงควรจะบันทึกต้นทุนของสินทรัพย์ถาวรจำพวก อุปกรณ์ หรือ อาคาร ออกมาเป็นค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์นั้น ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้จะเรียกว่า ค่าเสื่อมราคา (Depreciation) สำหรับที่ดินนั้นมีอายุการใช้งานได้ไม่จำกัดระยะเวลา จึงไม่มีการคิดค่าเสื่อมราคา

การปรับปรุงรายการค่าเสื่อมราคา จะบันทึกโดย เดบิต ค่าเสื่อมราคา (Depreciation) และเครดิต บัญชีปรับมูลค่าทรัพย์สิน โดยให้ชื่อว่า ค่าเสื่อมราคาสะสม (Accumulated Depreciation) การที่ใช้วิธีบันทึกเครดิตไปยังบัญชีปรับมูลค่า ก็เพื่อจะให้บัญชีสินทรัพย์ถาวร ยังคงแสดงถึงราคาทุนเดิมเอาไว้นั่นเอง

ปกติแล้ว ค่าเสื่อมราคาจะเกิดขึ้นจากการเสื่อมโดยสภาพ หรือ จากการใช้ประโยชน์

1. การเสื่อมราคาโดยสภาพ (Physical Depreciation) เช่น การเสื่อมที่เกิดขึ้นโดยความเสียหาย หรือจากสภาพอากาศ
2. การเสื่อมโดยการใช้งาน รวมทั้งการล้าสมัย หรือ ถูกค่าเปลี่ยนแปลงความนิยม เช่น อุปกรณ์อาจจะล้าสมัย เพราะเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

ในเรื่องค่าเสื่อมราคา หรือ Depreciation จะมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่ควรทำความเข้าใจให้ถูกต้องอยู่ 2 เรื่อง คือ

1. ค่าเสื่อมราคาไม่ใช่การวัดมูลค่าราคาตลาดที่ลดลงในสินทรัพย์ถาวร แต่ค่าเสื่อมราคาเป็นการปันส่วนราคาทุนของสินทรัพย์ถาวร เป็นค่าใช้จ่ายตลอดอายุการใช้งานของสินทรัพย์ ดังนั้นราคาตามบัญชี (Book Value) ของสินทรัพย์ ซึ่งมีผลต่างของราคาทุน หักด้วย ค่าเสื่อมราคาสะสม (Accumulated Depreciation) จึงไม่ได้สอดคล้องกับมูลค่าตลาดของสินทรัพย์ หลักการนี้มาจากแนวคิดที่ว่า สินทรัพย์ถาวรมีไว้สำหรับการดำเนินงาน ไม่ใช่เพื่อที่จะนำไปขาย
2. ค่าเสื่อมราคาไม่ได้เป็นการสะสมเงินสดเพื่อที่จะจัดหาสินทรัพย์ถาวรใหม่มาทดแทนของเดิมที่เลิกใช้ ทั้งนี้เพราะค่าเสื่อมราคาเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ต้องจ่ายเงินสดเหมือนค่าใช้จ่ายอื่น

ปัจจัยในการคำนวณค่าเสื่อมราคา

ค่าเสื่อมราคาจะเป็นจำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับปัจจัยเหล่านี้

1. ราคาทุนเริ่มแรกของสินทรัพย์ (Initial Cost)
2. อายุการใช้งานของสินทรัพย์ที่ประมาณการไว้ (Useful life)
3. ประมาณการมูลค่าซากของสินทรัพย์ (Residual Value)

การใช้งานของ

ที่ใช้ในการ

เขาได้เป็น

สินทรัพย์ด้วย
ค่าสินทรัพย์ที่
แต่ละระยะเวลาใด

ผู้เช่าจะบันทึก
สินทรัพย์เป็นค่าเช่า
ไว้ในหมายเหตุ

ทรัพย์สิน ในการ

สำหรับสินทรัพย์ที่เริ่มใช้ในช่วงครึ่งเดือนแรกมักจะอนุโลมว่าใช้ตลอดเดือน จึงคิดค่าเสื่อมราคาตั้งแต่ต้นเดือน ทำนองเดียวกับการเริ่มใช้สินทรัพย์ในช่วงครึ่งเดือนหลัง ก็มักจะเริ่มคิดค่าเสื่อมราคาในเดือนถัดไป โดยถือเสมือนว่าไม่ได้ใช้สินทรัพย์ในเดือนปัจจุบัน

วิธีคิดค่าเสื่อมราคาที่นิยมกันทั่วไปได้แก่ :

1. วิธีเส้นตรง (Straight-line depreciation)
2. วิธีจำนวนผลผลิต (Units-of-production depreciation)
3. วิธียอดลดลง (Double-declining-balance depreciation)

ซึ่งวิธีที่นิยมใช้คิดค่าเสื่อมราคามากที่สุด คือ วิธีเส้นตรง

วิธีเส้นตรง

วิธีนี้จะมีผลให้ค่าเสื่อมราคาเท่ากันทุกปีตลอดระยะเวลาการใช้สินทรัพย์ ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจวิธีคำนวณค่าเสื่อมราคา จะขอสมมติว่า

เครื่องจักรเครื่องหนึ่งมีราคาทุน 24,000 บาท
 คาดว่าจะมีอายุการใช้งาน 5 ปี หรือเดินเครื่องได้ 10,000 ชั่วโมง
 โดยมีมูลค่าซากประมาณ 2,000 บาท

ดังนั้นค่าเสื่อมราคาแต่ละปี จะ = 4,400 บาท

$$\begin{aligned} \text{โดยคำนวณจาก} \quad & \frac{\text{ราคาทุน} - \text{มูลค่าซาก}}{\text{อายุการใช้งาน}} \\ \text{ซึ่งจะแทนค่า} \quad & = \frac{24,000 - 2,000}{5} = \frac{22,000}{5} \\ & = 4,400 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ในกรณีที่ใช้สินทรัพย์ไม่เต็มปี ก็จะคิดค่าเสื่อมราคาเป็นสัดส่วนของปี เช่น ถ้าใช้สินทรัพย์เพียงแค่ 3 เดือน ก็จะคิดค่าเสื่อมราคา = $\frac{3}{12} \times 4,400 = 1,100$ บาท

ถ้าจะคำนวณค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรงให้ง่าย ก็อาจจะคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ โดยนำจำนวนปีที่คาดว่าจะใช้งานไปหารด้วย 100% ก็จะได้ตัวเลข % ที่จะคิดค่าเสื่อมราคาแต่ละปี

สำหรับสินทรัพย์ที่เริ่มใช้ในช่วงครึ่งเดือนแรกมักจะอนุโลมว่าใช้ตลอดเดือน จึงคิดค่าเสื่อมราคาตั้งต้นเดือน ทันท้องเดียวกับกรเริ่มใช้สินทรัพย์ในช่วงครึ่งเดือนหลัง ก็มักจะเก็บคิดค่าเสื่อมราคาในเดือนถัดไป โดยถือเสมือนว่าไม่ได้ใช้สินทรัพย์ในเดือนปัจจุบัน

วิธีคิดค่าเสื่อมราคาที่ยอมรับทั่วไปได้แก่ :

1. วิธีเส้นตรง (Straight-line depreciation)
2. วิธีจำนวนผลผลิต (Units-of-production depreciation)
3. วิธียอดลดลง (Double-declining-balance depreciation)

ซึ่งวิธีที่ยอมรับใช้คิดค่าเสื่อมราคามากที่สุด คือ วิธีเส้นตรง

วิธีเส้นตรง

วิธีนี้จะมีผลให้ค่าเสื่อมราคาเท่ากันทุกปีตลอดระยะเวลาการใช้สินทรัพย์ ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจวิธีคำนวณค่าเสื่อมราคา จะขอสมมติว่า

เครื่องจักรเครื่องหนึ่งมีราคาทุน 24,000 บาท
 คาดว่าจะมีอายุการใช้งาน 5 ปี หรือเดินเครื่องได้ 10,000 ชั่วโมง
 โดยมีมูลค่าซากประมาณ 2,000 บาท

ดังนั้นค่าเสื่อมราคาแต่ละปี จะ = 4,400 บาท

โดยคำนวณจาก $\frac{\text{ราคาทุน} - \text{มูลค่าซาก}}$

$$\begin{aligned} \text{ซึ่งจะแทนค่า} &= \frac{24,000 - 2,000}{5} = \frac{22,000}{5} \\ &= 4,400 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ในกรณีที่สินทรัพย์เป็นเต็มปี ก็จะใช้คิดค่าเสื่อมราคาเป็นสัดส่วนของปี เช่น ถ้าใช้สินทรัพย์เพียงแต่ 3 เดือน ก็จะคิดค่าเสื่อมราคา = $3 \times 4,400 = 1,100$ บาท

ถ้าจะคำนวณค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรงให้ง่าย ก็อาจจะคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ โดยนำจำนวนปีที่คาดว่าจะใช้งานไปหารด้วย 100% ก็จะได้ตัวเลข % ที่จะคิดค่าเสื่อมราคาแต่ละปี

ค่าอายุการใช้งาน	อัตราค่าเสื่อมวิธีเส้นตรง
5 ปี	20% (100% / 5)
8 ปี	12.5% (100% / 8)
10 ปี	10% (100% / 10)
20 ปี	5% (100% / 20)
25 ปี	4% (100% / 25)

ตัวอย่าง อุปกรณ์ ราคาทุน 22,000 บาท อายุการใช้งาน 5 ปี ก็อาจคิดค่าเสื่อมราคาโดยใช้อัตรา 20% ของราคาทุน = 22,000 × 20% = 4,400 บาท

วิธีจำนวนผลผลิต

เป็นวิธีที่จะได้จำนวนค่าเสื่อมราคาเท่าๆ กัน ต่อทุกหน่วยผลผลิต โดยหน่วยผลผลิตอาจเป็นจำนวนชั่วโมง ระยะทางเป็นกิโลเมตร หรือ จำนวนหน่วยที่ผลิตสินค้า ดังนั้นการคำนวณค่าเสื่อมราคา ก็จะคิดค่าเสื่อมราคาต่อหน่วยผลผลิตเสียก่อน โดยใช้ $\frac{\text{ราคาทุน} - \text{มูลค่าซาก}}$

จำนวนหน่วยผลผลิตทั้งหมด

หลังจากนั้นจึงคำนวณค่าเสื่อมราคาประจำปีโดยนำค่าเสื่อมราคาต่อหน่วยผลผลิต คูณด้วยหน่วยที่ผลิตในงวดนั้น กรณีของเครื่องจักรถ้าคิดหน่วยผลผลิตเป็นชั่วโมงก็อาจจะคำนวณค่าเสื่อมราคาได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ค่าเสื่อมราคาต่อหน่วยชั่วโมง} &= \frac{24,000 - 2,000}{10,000 \text{ ชม.}} \\ &= 2.20 \text{ บาท/ชม.} \end{aligned}$$

ดังนั้นถ้าใช้เครื่องจักรในงวดนี้ทั้งหมด 2,100 ชั่วโมง จำนวนค่าเสื่อมราคาที่จะ

$$= 2.20 \times 2,100 = 4,620 \text{ บาท}$$

วิธีคิดค่าเสื่อมราคาตามวิธีหน่วยผลผลิต จะเหมาะสมกับสินทรัพย์ที่มีการใช้แตกต่างกันไปในแต่ละปีตามผลผลิต

วิธียอดลดลง

โดยทั่วไปจะคิดอัตราเป็น 2 เท่าของอัตราวิธีเส้นตรง เช่น ถ้าอัตราเส้นตรง = 20% การคิดอัตรายอดลดลง 2 เท่า ก็จะเท่ากับ 2 × 20% = 40% หลังจากนั้นก็จะมีอัตรา 2 เท่าของเส้นตรงไปคูณด้วยราคาตามบัญชี ณ วันต้นงวด

เช่น ถ้าซื้อเครื่องจักรมาในราคาทุน 24,000 บาท (ไม่มีมูลค่าซาก) อายุการใช้งาน 5 ปี
ก็จะคิดค่าเสื่อมราคาในปีแรกได้ $= 40\% \times 24,000$
 $= 9,600$ บาท

โดยสรุปวิธียอดลดลงแบบ Double Declining depreciation จะได้มูลค่าของค่าเสื่อม
ราคาในปีแรกสูงกว่าปีต่อๆ ไป ซึ่งวิธีนี้จะเหมาะสมกับสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ในปีแรกๆ
สูงกว่าปีต่อๆ มา ดังนั้นจึงมีการจับคู่รายได้กับค่าใช้จ่าย ได้อย่างเหมาะสม

การจำหน่ายสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Disposal of Non-current Assets)

โดยปกติแล้วสินทรัพย์ที่หมดอายุการใช้งานแล้ว จะทำการยกเลิก หรือ จำหน่ายออกไปจาก
บัญชี

การยกเลิกไม่ใช้สินทรัพย์

เช่น อุปกรณ์ ราคาทุนเดิม 25,000 บาท ได้ใช้และคิดค่าเสื่อมราคาครบแล้ว ในวันที่
31 ธันวาคม 25×2 ดังนั้นจึงเลิกใช้ และจำหน่ายจากบัญชี ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 25×3
รายการบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 25×3 คือ

เดบิต	ค่าเสื่อมราคาสะสมอุปกรณ์	25,000	
	เครดิต	อุปกรณ์	25,000

แต่ถ้าก่อนที่จะเลิกใช้ทรัพย์สินนั้น ยังคิดค่าเสื่อมราคาไม่ครบราคาทุน จะต้องบันทึก
ค่าเสื่อมราคาเสียก่อนแล้วจึงบันทึกการเลิกใช้ทรัพย์สินต่อไป

เช่น อุปกรณ์ ราคาทุน 6,000 บาท ไม่มีมูลค่าซาก ใช้วิธีเส้นตรงคิดค่าเสื่อมราคาในอัตรา
10% ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25×1 ค่าเสื่อมราคาสะสมปรากฏที่ 4,750 บาท ในวันที่ 31 มีนาคม
25×2 เลิกใช้สินทรัพย์นั้น ดังนั้น ณ วันที่ 31 มีนาคม 25×2 จึงต้องคิดค่าเสื่อมราคาเสียก่อน
3 เดือน

$$= 6,000 \times 10\% \times \frac{3}{12}$$

$$= 150$$

และจะบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปโดย

เดบิต	ค่าเสื่อมราคา	150	
	เครดิต	ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์	150

ก่อน 5 ปี

หลังจากนั้น บันทึกรายการเลิกใช้อุปกรณ์ในสมุดรายวันทั่วไปดังนี้

เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์ 4,900

เดบิต ขาดทุนจากการเลิกใช้ทรัพย์สิน 1,100

เครดิต อุปกรณ์ 6,000

ผลขาดทุน 1,100 บาท ได้มาจากมูลค่าตามบัญชี (6,000 - 4,900) ที่เหลืออยู่ในขณะนั้น

องค์ค่าเสื่อม
ในปีแรกๆ**การขายสินทรัพย์**

การบันทึกรายการขายสินทรัพย์ ก็คล้ายๆ กันกับการยกเลิกไม่ใช้สินทรัพย์ ความแตกต่างมีเพียงอย่างเดียวคือ การขายจะได้รับเงินเข้ามาเป็นการแลกเปลี่ยน ซึ่งถ้าจำนวนเงินที่ขายได้มากกว่ามูลค่าตามบัญชี ก็จะต้องบันทึกเป็นผลกำไรจากการจำหน่าย แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าจำนวนเงินที่จำหน่ายได้น้อยกว่ามูลค่าตามบัญชี ก็จะต้องบันทึกเป็นผลขาดทุนจากการจำหน่าย

ตัวอย่าง อุปกรณ์ชิ้นหนึ่งซื้อมาในราคาทุน 10,000 บาท โดยไม่มีมูลค่าซาก คิดค่าเสื่อมราคา วิธีเส้นตรงในอัตรา 10% หลังจากใช้งานมาแล้ว 8 ปี มีการขายไปในราคา 2,000 บาท มูลค่าตามบัญชี ในวันสิ้นปีที่ 8 จะ

$$= 10,000 - (80\% \text{ ของ } 10,000)$$

$$= 2,000 \text{ บาท}$$

ดังนั้น หากขายได้ 2,000 บาท ซึ่งเท่ากับ มูลค่าตามบัญชี ก็จะไม่เกิดกำไรหรือขาดทุน แต่ถ้าขายได้ 2,250 บาท ก็จะเกิดกำไร 250 บาท การบันทึกรายการจำหน่าย จะเป็นดังนี้

เดบิต เงินสด 2,250

เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์ 8,000

เครดิต อุปกรณ์ 10,000

เครดิต กำไรจากการจำหน่ายอุปกรณ์ 250

ในทำนองเดียวกัน ถ้าขายได้เงิน 1,200 บาท ก็จะขาดทุน 800 บาท ดังนี้

เดบิต เงินสด 1,200

เดบิต ขาดทุนจากการจำหน่ายอุปกรณ์ 800

เดบิต ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์ 8,000

เครดิต อุปกรณ์ 10,000

ออกจาก

แล้ว ในวันที่
วันที่ 25×3

ะต้องบันทึก

ราคาในอัตรา
ที่ 31 มีนาคม
ราคาเสียก่อน**ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources)**

กิจการบางแห่งจะมีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้เหมืองแร่ บ่อน้ำมัน ฯลฯ

เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้จะถูกตัด ขุด แล้วนำไปขายต่อไป จึงทำให้ต้องโอน ต้นทุนบางส่วนออกไปเป็นค่าใช้จ่าย ซึ่งวิธีการเช่นนี้จะเรียกว่า การตัดมูลค่าเสื่อมสิ้น (depletion)

ขั้นตอนการคำนวณมูลค่าเสื่อมสิ้นจะเป็นดังนี้ :-

ขั้นตอนที่ 1

หาอัตรามูลค่าเสื่อมสิ้นต่อหน่วย

$$\text{อัตรามูลค่าเสื่อมสิ้น} = \frac{\text{ต้นทุนของทรัพยากรธรรมชาติ}}{\text{ประมาณการจำนวนหน่วยที่จะได้จากทรัพยากรธรรมชาติ}}$$

ขั้นตอนที่ 2

คูณอัตราดังกล่าวด้วย จำนวนหน่วยที่ตัดหรือขุดได้ในแต่ละงวด

$$\text{ดังนั้นมูลค่าเสื่อมสิ้น} = \text{อัตรามูลค่าเสื่อมสิ้น} \times \text{คูณ จำนวนที่ตัด/ขุดได้}$$

ตัวอย่าง บริษัท คงคำ จำกัด ซื้อเหมืองแร่มาในราคาทุน 400,000 บาท คาดว่าจะขุดแร่ ได้ทั้งหมด 1,000,000 ตัน โดยในปีแรก ขุดแร่ได้ 90,000 ตัน

$$\text{ขั้นที่ 1 อัตรามูลค่าเสื่อมสิ้น} = \frac{400,000}{1,000,000} = .40 \text{ บาท/ตัน}$$

$$\begin{aligned} \text{ขั้นที่ 2 มูลค่าเสื่อมสิ้นในปีแรก} &= .40 \times 90,000 \\ &= 36,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

การบันทึกปรับปรุงในสมุดรายวันทั่วไป คือ

เดบิต มูลค่าเสื่อมสิ้น	36,000	
เครดิต มูลค่าเสื่อมสิ้นสะสม		36,000

เช่นเดียวกับบัญชีค่าเสื่อมราคาสะสม บัญชีมูลค่าเสื่อมสิ้นสะสม จัดเป็นบัญชีปรับมูลค่า สินทรัพย์ รายงานในงบแสดงฐานะการเงินโดยหักจากราคาทุนของทรัพยากรธรรมชาติ

สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (Intangible Asset)

ได้แก่ สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า และค่าความนิยม ถือเป็นสินทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินงานในธุรกิจเป็นระยะเวลาอนัน และกิจการไม่คิดที่จะนำออกไปขาย สินทรัพย์เหล่านี้ เรียกว่า สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน วิธีการบัญชีที่ปฏิบัติกับสินทรัพย์เหล่านี้ คล้ายๆ กันกับสินทรัพย์ที่มีตัวตน ปัญหาหลักๆ ในทางบัญชี คือ

หัตถ์ของโอน
(Patent)

1. การกำหนดราคาทุน
2. การตัดบัญชีราคาทุนออกมาเป็นค่าใช้จ่าย

ซึ่งการตัดบัญชี เกิดจากเวลาที่ผ่านไป หรือ ประโยชน์จากสินทรัพย์เหล่านั้นลดลง

สิทธิบัตร (Patents)

ผู้ผลิตบางรายมีความจำเป็นต้องได้รับสิทธิแต่ผู้เดียวในการผลิตและขายสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ สิทธิที่ได้รับก็คือ สิทธิบัตร ที่รัฐบาลออกให้กับผู้คิดค้นหรือประดิษฐ์ขึ้นมา ปกติแล้ว สิทธิบัตรจะมีอายุคุ้มครอง 20 ปี ธุรกิจอาจซื้อสิทธิบัตรต่อมาจากผู้อื่น หรืออาจคิดค้นขึ้นมาเอง โดยการวิจัยค้นคว้า

ต้นทุนของสิทธิบัตร รวมทั้ง ราคาซื้อและค่าธรรมเนียมกฎหมาย ซึ่งจะบันทึกไว้ในบัญชีสิทธิบัตรเป็นสินทรัพย์ และราคาทุนนี้ต้องตัดบัญชี ตลอดระยะเวลาที่คาดว่าจะใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตร ซึ่งอายุที่คาดว่าจะใช้ประโยชน์อาจจะน้อยกว่า อายุที่กฎหมายคุ้มครอง เช่น มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ทำให้ความนิยมในสินค้าหมดไป

การตัดบัญชีสิทธิบัตรจะใช้วิธีเส้นตรงเป็นส่วนใหญ่ โดยจะ เดบิตค่าใช้จ่ายตัดบัญชี และ เครดิตไปที่บัญชีสิทธิบัตรโดยตรง (ไม่จำเป็นต้องใช้บัญชีปรับมูลค่าทรัพย์สิน)

ตัวอย่าง ในวันต้นปี บริษัท จตุจักร จำกัด ซื้อสิทธิบัตรมาในราคา 100,000 บาท อายุที่คาดว่าจะใช้ประโยชน์ได้ต่อไปคือ 5 ปี แม้ว่าความคุ้มครองทางกฎหมายเหลืออีก 14 ปี

ดังนั้น ค่าใช้จ่ายคือ 100,000 ทหาร 5 = 20,000 บาท/ปี

บันทึกบัญชีโดย

Dr. ค่าสิทธิบัตรตัดบัญชี	20,000	
Cr. สิทธิบัตร		20,000

หากกิจการเป็นผู้ทำการวิจัยค้นคว้า เพื่อจะได้สิทธิบัตรขึ้นมาด้วยตนเอง ค่าใช้จ่ายในการวิจัยพัฒนาที่เกิดขึ้นในงวดต่างๆ จะบันทึกในลักษณะของค่าใช้จ่าย ด้วยเหตุผลที่ว่า ยังมีความไม่แน่นอนว่าวิจัยแล้วจะประสบความสำเร็จหรือไม่

สำหรับลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า และค่าความนิยม ก็มีหลักการเช่นเดียวกัน

การรายงานสินทรัพย์ที่มีตัวตนและที่ไม่มีตัวตนในงบการเงิน

ในงบกำไรขาดทุน จะรายงานค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายตัดบัญชี แยกกันในรูปของค่าใช้จ่าย หรืออาจจะเปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ถึงวิธีการคิดค่าเสื่อมราคา

เมชาติ

ว่าจะขาด

ต้น

บัญชีปรับมูลค่า
ดี

ทรัพย์สินที่ใช้ใน
ทรัพย์สินเหล่านี้
กับสินทรัพย์

ในงบแสดงฐานะการเงิน จะรายงานสินทรัพย์ที่มีตัวตนและที่ไม่มีตัวตนแยกจากกัน ค่าเสื่อมราคาสะสม ก็จะต้องเปิดเผย โดยอาจแยกเป็นแต่ละรายการของทรัพย์สิน หรือเป็นยอดรวม บางครั้งในงบแสดงฐานะการเงิน จะรายงานในราคาตามบัญชีโดยแสดงรายละเอียดในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ในกรณีที่มิได้สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนหลายชนิด อาจจะแสดงรายการสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนรวมเป็นรายการเดียว โดยมีหมายเหตุประกอบเพื่อแสดงรายละเอียดสินทรัพย์แต่ละรายการ

สำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนมักจะรายงานแยกออกมาจากสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงิน โดยการแสดงแต่ละรายการของสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนด้วยยอดสุทธิหลังจากตัดบัญชีแล้ว

ในตอนถัดไป เป็นตัวอย่างการแสดงรายการสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนทั้งประเภทที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนในงบแสดงฐานะการเงิน

ร้านมินโพน

งบแสดงฐานะการเงิน (บางส่วน)

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25xx

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

สินทรัพย์ที่มีตัวตน

ที่ดิน		1,850,000
อาคาร	2,650,000	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม-อาคาร	(420,000)	2,230,000
อุปกรณ์	350,000	
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์	(102,000)	248,000
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนทั้งหมด	-	4,328,000

สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน

สิทธิบัตร		140,000
-----------	--	---------

ถ้าหากมีทรัพยากรธรรมชาติ ก็จะแสดงในส่วนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงิน โดยแสดงด้วยยอดสุทธิที่หักมูลค่าเสื่อมสิ้นสะสมแล้ว สำหรับรายละเอียดประกอบก็อาจแสดงในหมายเหตุประกอบของงบการเงิน

จากกัน
หรือเป็น
เฉลี่ยใน

หมุนเวียน
ยการ
นเวียนใน
เทหลังจาก

ที่มีตัวตน

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพย์สิน

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการใช้ทรัพย์สิน อาจดูได้จากความสามารถในการสร้างรายได้
วิธีการหนึ่งคือ ดูอัตราการหมุนของสินทรัพย์ โดยนำรายได้หารด้วย ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์
ถั่วเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

$$\text{อัตราการหมุนของสินทรัพย์} = \frac{\text{รายได้}}{\text{ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ถั่วเฉลี่ย}}$$

เช่น ถ้ากิจการมีรายได้ 12,160 ล้านบาท ในปี 25×× และมีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนสุทธิ
ต้นปี 2,341 ล้านบาท ปลายปีมี 1,238 ล้านบาท

จะคำนวณหาอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ดังนี้

$$= \frac{12,160}{(2,341+1,238)/2} = 6.80$$

ซึ่งให้ความหมายว่า ทุกๆ 1 บาท ที่กิจการใช้สินทรัพย์จะสามารถสร้างรายได้ หรือยอดขาย
= 6.80 บาท ซึ่งอัตราส่วนนี้ ยิ่งสูงก็ยิ่งดี โดยต้องเปรียบเทียบกับกิจการอื่นๆ ในอุตสาหกรรม
เดียวกันด้วย

000

,000

.000

,000

,000

เบแสดงฐานะ

วิจัยประกอบ

สรุปท้ายบท

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน และสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนเป็นสินทรัพย์ที่มีประโยชน์ต่อการ
ดำเนินงานของกิจการเป็นระยะเวลานาน จึงต้องกำหนดวิธีการกระจายราคาทุนของสินทรัพย์
เหล่านี้ออกเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละรอบบัญชีอย่างเหมาะสม ซึ่งการรายงานสินทรัพย์ที่มีตัวตน
ยกเว้นที่ดิน จะมีการหักค่าเสื่อมราคาสะสมของสินทรัพย์แต่ละชนิด สำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน
มักจะรายงานในงบแสดงฐานะการเงินด้วยยอดสุทธิหลังจากตัดบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์ที่
เหมาะสมแล้ว

วัตถุประสงค์ ของบทนี้ เพื่อให้ทราบความหมาย และวิธีการบันทึกบัญชี ของหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งได้แก่ เจ้าหนี้การค้า ตัวเงินจ่ายระยะสั้น และหนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี นับจากวันที่ในงบแสดงฐานะการเงิน (งบดุล) รวมทั้งหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การขายสินค้าที่มีการรับประกัน

เมื่อศึกษาจบบทนี้แล้ว ควรจะทราบถึง

- ความหมายของหนี้สินหมุนเวียน
- การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป สำหรับตัวเงินจ่ายระยะสั้นและการรายงานส่วนของหนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดชำระในปีปัจจุบัน
- วิธีการบัญชีสำหรับหนี้สิน ที่อาจจะเกิดขึ้น (Contingent liabilities)

หนี้สิน คือ ภาระผูกพันที่กิจการมีต่อบุคคลภายนอก และจะต้องชำระหรือปลดปล่อยในอนาคต ด้วยการใช้สินทรัพย์ หรือด้วยการก่อให้เกิดหนี้สินชนิดใหม่ขึ้น จะเห็นว่า เมื่อธนาคารหรือสถาบันการเงิน มีการจ่ายเงินล่วงหน้าให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ธุรกิจดังกล่าวเรียกว่าการให้สินเชื่อ ซึ่งเราจะเรียกสถาบันการเงินหรือธนาคารนั้นว่า เจ้าหนี้ (หรือ ผู้ให้กู้) และเรียกบุคคลใดหรือกิจการใดที่ได้รับเงินให้สินเชื่อดังกล่าวว่า ลูกหนี้ (หรือ ผู้กู้) หนี้สินแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ หนี้สินหมุนเวียน และหนี้สินระยะยาว

หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)

หมายถึง หนี้สินที่จะครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี และจะจ่ายชำระคืน หนี้สินประเภทนี้ด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน ดังนั้น สินเชื่อซื้อบ้านที่มีกำหนดระยะเวลาชำระ 30 ปี จึงไม่ถือเป็นหนี้สินหมุนเวียน แต่จะถือเป็นหนี้สินระยะยาว ในหัวข้อถัดไป จะอธิบายถึงหนี้สินหมุนเวียน 3 ประเภท ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า ตัวเงินจ่ายระยะสั้น และหนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี นับจากวันที่ในงบแสดงฐานะการเงิน

เจ้าหนี้การค้า

รายการเจ้าหนี้การค้าเกี่ยวข้องกับการซื้อสินค้าและบริการต่างๆ เป็นเงินเชื่อ ซึ่งสำหรับกิจการส่วนใหญ่แล้ว รายการเจ้าหนี้การค้าจะเป็นรายการที่มีสัดส่วนมากที่สุดในหมวดหนี้สินหมุนเวียน

ตั๋วเงินจ่ายระยะสั้น

กิจการอาจซื้อสินค้าหรือสินทรัพย์อื่นๆ โดยการออกตั๋วเงินจ่ายแทนการชำระเงินซึ่งถือเป็นการกู้ยืมระยะสั้น และในบางครั้งกิจการอาจออกตั๋วเงินจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้บันทึกบัญชีเป็นเจ้าหนี้การค้ามาแล้วก็ได้

ตัวอย่าง บริษัท Nature's Sunshine ได้ออกตั๋วเงินจ่ายมูลค่า 10,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 12% ระยะเวลา 90 วัน เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 25×4 ให้แก่บริษัท Murray เพื่อจ่ายชำระยอดเจ้าหนี้การค้าที่เกินกำหนดจำนวน 10,000 บาท การบันทึกรายการที่เกี่ยวข้องกับการออกตั๋วเงินจ่าย เป็นดังนี้

สิงหาคม 1	เจ้าหนี้การค้า - บริษัท Murray ตั๋วเงินจ่าย (ออกตั๋วเงินจ่าย 12% ครบกำหนดชำระ 90 วัน)	10,000	10,000
-----------	---	--------	--------

เมื่อตั๋วครบกำหนดจ่ายชำระ กิจการต้องบันทึกรายการจ่ายเงินต้นจำนวน 10,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยจำนวน 300 บาท ($10,000 \times 12\% \times 90/360$) ดังนี้

ตุลาคม 30	ตั๋วเงินจ่าย ดอกเบี้ยจ่าย เงินสด (จ่ายชำระเงินตามตั๋วที่ครบกำหนดพร้อมดอกเบี้ย)	10,000 300	10,300
-----------	---	---------------	--------

ดอกเบี้ยจ่ายจะถูกนำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของรายการค่าใช้จ่ายอื่นในงบกำไรขาดทุนสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25×4

รายการตั๋วเงินแต่ละรายการจะกระทบการบันทึกบัญชีทั้งของลูกหนี้ (ผู้กู้) และเจ้าหนี้ (ผู้ให้กู้) ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงถึงการบันทึกบัญชีของทั้งลูกหนี้ (บริษัท Bowden) และเจ้าหนี้ (บริษัท Coker) ที่เกิดขึ้นจากรายการตั๋วเงินรายการเดียวกัน

ซึ่งสำหรับ
มัดหนี้สินนซึ่งถือเป็น
บัญชีเป็นตราดอกเบี้ย
ชำระยอด
การออกตัว

	บริษัท Bowden (ลูกหนี้)	บริษัท Coker (เจ้าหนี้)
1 พ.ค. บริษัท Bowden ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากบริษัท Coker จำนวน 10,000 บาท เดือนไซ 2/10, n/30 โดยที่สินค้าดังกล่าวมีต้นทุน 7,500 บาท	สินค้าคงเหลือ 10,000 เจ้าหนี้การค้า 10,000	ลูกหนี้การค้า 10,000 รายได้จากการขาย 10,000 ต้นทุนขาย 7,500 สินค้าคงเหลือ 7,500
31 พ.ค. บริษัท Bowden ออกตั๋วเงินจำนวน 10,000 บาท ดอกเบี้ย 12% ระยะเวลา 60 วัน ให้แก่บริษัท Coker จากการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ	เจ้าหนี้การค้า 10,000 ตั๋วเงินจ่าย 10,000	ตั๋วเงินรับ 10,000 ลูกหนี้การค้า 10,000
30 ก.ค. บริษัท Bowden จ่ายชำระเงินตามตั๋วเงินที่ครบกำหนดให้แก่บริษัท Coker พร้อมดอกเบี้ย $(10,000 \times 12\% \times 60/360)$	ตั๋วเงินจ่าย 10,000 ดอกเบี้ยจ่าย 200 เงินสด 10,200	เงินสด 10,000 ดอกเบี้ยรับ 200 ตั๋วเงินรับ 10,000

กิจการบางแห่ง อาจกู้ยืมเงินจากธนาคาร โดยการออกตั๋วเงินจ่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ซึ่งสมมติว่า เมื่อวันที่ 19 กันยายน บริษัท อิศระ ออกตั๋วเงินจ่ายจำนวน 4,000 บาท ดอกเบี้ย 15% ระยะเวลา 90 วัน ให้แก่ ธนาคารกรุงเทพ การบันทึกรายการออกตั๋วเงินจ่าย เป็นดังนี้

กันยายน 19	เงินสด ตั๋วเงินจ่าย (ออกตั๋วเงินจ่าย 15% ครบกำหนดชำระ 90 วัน ให้แก่ ธนาคารกรุงเทพ)	4,000	4,000
------------	---	-------	-------

ณ วันที่ตั๋วครบกำหนดชำระในวันที่ 18 ธันวาคม บริษัท อิศระ ต้องจ่ายชำระเงิน 4,000 บาท พร้อมดอกเบี้ย 150 บาท $(4,000 \times 15\% \times 90/360)$ การบันทึกรายการจ่ายชำระตั๋วเงิน เป็นดังนี้

ธันวาคม 18	ตั๋วเงินจ่าย ดอกเบี้ยจ่าย เงินสด (จ่ายชำระเงินตามตั๋วที่ครบกำหนดพร้อมดอกเบี้ย)	4,000 150	4,150
------------	---	--------------	-------

10,000

0,000 บาท

10,300

ขาดทุนสำหรับ

) และเจ้าหนี้
e) และเจ้าหนี้

ในบางกรณี ก็อาจออกตั๋วเงินจ่ายที่ไม่ระบุดอกเบี้ย (Discounted notes) แทนการออกตั๋วเงินจ่ายที่ระบุดอกเบี้ย ตั๋วเงินจ่ายที่ไม่ระบุดอกเบี้ย ได้แก่ ตั๋วเงินที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เจ้าหนี้ (ผู้ให้กู้) ต้องการอัตราดอกเบี้ย ที่เรียกว่า อัตราคิดลด (Discount rate)
2. ดอกเบี้ย ที่เรียกว่า ส่วนลด (Discount) จะคำนวณจากมูลค่าที่ตราไว้ของตั๋วเงิน
3. ณ วันที่กู้ ลูกหนี้ (ผู้กู้) จะได้รับเงินเท่ากับมูลค่าที่ตราไว้ของตั๋วเงินหักด้วยส่วนลด ซึ่งเรียกว่าเงินที่ได้รับจริง (Proceeds)
4. ณ วันที่ตั๋วเงินครบกำหนด ลูกหนี้จะจ่ายชำระคืนผู้ให้กู้ด้วยมูลค่าที่ตราไว้ตามหน้าตั๋ว (Face Value)

ตัวอย่าง วันที่ 10 สิงหาคม บริษัท คามิน ออกตั๋วเงินที่ไม่มีดอกเบี้ย มูลค่าตามหน้าตั๋ว 20,000 บาท ระยะเวลา 90 วัน ให้แก่ ธนาคาร กรุงไทย โดยมีอัตราคิดลด 15% ซึ่งคิดได้เป็นจำนวน 750 บาท ($20,000 \times 15\% \times 90/360$) ดังนั้น ณ วันที่กู้ บริษัท คามิน จะได้รับเงินสดจริงเท่ากับ 19,250 บาท การบันทึกรายการกู้เงินของบริษัท คามินเป็นดังนี้

สิงหาคม 10	เงินสด	19,250	
	ดอกเบียจ่าย	750	
	ตั๋วเงินจ่าย		20,000
	(ออกตั๋วเงินจ่าย ระยะเวลา 90 วัน ที่อัตราคิดลด 15% ให้แก่ ธนาคาร กรุงไทย)		

การบันทึกบัญชีเมื่อบริษัท คามิน จ่ายชำระตั๋วเงินที่ไม่มีดอกเบี้ย เมื่อครบกำหนดในวันที่ 8 พฤศจิกายน เป็นดังนี้

พฤศจิกายน 8	ตั๋วเงินจ่าย	20,000	
	เงินสด		20,000
	(จ่ายชำระตั๋วเงินที่ครบกำหนด)		

หนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี

หนี้สินระยะยาวบางครั้งจะถูกกำหนดให้จ่ายชำระคืนเป็นรายงวด ซึ่งเรียกว่า การผ่อนชำระ (Installments) ส่วนของการผ่อนชำระที่จะครบกำหนดชำระภายในงวดบัญชีหน้า จะถูกจัด

ประ
บัญชี
วันที่

ราย
ทั้งท
ในบ
หนี้

ซึ่งอา
ที่อาจ

3 ระ
(Reas

ประม

เป็นพ

ประเภทเป็นหนี้สินหมุนเวียน ส่วนของการผ่อนชำระอื่นๆ ที่จะครบกำหนดชำระหลังจากงวดบัญชีหน้ายังคงแสดงเป็นหนี้สินระยะยาวต่อไป

ตัวอย่าง บริษัท แสตนบาย รายงานข้อมูล กำหนดการจ่ายชำระหนี้สิน ในงบการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25×0 ดังต่อไปนี้

วันสิ้นงวดบัญชี	(หน่วย: บาท)
25×1	775,000
25×2	789,000
25×3	337,000
25×4	56,000
25×5	0
หลังจาก 25×5	550,000,000
เงินต้นทั้งหมดที่ต้องจ่ายชำระ	<u>551,957,000</u>

หนี้สินจำนวน 775,000 บาท ที่จะถึงกำหนดชำระในปี 25×1 กิจการต้องแสดงเป็นรายการหนี้สินหมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงิน ณ 31 ธันวาคม 25×0 ส่วนหนี้สินที่เหลือทั้งหมดจำนวน 551,182,000 บาท (551,957,000 - 775,000) จะแสดงเป็นหนี้สินระยะยาวในงบแสดงฐานะการเงิน

หนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น

หนี้สินบางประเภทอาจเกิดจากรายการค้าในอดีต เช่น การขายสินค้าที่มีการรับประกัน ซึ่งอาจมีลูกค้าบางส่วนมาใช้สิทธิในอนาคต หนี้สินที่มีโอกาสเกิดขึ้นดังกล่าว เรียกว่า หนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น (Contingent liabilities)

การบัญชีสำหรับรายการหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ข้อ ต่อไปนี้

1. ระดับของโอกาสที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้น (Likelihood of occurring) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ : ระดับความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ (Probable) ระดับที่เป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผล (Reasonably possible) และระดับไม่น่าเป็นไปได้ที่จะเกิด (Remote)

2. การวัดมูลค่า (Measurement) : สามารถประมาณมูลค่าได้ (Estimable) หรือไม่สามารประมาณมูลค่าได้ (Not estimable)

การรับรู้และบันทึกหนี้สินประเภทนี้ จึงพิจารณาระดับของโอกาสที่เหตุการณ์นั้นจะเกิดเป็นหนี้สิน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ (Probable) ระดับ

es) แทน
ต่อไปนี้
ate)
วเงิน
ยส่วนลด

ามหน้าตัว
% ซึ่งคิดได้
น จะได้รับ

20,000

หนดในวันที่

20,000

การผ่อนชำระ
หน้า จะถูกจัด

ที่เป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผล (Reasonably possible) หรือระดับไม่น่าเป็นไปได้ ยากยิ่งที่จะเกิด (Remote) ควบคู่กับความสามารถที่จะประมาณมูลค่าของหนี้สินที่มีโอกาสเกิดขึ้น ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ สามารถประมาณมูลค่าได้ (Estimable) หรือไม่สามารถประมาณมูลค่าได้ (Not estimable)

มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่และสามารถประมาณมูลค่าได้

หากหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่และจำนวนของหนี้สินดังกล่าวสามารถประมาณมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือคือ รายการดังกล่าวจะรับรู้เป็นหนี้สินในงบแสดงฐานะการเงินและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งกิจการจะรับรู้หนี้สินโดยเดบิตรายการค่าใช้จ่าย และเครดิตรายการหนี้สิน

ตัวอย่าง ในช่วงเดือนมิถุนายน กิจการแห่งหนึ่งขายสินค้ามูลค่า 60,000 บาท พร้อมด้วยการรับประกันการซ่อมแซมในระยะเวลา 36 เดือน สมมติว่าต้นทุนเฉลี่ยของการซ่อมแซมที่อาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่รับประกันเท่ากับ 5% ของราคาขาย การบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายการรับประกันที่ประมาณการขึ้นในช่วงเดือนมิถุนายน เป็นดังนี้

มิถุนายน 30	ค่าใช้จ่ายการรับประกันสินค้า ค่าใช้จ่ายการรับประกันสินค้าค้างจ่าย (ค่าใช้จ่ายการรับประกันในเดือนมิถุนายน, $5\% \times 60,000$)	3,000	3,000
-------------	--	-------	-------

การบันทึกบัญชีข้างต้นเป็นการบันทึกค่าใช้จ่ายการรับประกันในงวดบัญชีเดียวกับที่บันทึกรายได้จากการขาย ซึ่งเป็นไปตามหลักการจับคู่รายได้และค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีเดียวกัน

ในเวลาต่อมา หากสินค้ามีความเสียหายเกิดขึ้นภายใต้สัญญาการประกัน ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการซ่อมแซมสินค้าจะบันทึกโดยเดบิตค่าใช้จ่ายการรับประกันสินค้าค้างจ่าย และเครดิตเงินสด หรือวัสดุอุปกรณ์หรือค่าแรงงานค้างจ่ายหรือบัญชีอื่นๆ ตามความเหมาะสม ดังนั้น สมมติว่าในวันที่ 16 สิงหาคม กิจการต้องเปลี่ยนชิ้นส่วนให้ลูกค้ามูลค่า 200 บาท ภายใต้สัญญารับประกัน การบันทึกบัญชีจะเป็นดังนี้

สิงหาคม 16	ค่าใช้จ่ายการรับประกันสินค้าค้างจ่าย วัสดุอุปกรณ์ (เปลี่ยนชิ้นส่วนสินค้าภายใต้สัญญาประกัน)	200	200
------------	--	-----	-----

ที่จะเกิด
งได้เป็น
ด้ (Not

สามารถ
รเงินและ
บุรุษหนี้สิน
พร้อมด้วย
เซมที่อาจ
รับประกัน

3,000

กับที่บันทึก
น
่ายที่เกิดขึ้น
จรติดเงินสด
น สมมติว่า
ยได้สัญญา

200

การพิจารณาความเสี่ยงของหนี้สินหมุนเวียน

โดยปกติ การพิจารณาความเสี่ยงของรายการหนี้สินหมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงินมักจะเปรียบเทียบกับจำนวนสินทรัพย์หมุนเวียน ตัวอย่างเช่น ในงบแสดงฐานะการเงินของบริษัท Noble และ บริษัท Hart ปรากฏสินทรัพย์หมุนเวียน และหนี้สินหมุนเวียน ดังตารางด้านล่างนี้:

	บริษัท Noble	บริษัท Hart
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสด	147,000	120,000
ลูกหนี้ (สุทธิ)	84,000	472,000
สินค้าคงเหลือ	150,000	200,000
รวมทั้งสิ้น	<u>381,000</u>	<u>792,000</u>
หนี้สินหมุนเวียน:		
เจ้าหนี้	75,000	227,000
ค่าแรงค้างจ่าย	30,000	193,000
ตั๋วเงินจ่าย	115,000	320,000
รวมทั้งสิ้น	<u>220,000</u>	<u>740,000</u>

เราสามารถนำข้อมูลนี้มาประเมินความสามารถของบริษัท Noble และบริษัท Hart ในการชำระหนี้สินหมุนเวียนของตนในช่วงระยะเวลาสั้นๆ โดยการใช้ quick ratio หรือ acid-test ratio สำหรับอัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) สามารถคำนวณได้ดังนี้:

$$\text{Quick Ratio} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

อัตราส่วนหมุนเวียนเร็ววัดความสามารถในการชำระหนี้ “อย่างทันที” ของบริษัทโดยการใช้สินทรัพย์หมุนเวียนเร็วเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งสินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว ได้แก่ เงินสด รายการเทียบเท่าเงินสด และสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว การมีอัตราส่วน Quick Ratio เกิน 1.0 นั้นมักได้รับการพิจารณาว่าดีกว่า อัตราส่วนที่น้อยกว่า 1 ซึ่งบ่งบอกว่าหนี้สินหมุนเวียนไม่สามารถปกป้องกันด้วยเงินสดและสินทรัพย์ “ที่ใกล้เคียงกับเงินสด”

ตัวอย่าง อัตราส่วนหมุนเวียนเร็วสำหรับ บริษัท Noble และ บริษัท Hart สามารถคำนวณได้ดังนี้:-

$$\text{บริษัท Noble : } \frac{147,000 + 84,000}{220,000} = 1.05$$

$$\text{บริษัท Hart : } \frac{120,000 + 472,000}{740,000} = 0.80$$

ดังที่แสดงให้เห็นข้างต้น บริษัท Noble มีสินทรัพย์หมุนเวียนเร็วที่มากกว่าหนี้สินหมุนเวียนหรืออาจกล่าวได้ว่าอัตราส่วนหมุนเวียนเร็วของ บริษัท Noble เท่ากับ 1.05 อัตราส่วนเกิน 1 เช่นนี้บ่งชี้ว่าสินทรัพย์หมุนเวียนเร็วควรจะเพียงพอกับหนี้สินหมุนเวียน อย่างไรก็ตาม บริษัท Hart มีอัตราส่วนหมุนเวียนเร็วที่ 0.8 ดังนั้นสินทรัพย์หมุนเวียนเร็วของ บริษัท Hart ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งบริษัท Hart สามารถแก้ปัญหานี้ได้โดยการติดต่อกับธนาคารในการเปลี่ยนตัวเงินจำระยะสั้นจำนวน 320,000 เป็นการระดมทุนระยะยาว ซึ่งจะช่วยลดตัวเงินจ่ายออกจากหนี้สินหมุนเวียน หากบริษัท Hart ทำเช่นนี้ อัตราส่วนหมุนเวียนเร็วของบริษัทจะเพิ่มขึ้นเป็น 1.4. (592,000 / 420,000) ซึ่งจะเพียงพอในการนำไปชำระหนี้สินหมุนเวียน

สรุปท้ายบท

หนี้สินหมุนเวียน คือหนี้สินที่จะครบกำหนดชำระภายในเวลา 1 ปี หรือ 1 รอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติ แล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า หนี้สินหมุนเวียนที่มักพบเห็นอยู่บ่อยๆ ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า ตัวเงินจำระยะสั้น และหนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดชำระใน 1 ปี นับจากวันที่ในงบแสดงฐานะการเงิน นอกจากนั้น บางกิจการอาจจะมีหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการให้เงื่อนไข การรับประกันสินค้า โดยสรุปกิจการควรมีสินทรัพย์หมุนเวียนที่สูงกว่าหนี้สินหมุนเวียน จึงจะถือว่าไม่มีความเสี่ยงในระยะสั้น